

Jaarstukken 2023

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	4
Aanbieding	5
Leeswijzer	8
Programmaverantwoording	9
Programma 1: De gemeente waar het goed wonen is	10
Programma 2: Een leefbare gemeente	18
Programma 3: De werkende gemeente	23
Programma 4: De dienstverlenende gemeente	29
Programma 5: Bedrijfsvoering / overhead	31
Paragrafen	34
Paragraaf Financiering	35
Paragraaf Verbonden partijen	40
Paragraaf Lokale heffingen	49
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	52
Paragraaf Grondbeleid	60
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	73
Jaarrekening 2023	79

Aanbieding

Voor u ligt het jaarverslag en de jaarrekening over 2023. In deze jaarstukken geven we aan wat we als gemeente van plan waren te doen, wat we hebben gedaan, wat het heeft gekost en wat het de samenleving gebracht heeft. De financiële cijfers in deze jaarrekening gaan over het jaar 2023. Wij willen de cijfers echter in groter verband zien en bekijken ze dan ook vanuit de doelen die we stelden voor het afgelopen jaar, maar ook vanuit de doelen zoals ze staan beschreven in de programmabegroting voor de komende jaren.

Wat hebben we bereikt?

Terugkijkend op 2023 concluderen wij dat er gestaag doorgewerkt is aan het realiseren van onze ambities. We zetten dit voort in 2024, maar vinden het belangrijk om ook nog even stil te staan bij een aantal mooie resultaten die we gezamenlijk bereikt hebben.

Dienstverlening en bedrijfsvoering

Zonder onze ambtelijke organisatie krijgen we het werk niet gedaan. In de huidige krappe arbeidsmarkt moeten we efficiënt en creatief omgaan met de inzet van capaciteit. Onze organisatiestructuur is aangepast om meer grip te krijgen op sturing en we zijn erin geslaagd om een flink aantal inhuurcontracten om te zetten in vaste dienstverbanden. We bieden werk aan zes inwoners met afstand tot de arbeidsmarkt, omdat we belang hechten aan inclusief werkgeverschap.

We hebben in 2023 ons onderzoek naar de publieksdienstverlening afgerond. Daaruit blijkt dat we steeds beter tegemoet komen aan de wensen en verwachtingen van onze inwoners. Ook leverde dit input om nog een aantal verbeterpunten te formuleren.

Communicatie en participatie staan hoog bij ons op de agenda. De uitvoering van het vastgestelde Participatiebeleid is voorgezet met inzet van de participatiecoach. De kinderraad en jongerenraad geven concrete adviezen waarmee wij ons voordeel doen. Ook onze online middelen (website, social media, panels) zetten we in om onze inwoners te bereiken. Met de inzet van Datalab Go stimuleren we onze medewerkers om slim gebruik te maken van data.

Versnelling in de woningbouwopgave

We liggen op koers om de komende jaren een fors aantal woningen toe te voegen. De in 2023 vastgestelde Regionale Woonagenda 2023-2030 en de Woondeal voeren we uit met de ambitie om nog extra te bouwen. Met vier van de vijf uitbreidingslocaties zijn het afgelopen jaar grote stappen gezet. Zo is het stedenbouwkundig ontwerp van woningbouwlocatie De Tuit afgerond met daarin 566 woningen en is de ruimtelijke procedure gestart.

Ook voor andere doelgroepen hebben we gewerkt aan huisvesting. Het zorgpark Warmse Water van Zozijn, waar ruim honderd kinderen en volwassenen met een verstandelijke beperking uit de regio een woonplek krijgen, heeft inmiddels de procedure doorlopen.

Het buitengebied heeft ook onze aandacht. U heeft het “Uitnodigingskader wonen in het buitengebied” vastgesteld. De eerste inloopavond is zodanig goed bezocht, dat er een tweede georganiseerd is. Hiermee en met de input opgehaald uit vele keukentafelgesprekken werken we aan een vitaal en toekomstbestendig buitengebied.

Naar een duurzame samenleving

Op het gebied van duurzaamheid zijn flinke stappen gezet. Er liggen nu diverse beleidskaders waar we uitvoering aan geven. Dit zijn onder meer het ecologisch berm- en watergangenbeheerplan, het Biodiversiteitsplan en de nieuwe verordening Bomen en Landschap. De uitvoering doen we niet alleen maar samen met organisaties en onze inwoners.

In 2023 is ook volop ingezet in de energietransitie waaronder op het besparen van energie. Bij het Energieloket kunnen al onze inwoners terecht voor advies en financiële ondersteuning via subsidies. Met de Rijksmiddelen voor het klimaatakkoord hebben we kunnen zorgen voor de aanvullende bemensing, waaronder twee inwonersadviseurs verduurzaming.

Er is hard gewerkt aan de implementatie van het nieuwe VANG beleid. We hebben ingezet op heldere voorlichting over het scheiden van afval en de voorbereiding voor het in rekening brengen van het per keer aanbieden van restafval per 1 januari 2024 is gerealiseerd.

De werkende gemeente

In 2023 is door alle Achterhoekse gemeenten het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) vastgesteld. Een belangrijke stap in de verdere ontwikkeling van bedrijvigheid in de regio, en meer specifiek voor de bedrijventerreinen in Ulft en Varsseveld. Daarnaast hebben we de nieuwe Economische Beleidsvisie vastgesteld die richting geeft aan ons handelen.

We hebben de uitvoeringsagenda's Recreatie en Toerisme, en Kunst en Cultuur verder ingevuld. Daarmee kunnen we concreet aan de slag met activiteiten en projecten die volgen vanuit de eerder vastgestelde beleidsnota's.

In 2023 heeft de gemeenteraad het Integraal Huisvestingsplan vastgesteld. Dat is het koersdocument voor onderwijshuisvesting de komende jaren. Specifiek hebben we ook de besluitvorming over IKC De Wijssel in Gendringen afgerond. Daarmee is de weg vrij om te starten met de bouw van dit Integrale Kindcentrum.

Een leefbare gemeente

Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en Integraal Zorgakkoord (IZA) zijn landelijke afgesloten akkoorden, waarvoor we belangrijke stappen naar de uitvoering hebben gezet. Het IZA heeft als doel de zorg voor de toekomst goed toegankelijk en betaalbaar te houden. Het GALA bouwt aan een fundament voor een gerichte lokale en regionale aanpak voor preventie, gezondheid en de sociale basis.

Iedereen doet en telt mee, de stichting Onbeperkt Meedoen ondersteunt projecten zoals onbeperkt op school, organiseren van toegankelijke evenementen en prikkelarme activiteiten.

Vanuit bestaanszekerheid is er veel ondernomen om waar nodig inwoners bij te staan. Voorbeelden hiervan zijn het uitkeren van energietoeslag, laagdrempelige ondersteuning vanuit schuldhulpverlening, of budget coaching om inwoners te ondersteunen bij het zelf beheren van hun financiën.

De loopbaanbegeleiders hebben (bijna) alle inwoners met een inkomensondersteuning gesproken en een activiteitenplan opgesteld. In dit plan staat welke activiteiten een inwoner kan en gaat ondernemen om door en/of uit te stromen. Het aantal inburgeraars dat we begeleiden, is gestegen afgelopen jaar. We vinden het belangrijk om mensen zo goed mogelijk te laten integreren, dit stimuleren we door een taalcoach in te zetten.

Samen Sterker Thuis slaagt er steeds beter in om domein overstijgend te werken. De bouwteams werken samen met de aanbieders om de zorg verder te transformeren, door te leren aan de hand van reflexieve monitoring.

Met het vastgestelde Onderwijskansenbeleid is het mogelijk voor (hele) jonge kinderen om gebruik te maken van voor- en vroegschoolse educatie. Van belang daarbij is het vergroten van de ouderbetrokkenheid, waar we ook via verschillende interventies aan hebben bijgedragen, zoals de Ouderconsulent. We zetten extra regelingen in om dit ook betaalbaar te houden voor ouders.

Tot slot willen we vermelden dat op het gebied van jongerenwerk flink is geïnvesteerd in de zichtbaarheid om de juiste doelgroepen te bereiken.

Samen met de ambtelijke organisatie zijn we hard aan het werk voor Oude IJsselstreek!

Financieel resultaat

Het resultaat over 2023 is uiteindelijk € 513.456 positief. Ten opzichte van de 2e BERAP is er sprake van een (incidenteel) voordeel van afgerond € 1,5 miljoen:

Bedragen in euro's, na reservemutaties	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	144.631.825	143.642.462	-989.363 N
Jaarrekening	147.098.208	147.611.665	513.456 V
Afwijking jaarrekening t.o.v. 2e berap (resultaat 2023)			-1.502.819 V

De afwijking van € 1,5 miljoen komt met name door:

- een hogere rijksvergoeding voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen dan we aan kosten hiervoor hebben gemaakt (circa € 1,5 miljoen voordelig)
- een nadeel op de grondexploitatie vanwege het vormen van een verliesvoorziening voor het VIP door de netcongestie (circa 1,7 miljoen nadeel)
- het doorschuiven van investeringen naar 2024 (circa € 0,9 miljoen voordelig)
- overige voor- en nadelen, met name op het gebied van ruimte en leefomgeving, wonen en bouwen (circa € 0,7 miljoen voordelig), voor een belangrijk deel door hogere legesopbrengsten en geplande maar niet uitgevoerde werkzaamheden

Tekort binnen sociaal domein

Daarnaast is binnen het sociaal domein sprake van een tekort van € 0,6 miljoen euro. Dit komt vooral door een tekort op jeugdzorg (€ 2,0 miljoen nadeel) en energietoeslag (0,5 miljoen nadeel), voordelen op participatiewet (€ 0,5 miljoen voordeel) en een groot aantal kleinere voordelen op diverse onderdelen als jongerenwerk, inburgering, vrijwilligerswerk, domeinoverstijgend samenwerken, toegang tot jeugdzorg, huishoudelijke hulp, algemene uitkering, etc. (totaal € 1,4 miljoen voordelig). Dit nadeel wordt rechtstreeks onttrokken aan de reserve sociaal domein, zodat dit geen onderdeel uitmaakt van het resultaat 2023. Per 2024 zijn de hekjes sociaal domein afgeschaft. Verdere specificatie van de voor en nadelen vindt u in hoofdstuk 9, Analyse saldo ten opzichte van de begroting 2023 .

Kengetallen

De meeste financiële kengetallen zijn afgelopen jaar verbeterd. Wel is het weerstandsvermogen behoorlijk gedaald. Dit komt doordat risico's zijn toegenomen op het gebied van de algemene uitkering, rente en sociaal domein.

De algehele financiële positie van de gemeente is eind 2023 goed.

Vaststelling

Conform de Gemeentewet stelt de gemeenteraad de jaarrekening vast in het jaar volgend op het jaar waarover verantwoording wordt afgelegd. De jaarstukken 2023 bieden wij u hierbij ter vaststelling aan. De hierin opgenomen jaarrekening is gecontroleerd door accountantskantoor RA12.

Wij stellen u voor:

1. De jaarstukken 2023 vast te stellen;
2. Het positieve resultaat van € 513.456 als volgt te bestemmen:
  - a. € 352.000 toe te voegen aan de bestemmingsreserve "Omgevingswet";
  - b. € 40.000 toe te voegen aan de nieuw te vormen bestemmingsreserve "Integraal toekomstbeeld Varsseveld";
  - c. € 393.000 toe te voegen aan de nieuw te vormen bestemmingsreserve "Onderwijshuisvesting IKC de Wijssel";
  - d. € 848.000 toe te voegen aan de nieuw te vormen bestemmingsreserve "Oekraïne aankoop pand";
  - e. € 618.000 toe te voegen aan de nieuw te vormen bestemmingsreserve "Vluchtelingen";
  - f. € 36.000 toe te voegen aan de bestemmingsreserve "Wet goed verhuurderschap";
  - g. het ontstane tekort van € 1.773.544 onttrekken uit de algemene reserve;
3. a € 95.000 overhevelen vanuit reserve Sociaal Domein naar nieuw te vormen bestemmingsreserve "Asiel ";
b € 262.000 overhevelen vanuit reserve Sociaal Domein naar nieuw te vormen bestemmingsreserve "Iza gelden";
4. Bestemmingsreserve "uitgestelde raadsbesluiten " van €49.544 en "bestemmingsreserve Corona" van € 337.065 op te heffen en het saldo á € 386.609 toe te voegen aan de Algemene Reserve.

Met het vaststellen van de jaarrekening (als onderdeel van de jaarstukken) wordt décharge verleend aan het college van Burgemeester en Wethouders voor het daarin verantwoorde financiële beheer.

Leeswijzer

De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening.

Jaarverslag

Het jaarverslag bevat de inhoudelijke verantwoording over 2023.

Het jaarverslag bestaat uit:

- Hoofdstuk 1: De Programmaverantwoording
Verantwoording voor onze 4 programma's en het programma bedrijfsvoering via de vragen 'wat wilden we bereiken, wat hebben we daarvoor gedaan en wat heeft het gekost?'
- Hoofdstuk 2: Paragrafen
Dwarsdoorsnede op een aantal specifieke (verplichte) onderwerpen, die door alle programma's heen gaan. Dit bevat de paragrafen Financiering, Verbonden partijen, Lokale heffingen, Onderhoud kapitaalgoederen, Grondbeleid, Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Jaarrekening

De jaarrekening bevat de financiële verantwoording over 2023. Er wordt onder andere specifiek ingegaan op de balans, de waarderingsgrondslagen, de rekening van baten en lasten en de bijbehorende toelichtingen.

De jaarrekening bestaat uit:

- Hoofdstuk 3: Balans
Balans per 31-12-2022 en per 31-12-2023. Daarnaast het overzicht van baten en lasten over het jaar 2023.
- Hoofdstuk 4: Toelichting op de balans
Toelichting op alle afzonderlijke balansposten en de vermelding van de balanstotalen per boekjaar.
- Hoofdstuk 5: Waarborgen en garanties
Inzicht in voor wie wij en voor welk bedrag wij als gemeente borg of garant staat.
- Hoofdstuk 6: Niet uit de balans blijvende verplichtingen en vorderingen
Alle contracten en huurovereenkomsten die meerjarig door of met ons zijn afgesloten.
- Hoofdstuk 7: Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien
Inzicht in onze algemene dekkingsmiddelen vanuit de lokale heffingen, Algemene Uitkering en dividenden. Tevens een verloopoverzicht van de post onvoorzien.
- Hoofdstuk 8: Toelichting op baten en lasten
Presentatie van het saldo voor en na reservemutaties en inzicht per programma welke reservemutaties er hebben plaatsgevonden.
- Hoofdstuk 9: Analyse saldo ten opzichte van de 2de berap
Een uitgebreide analyse van het saldo en een overzicht van incidentele baten en lasten.
- Hoofdstuk 10: Wet normering bezoldiging topfunctionarissen
Verplichte publicatie van het inkomen van onze topfunctionarissen.
- Hoofdstuk 11: Sisa verantwoording (Single information Single Audit)
Verantwoording van de besteding van door de accountant gecontroleerde subsidiegelden.
- Hoofdstuk 12: Verdeling van de taakvelden, gepresenteerd op productniveau
- Hoofdstuk 13: De gerealiseerde baten en lasten per taakveld
- Hoofdstuk 14: Investerings

Programmaverantwoording

Het programmaplan

Per programma geven we antwoord op de drie **W-vragen**:

1. Wat wilden we bereiken? (maatschappelijke effecten/doelen)
2. Wat hebben we daarvoor gedaan?
3. Wat heeft het gekost?

Het antwoord op de vragen 'Wat wilden we bereiken' en 'Wat hebben we daarvoor gedaan', zijn binnen de programma's terug te vinden per thema, conform de programmabegroting 2023.

De kleuren geven een indicatie van de behaalde realisatie per doel.

- Doel gerealiseerd/ op schema
- Doel vertraagd/ gedeeltelijk gerealiseerd (door in- en/of externe omstandigheden)
- Doel (nog) niet gerealiseerd (door in- en/of externe omstandigheden)

De baten en lasten, inclusief afwijkingen zijn per programma weergegeven.

Daarbij hebben we een overzicht gegeven van de financiële afwijkingen ten opzichte van de primitieve begroting, dus over het hele jaar en ten opzichte van de begroting na wijziging. Een totaaloverzicht is te vinden onder hoofdstuk 8: Overzicht van baten en lasten. Hierin zijn twee overzichten weergegeven: tot en met de 2^e berap (begrotingswijziging) en van de 2^e berap tot aan de jaarrekening. Zo is het verloop van primitieve begroting naar 1e wijziging (2e berap) naar jaarrekening goed zichtbaar.

Programma 1: De gemeente waar het goed wonen is

Wat hebben we bereikt.

1.1- Vergroenen

Stand van zaken

In het jaar 2023 hebben we op verschillende manieren gewerkt aan het vergroenen van onze gemeente Oude IJsselstreek. Er zijn verschillende beleidsstukken vastgesteld die helpen in de uitvoering. Bijvoorbeeld het ecologisch berm- en watergangenbeheerplan waarvoor in 2023 de eerste stap naar uitvoering is gezet. We beheren nu 50% van onze berm- en watergangen via dit plan, de komende jaren bouwen we dit verder uit.

Daarnaast is de nieuwe Verordening Bomen en Landschap in Oude IJsselstreek vastgesteld door uw raad in februari 2023. Hierdoor zijn de regels voor het mogen kappen van een boom of verwijderen van een landschapselement weer actueel en passend bij de systematiek van de Omgevingswet.

Verder is het Biodiversiteitsplan vastgesteld en dit geeft ons handvatten om de groene openbare ruimte op een biodiverse manier in te richten. Dit doen we zodra de kans zich voordoet en er voldoende budget voor beschikbaar is. Dit plan helpt ons ook in de communicatie richting onze inwoners. Voorbeelden hiervan zijn het gefaseerde maaibeheer van gazons en berm- en watergangen. Een ander voorbeeld is de campagne Bladgoud om blad te laten liggen als voeding voor planten en overwinterplaatsen te creëren voor bijvoorbeeld egels en insecten.

We hebben verder gewerkt aan een kader voor het klimaatadaptief (her)ontwikkelen van onze bebouwde omgeving, oftewel de woonkernen. In onze woonkernen kan sprake zijn van hittestress en wateroverlast, wat kan leiden tot serieuze (gezondheids)schade voor onze inwoners. Als gemeente moeten wij besluiten welke schade door klimaateffecten onacceptabel is. Ook hebben wij als gemeente de taak om, waar zulke onacceptabele effecten kunnen optreden, actie te ondernemen om de schade te beperken of te voorkomen. Dat kan relatief klein, door bijvoorbeeld gericht Stichting Steenbreek en Weet van Water op locatie projecten te laten doen. Maar dat kan ook relatief groot door de openbare ruimte anders in te richten om deze klimaateffecten te verminderen. Dit nieuwe vakgebied, klimaatadaptatie, en het verzamelen en interpreteren van informatie over klimaateffecten en streefwaarden vraagt onze aandacht. We worden hierin ondersteund door onze Klimaateffectatlas en DataLab Gelderland Oost voor de bewerking en interpretatie van datamodellen. Dit kader heeft wat meer tijd gekost om te ontwikkelen dan op voorhand was ingeschat. Nu is het bijna af en wordt het in de eerste helft van 2024 aan de gemeenteraad aangeboden om vast te stellen.

Ondertussen hebben we samen met Wonion verder gewerkt aan onze eerste pilotlocatie, appartementencomplex De Bongerd in Ulft waar voornamelijk ouderen wonen. De lessen die we bij dit project hebben geleerd zijn verwerkt in het Kader voor klimaatadaptieve kernen. De uitvoering van project De Bongerd start in 2024.

Als laatste willen we graag een aantal mooie vergroeningsacties benoemen die in 2023 zijn uitgevoerd en ervoor zorgen dat het er buiten echt anders uitziet.

Als gemeente hebben wij dit jaar ruim 4.500 stuks struiken in onze bossen geplant op kale plekken. Verder was ook boomfeestdag met de schoolkinderen in Idinkbos een groot succes. Zij hebben wederom 500 struiken en bomen geplant. Daarnaast hebben we in de hele gemeente op ruim 75 locaties extra bomen geplant. Bij bovenstaande aantallen is herplant van bomen/struiken die zijn doodgegaan, of zijn geplant als onderdeel van projecten van groot onderhoud of als landschappelijke inpassing natuurlijk niet meegeteld.

In 2023 zijn we gestart met de uitvoering van maatregelen in Idinkbos en het bos op de Paasberg (volgens beheerplannen vastgesteld in 2022). Daarom zijn er begin 2023 rondwandelingen gemaakt met geïnteresseerden en belanghebbenden om beheermaatregelen toe te lichten in het bos. Bijvoorbeeld het zagen van bomen en locaties voor aanplant. Die aanpak om letterlijk buiten uitleg te geven werd door inwoners heel erg gewaardeerd. Daarnaast zijn er in het bos Paasberg ook andere maatregelen uitgevoerd zoals herstel van paden, trappen en de balustrade.

In samenspraak met de ondernemers is vergroend op bedrijventerreinen De Rieze (ruim 25 bomen en 4.000 struiken) en Hofskamp fase 2 (ruim 25 bomen). Ook is met ondernemersverenigingen in Varsseveld en Ulft samengewerkt om grote bloembakken te plaatsen. Ook zijn er bij de DRU grote bloembakken geplaatst. Met de ondernemers in Gendringen is een start gemaakt met vergroenen van de Grotestraat. Hier wordt in 2024 verder aan gewerkt.

Verder hebben onze inwoners ook mooie groene plannen uitgevoerd. Met behulp van de aanlegsubsidie landschap en biodiversiteit hebben we inwoners kunnen ondersteunen. Samen hebben zij onze gemeente vergroend met ruim 18.000 m² aan landschapselementen zoals bomen, struweelhagen, singels en kruidenrijke stroken. Ook onze agrarische ondernemers planten en beheren veel van deze landschapselementen. Zij hebben in totaal ruim 25.000 m² landschapselementen onder het Landschapsfonds gebracht. Daar zijn we trots op!

Wat hebben we bereikt.

1.2- Energietransitie

Stand van zaken

Voor de uitvoering van het klimaatakkoord heeft het Rijk budget beschikbaar gesteld voor extra (ambtelijke) capaciteit om te werken aan de doelstellingen van het klimaatakkoord. Dit budget is vanaf 2023 beschikbaar tot 2030. Het geld moet een impuls aan de uitvoering van het klimaatakkoord geven. Vanuit deze middelen zijn twee inwonersadviseurs verduurzaming gestart en is het team begin 2024 aangevuld met een extra beleidsmedewerker en een communicatiemedewerker energietransitie.

Het derde Akkoord van Groenlo (AvG 3.0) is in 2023 vastgesteld door alle acht Achterhoekse gemeenten. De doelstelling is aangepast van 'energieneutraal in 2030' naar: 'als regio Achterhoek zo snel als mogelijk, maar uiterlijk in 2050, energieneutraal'. De afspraak om regionaal goed samen te werken op dit thema is herbevestigd en heeft meer nadruk gekregen. Er is vervolgens op basis van het Akkoord van Groenlo 3.0 een nieuwe regionale uitvoeringsagenda vastgesteld: het Regionale Uitvoeringsprogramma Energietransitie Achterhoek (RU23). Voor onze gemeente wordt in vervolg hierop ook gewerkt aan een meerjarig uitvoeringsprogramma Energietransitie.

Warmtetransitie - isoleren isoleren isoleren

De inwonersadviseurs hebben in 2023 de eerste tientallen gesprekken gevoerd met verschillende inwoners in de gemeente die aan de slag willen met verduurzamen. In oktober hebben zij ook de Duurzame Huizenroute in de gemeente georganiseerd. Daarbij werden veertien woningen vrijwillig opengesteld voor andere bewoners om kennis en inspiratie op te doen om ook aan de slag te gaan met het verduurzamen van hun eigen huis.

Begin 2023 zijn ruim 1000 warmtebeelden gemaakt van koopwoningen in Silvolde. Hieraan gekoppeld was een isolatieadvies en een informatieavond. In het januari 2024 staat hetzelfde op het programma voor ruim 1100 woningen in Varsseveld. Een goede opwarmer om mensen in actie te krijgen en samen met de inwonersadviseurs verder te ondersteunen in het verduurzamen van hun woningen.

Subsidies en leningen

Voor alle inwoners die hun (eigen)woning willen verduurzamen (isolatie van de schil) zijn subsidies en leningen beschikbaar. De hoogte van de subsidie is afhankelijk van het inkomen: max. € 600 voor inkomens boven modaal, max. € 1500 voor een gezinsinkomen tot modaal en max. € 3000 voor mensen die energietoeslag hebben gehad. De subsidieregelingen zijn verlengd tot en met 2025. Er zijn veel aanvragen voor de subsidies en we ondersteunen inwoners daar bij met de inzet van de inwoneradviseurs naast de bestaande ondersteuning vanuit het Energieloket Achterhoek. Het Energieloket voert de regelingen uit. De verwachting is dat de subsidieaanvragen minimaal op niveau blijven of zelfs gaan toenemen.

Nationaal Isolatie Programma -> Isolatie Subsidie Achterhoek

Daarnaast is vanuit het Rijk geld vrijgemaakt voor een meerjarig isolatieprogramma (NIP/ actielijn 1) voor alle particuliere woningen met een energielabel D, E, F en G. Uit dit programma krijgen we een eerste tranche van ongeveer € 1.3 miljoen voor de verduurzaming van 883 woningen. Het bedrag is bedoeld voor de maatregelen zelf en niet voor het proces. De komende jaren komt er nog een tweede en een derde tranche met bijbehorend budget.

Dit programma voeren we regionaal uit samen met het Energieloket Achterhoek onder de naam Isolatie Subsidie Achterhoek (ISA). Aan de deelname zijn voorwaarden verbonden zoals onder andere een max. WOZ waarde van de woning.

Er is rijksbudget (SPUK gelden energiearmoede) beschikbaar voor de aanpak energiearmoede. De gemeentelijke aanpak richt zich op gedragsverandering en inzicht door energiecoaching, het aanbrengen van kleine energiebesparende maatregelen, vervangen oud witgoed (Witgoedregeling) en woningisolatie bij woningeigenaren (subsidie). Er wordt onderzocht hoe de aanpak voor energiearmoede structureel en regionaal georganiseerd kan worden. En of het opzetten van een FIXbrigade (klussendienst) een goede aanvulling is. De doelgroep bereiken is een uitdaging. Hiervoor wordt de samenwerking met sociale organisaties die actief zijn in de gemeente.

Opwek van zonne-energie

Er zijn zes omgevingsvergunningen voor zonnevelden afgegeven. Twee zonnevelden, te weten Havebos en het Laar, zijn in 2023 gebouwd. De andere vier, Zonnewilg, Oerlegoed, Rafelder en de uitbreiding bij Netterden Zand en Grind, worden in 2024 gerealiseerd. We blijven daarnaast actief om zon op daken te promoten, vooral voor bedrijven.

Achterhoek Onderneemt Duurzaam is afgerond. Hiervoor in de plaats is het Duurzaam Ondernemerscentrum Achterhoek (DOA). Het DOA is een aanspreekpunt voor ondernemers voor vragen, begeleiding en ondersteuning m.b.t. energie en circulariteit. Ook de Agem is bereikbaar voor ondernemers.

Burgerinitiatief Energie Oude IJsselstreek

Het burgerinitiatief BEOIJ heeft in februari 2023 een succesvol Energiefestival georganiseerd in de DRU. Ongeveer 1500 mensen kwamen naar het festival voor informatie over klimaat en maatregelen. Daarnaast heeft zij een energiecoöperatie opgericht: Doe Gewoon Watt JA waarmee ze energieopwekprojecten gaat realiseren. Er zitten eind 2023 ongeveer drie zon-op-dak-projecten in de pijplijn. Ook heeft de stuurgroep een plan ingediend voor financiering van activiteiten in de komende jaren.

Na het succes van het eerste energiefestival in februari 2023 is er budget beschikbaar gesteld voor de organisatie van het tweede energiefestival in de DRU op 23 maart 2024. Over de verdere invulling, uitvoering en financiering van het plan is nog overleg.

Wat hebben we bereikt.

1.3- Bouwen en Wonen

Stand van zaken

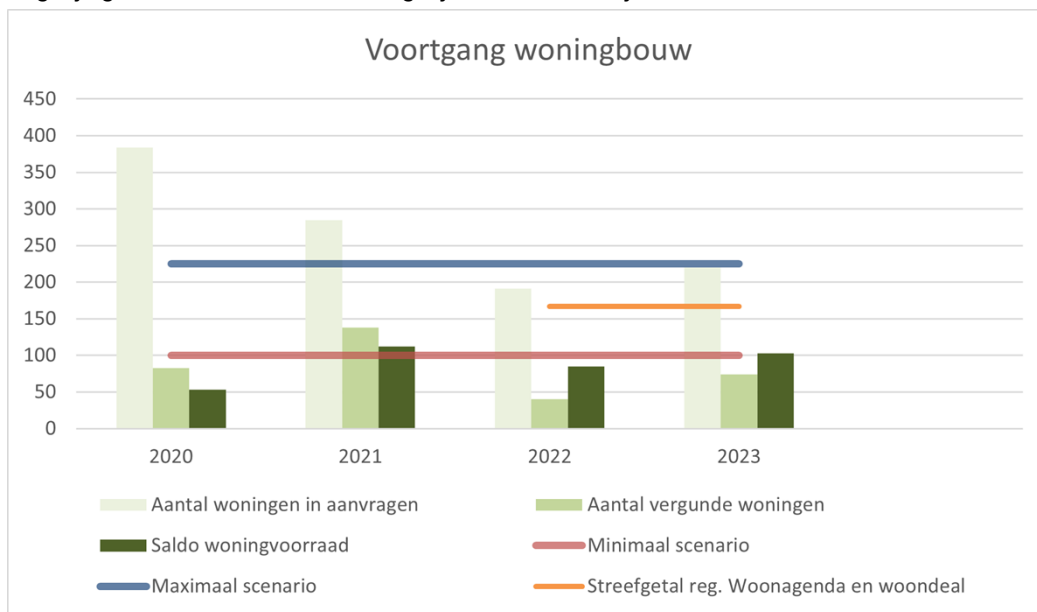

Nieuwbouwprogramma

Begin 2023 zijn de Regionale Woonagenda 2023-2030 en de Woondeal vastgesteld. Hierin is opgenomen dat er van 2022 tot en met 2030 in de Achterhoek 8390 woningen gebouwd kunnen worden. Voor Oude IJsselstreek betekent dit 1500 woningen. De regionale- en onze eigen ambitie ligt hoger. De regionale ambitie is 11.500 woningen. Onze eigen ambitie is begin 2021 op 2250 woningen gezet. Zowel de regionale- als onze eigen ambitie blijft onverkort gehandhaafd.

We liggen op koers om de komende jaren fors meer woningen te bouwen. Er zit een groot aantal (bestemmings- en/of omgevings-)plannen in de pen en het tempo gaat in de komende jaren verder omhoog. Zeker wanneer de uitleglocaties in ontwikkeling genomen worden.

Een deel van de gewenste woningen, vooral in het goedkope en betaalbare segment, heeft een onrendabele top. Dat betekent dat deze zonder ondersteuning door het Rijk niet gebouwd zullen gaan worden. Een dekking hiervoor is er op dit moment nog niet, het is ook nog onbekend op welke wijze het nieuwe te formeren kabinet hiermee zal omgaan. Dit geldt ook voor het tekort aan (ambtelijke) capaciteit, bereikbaarheid van de regio en stikstofdeponteruimte. Wij zijn hierover blijvend in gesprek met het Rijk en de provincie en maken waar mogelijk gebruik van de subsidiemogelijkheden die er zijn.

Jaarlijks overzicht voortgang woningbouw t/m 31 december 2023. Bron: rapportage voortgang woningen 2023, d.d. 21 februari 2024.

Uitleglocaties

Op de uitleglocaties is ruimte voor tussen de 1400 en 1850 woningen. In 2023 is het stedenbouwkundig ontwerp van woningbouwlocatie De Tuit afgerond met daarin 566 woningen. Op basis daarvan zijn het bestemmingsplan, exploitatieplan en beeldkwaliteitsplan De Tuit in ontwerp ter inzage gelegd voor zienswijzen. Wij verwachten dat deze stukken in het voorjaar van 2024 kunnen worden voorgelegd aan de gemeenteraad ter vaststelling. Bij die besluitvorming zullen ook de grondexploitatie, de verliesvoorziening en het uitvoeringskrediet worden vastgesteld. Parallel hieraan bereiden we de gronduitgifte en het bouwrijp maken van de eerste fase van De Tuit voor met het oog op start woningbouw in 2025.

Voor de locatie 't Hiddink (gekozen naam voor Varsseveld-Noord) is in 2023 gestart met het vertalen van het conceptlocatiepaspoort naar een programma als nieuw instrument onder de Omgevingswet die sinds 1 januari 2024 van kracht is.

Medio 2023 is na een uitvoerig participatietraject voor zowel Lenteleven en Biezenakker (circa 220 en 450 woningen) het locatiepaspoort vastgesteld door het college. Op basis van de locatiepaspoorten is voor beide locaties een eerste vertaalslag gemaakt naar een stedenbouwkundigplan. Eind 2023 is het concept-stedenbouwkundigplan voor beide locaties gepresenteerd en besproken met de eigenaren in het gebied, omwonenden en op een informatieavond. Voor de zomer van 2024 willen we voor beide locaties het stedenbouwkundigplan ter vaststelling voorleggen aan het college. In de eerste helft van 2024 gaan we ook starten met het opstellen van het TAM-IMRO Omgevingsplan voor beide locaties, zodat we deze in het najaar van 2024 in procedure kunnen brengen.

De ontwikkeling van de vijfde uitleglocatie Voorbroek (Terborg) is nog niet opgepakt en ligt verder in de toekomst.

Flexwoningen

Medio 2023 is een overeenkomst gesloten met een ontwikkelaar over de realisatie van flexwoningen op zes gemeentelijke locaties. Een zevende locatie is afgefallen. Op deze zes locaties komen 41 flexwoningen die verhuurd gaan worden onder de liberalisatiegrens. De vergunningen zijn eind 2023 aangevraagd door Koopmans. De start bouw van woningen op de eerste locatie is gepland in het najaar 2024. Hiermee bieden we een oplossing voor de ergste woningnood voordat de productie van reguliere woningen goed op gang komt.

Risico's

In de gehele bouwketen is sprake van krapte op de arbeidsmarkt. Daarnaast is er schaarste als het gaat om duurzame grondstoffen en de aanhoudende inflatie speelt ons parten. Ook is het op elk gewenst moment kunnen aansluiten van nieuwe woningen op het energienet geen vanzelfsprekend meer. We zullen daarom naast de reguliere woningbouw ook blijven zoeken naar innovatieve oplossingen zoals betaalbare bouwconcepten, modulaire bouw en flexwoningen. Dit doen we in regionaal verband omdat er dan mogelijk schaalvoordelen te behalen zijn. Daarnaast is het goed om de voorwaarden die we aan dit soort woningen stellen, regionaal zoveel mogelijk gelijk te houden en niet in elke gemeente zelf het wiel opnieuw uit proberen te vinden.

Wat hebben we bereikt.

1.4- Landschapspark Oude IJssel en DRU Industriepark

Stand van zaken

Landschapspark Oude IJssel

In 2023 is gewerkt aan het opstellen van een ontwikkelprogramma, waarin met name gekeken wordt naar de rol van de gemeente en te doorlopen processen. Naast het opstellen van een ontwikkelprogramma zijn in 2023 diverse initiatieven en projecten voorbereid waarvan de start van de uitvoering in 2024-2025 wordt verwacht (bijv. Zorgpark Warmse Water, KRW-oeverherinrichtingsmaatregelen AA-Strang, verkeersmaatregelen t.h.v. de parkeerplaats Landfort en opwaardering fietspad langs de AA-Strang). Ook zijn diverse verkenningen gestart (bijv. gefaseerde transformatie Akkermansweide, tracéverkenning fietsverbinding Gendringen-Landfort-Megchelen, locatieonderzoek nieuw bedrijventerrein).

Buitenplaats De Bleuster in Voorst is een voorbeeld van een initiatief dat momenteel volop in uitvoering is. Met de realisatie van het fietspad en de fietsbrug op/nabij de buitenplaats is in 2023 een ontbrekende schakel in de fietsverbinding Gendringen-Sinderen ingevuld. Daarnaast hebben we in 2023 inzet gepleegd om de realisatie van het landschapspark te agenderen in regionale en provinciale plannen (o.a. Regioarrangement en provinciaal Ruimtelijk Voorstel).

DRU- Industriepark

In mei 2023 heeft de raad kennisgenomen van de inhoud en de aanbevelingen van het rapport Haalbaarheidsonderzoek doorontwikkeling DRU Industriepark. De raad heeft er mee ingestemd het haalbaarheidsonderzoek verder uit te diepen en te komen tot scenario's met een plan van aanpak en de daarbij horende financiële gevolgen. Om het proces gestructureerd te laten verlopen is een projectvoorstel/plan van aanpak opgesteld. Dit vormt de basis voor de uitvoering van de scenariostudie in 2024.

Wat hebben we bereikt.

1.5- Vitaal buitengebied

Stand van zaken

Door het Rijk is in 2023 verder gewerkt aan het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en door de provincie Gelderland aan het opstellen van gebiedsprogramma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG). In 2023 is er door een aantal ontwikkelingen bij het Rijk, zoals het sneuvelen van het landbouwakkoord en het vallen van het kabinet vertraging opgelopen met besluitvorming rondom het NPLG en het daaraan gekoppelde transitiefonds. Daarnaast is er door de provinciale verkiezingen een andere wind gaan waaien, waardoor het opstellen van het concept VLGG ook vertraging heeft opgelopen. Eind 2023 heeft de provincie gecommuniceerd dat het proces om tot een definitief gebiedsprogramma VLGG verdere vertraging heeft opgelopen. Dit komt omdat nog niet alle bouwstenen beschikbaar zijn en daardoor de start van het participatieproces is uitgesteld en de provincie wacht op duidelijkheid van het Rijk over onder meer de financiën. Duidelijkheid van het Rijk wordt verwacht als er een nieuw kabinet is gevormd. Dit is voor Oude IJsselstreek relevant omdat we via de regio input en advies geven aan de provincie over het VLGG. Het beleid uit het VLGG gaat ook zijn doorwerking krijgen in onze gemeente. Door alle vertraging is het daarom ook nog onduidelijk welke middelen en generieke instrumenten relevant zijn voor Oude IJsselstreek.

De raad is in november 2023 bijgepraat over de stand van zaken rondom het provinciale proces voor het VLGG en het Lokaal Programma Vitaal Buitengebied. We hebben daarin verteld wat we al doen en blijven doen binnen het Lokaal Programma Vitaal Buitengebied en waar we aan gaan werken in 2024. Door de programmatische aanpak zijn we in staat om adequaat en flexibel in te spelen wanneer daar een politiek-bestuurlijke wens of externe ontwikkeling om vraagt.

We hebben als Oude IJsselstreek een aantal zaken zelf gerealiseerd in 2023. Zo is in oktober 2023 door de gemeenteraad het Uitnodigingskader wonen buitengebied vastgesteld. De totstandkoming is mede gebaseerd op de input die is opgehaald tijdens de gevoerde keukentafelgesprekken vanuit Werken aan toekomstgerichte erven Achterhoek (WATEA). In dit uitnodigingskader zijn nieuwe en ruimere mogelijkheden opgenomen voor ontwikkeling van woningbouw in het buitengebied, in ruil voor sloop van agrarische gebouwen die vrijkomen in combinatie met inpassing van de plannen in het landschap. Ook biedt het uitnodigingskader ruimere mogelijkheden voor splitsing van woningen en de ontwikkeling van een landgoed. Dit instrument biedt agrarische ondernemers een optie om overbodige agrarische bebouwing te transformeren naar woningen. Dit draagt bij aan een vitaal buitengebied en ondersteunt de woningbouwopgave.

Verder zijn vanuit de WATEA keukentafelgesprekken vragen op tafel gekomen waaruit bleek dat extra ondersteuning of begeleiding nodig was vanuit WATEA. Hiervoor zijn vouchers ingezet om deze mensen verder te begeleiden met de vraag die zij hadden. In totaal zijn er 62 vervolgotrajecten geweest, waarvan er al 42 zijn afgerond.

Op initiatief van gemeente Oude IJsselstreek is er namens de regio Achterhoek een voorstel ingediend bij Datalab Go voor 'dataverzameling landelijk gebied'. Het doel hiervan is om inzicht te krijgen in de ontwikkelingen van het landelijk gebied en de agrarische sector in de regio Achterhoek. Dit kunnen we gebruiken ter onderbouwing van ons beleid en instrumenten, maar ook om inzicht te krijgen in de impact en effectiviteit van ons instrumentarium. Het is ook een vervolg op de eerder uitgevoerde gebiedsanalyse door het Kadaster en de WEcR, met het verschil dat het bij Datalab Go structureel is geborgd.

Wat hebben we bereikt.

1.6- Grondstoffen en circulariteit

Stand van zaken

De implementatie van de hoofdmaatregelen uit het nieuwe VANG-beleid is afgerond. De benodigde personele uitbreiding, waaronder de tweede afvalcoach, is gerealiseerd. Er is nu meer toezicht op de kwaliteit van het gescheiden aangeboden PBD en GFT. Via de Scheidzooi-campagne is op de gemeentepagina en sociale mediakanalen van de gemeente veel extra aandacht voor het goed scheiden van de verschillende grondstoffen geweest.

Per 1 januari 2024 werken we met een tarief voor het per keer aanbieden van restafval. Dit is succesvol ingevoerd. De nieuwe tarieven voor 2024 zijn in de gemeenteraad van september 2023 vastgesteld. Bij de alle locaties met gestapelde bouw is het inmiddels mogelijk om GFT+ etensresten gescheiden in te zamelen. De voorzieningen zijn hiervoor geplaatst. Ook zijn twee extra ondergrondse restafvalcontainers geplaatst en in gebruik genomen.

Eén van de maatregelen uit het nieuwe VANG-beleid is dat in 2024 of in 2025 het GFT in de zomer vaker wordt opgehaald en PBD structureel vaker. Als gevolg van de huidige krapte op de arbeidsmarkt en alle ontwikkelingen op het PBD-dossier (statiegeld op blikjes en flesjes en vervuiling van het PBD met restafval) werd inmiddels duidelijk dat meer ophaalrondes in 2024 niet haalbaar waren. Deze nieuwe frequenties zijn in de aanbesteding opgenomen en we gaan dit in 2025 realiseren.

Wat hebben we bereikt.

1.7- Omgevingsagenda Oost

Stand van zaken

De Achterhoekse inzet is er op gericht om het regionale ontwikkelperspectief waartoe in het kader van de Omgevingsagenda Oost een aanzet is gegeven uit te werken tot het Ruimtelijk Perspectief Achterhoek (RPA). Dit proces loopt weliswaar, maar parallel hieraan is door de provincie in 2023 in opdracht van het Rijk gewerkt aan het opstellen van het Regioarrangement voor onze regio en is tevens een aanvang gemaakt met de uitwerking van een provinciaal Ruimtelijk voorstel waarin op hoofdlijnen wordt aangegeven voor welke functies waar in Gelderland ruimte wordt gevraagd en geboden. De Nationale Omgevingsvisie (NOVI) wordt op basis van de door de provincies aangeleverde Ruimtelijke voorstellen geactualiseerd tot een Nationale Omgevingsvisie Extra (NOVEX).

In de Gelderse Regioarrangementen waaraan de afgelopen tijd onder regie van de provincie is gewerkt, is een samenvattend overzicht opgenomen van de bestaande beleidsopgaven per Regio en is benoemd op welke onderdelen op de middellange en lange termijn inzet benodigd is. Door alle Achterhoekse gemeenteraden is afgelopen najaar steun uitgesproken voor het voorliggende ontwerp-Regioarrangement. Het Regioarrangement Achterhoek is evenals de uitwerking voor de overige Gelderse regio's december 2023 door Provinciale Staten (PS) vastgesteld.

Daarnaast is in december 2023 ook het Gelders Ruimtelijk Voorstel door PS vastgesteld en kort daarop door Gedeputeerde Staten als de Gelderse ruimtelijke bouwsteen aan het Rijk aangeboden voor de uitwerking van de NOVEX.

De 12e Eo Wijersprijsvraag “Waar Wij Willen Wonen” was op zoek naar vernieuwende visies op de toekomst van steden en landschappen in het licht van klimaatadaptatie en natuurverbetering in het algemeen en in de geselecteerde vier regio's (Oostelijk Flevoland, Rijn- en Maasmonding, Midden-Zeeland én de Achterhoek) in het bijzonder. De Achterhoekse inzending Aardkundig Fundamentalisme is september 2023 door de jury tot landelijke winnaar uitgeroepen. Het team ontwerpers laat in zeven stappen en vergezichten een landschap zien dat in balans is, geheel en geaard. Volgens de jury kunnen deze handvatten ook in de rest van Nederland toegepast worden. Het ontwerpteam Aardkundig Fundamentalisme levert momenteel in opdracht van 8hrk Ambassadeurs een bijdrage aan de uitwerking van het Ruimtelijk Perspectief Achterhoek.

Wat heeft het gekost in 2023?

Programma 1 (excl. grondexploitatie)	Begroot voor wijziging 2023	Begroot na wijziging 2023	Rekening 2023	Afwijking (tov begroot na wijziging)
Baten	17.901	22.764	23.673	909
Lasten	34.660	39.826	40.731	905

Saldo	(16.760)	(17.062)	(17.058)	4
-------	----------	----------	----------	---

Grondexploitatie	Begroot voor wijziging 2023	Begroot na wijziging 2023	Rekening 2023	Afwijking (tov begroot na wijziging)
Baten	8.952	8.952	6.803	(2.149)
Lasten	8.966	8.966	8.478	(488)
Saldo	(15)	(15)	(1.675)	(1.660)

Bedragen x 1.000

Programma 2: Een leefbare gemeente

Wat hebben we bereikt.

2.1- Gezond leven

Stand van zaken

Gezondheid is een groot goed en is meer dan 'niet ziek' zijn. Iedereen wil het liefst zo lang mogelijk in goede gezondheid leven. Het verbeteren van de gezondheid en kwaliteit van leven van onze inwoners is één van de hoofddoelen van onze visie 'Naar het hart van de beweging'.

Gezonde kansen

Aan de drie speerpunten uit de lokale gezondheidsagenda 'Gezonde kansen in Oude IJsselstreek' is ook in 2023 verder gewerkt. Bij het eerste speerpunt 'Kansen(on)gelijkheid' zorgt de inzet van de jongerenwerkers via Buurtzorg Jong er onder andere voor dat (kwetsbare) jongeren meer meedoen, meer regie op hun leven ervaren en meer gebruik maken van hun eigen talenten. Het speerpunt 'Mentale gezondheid' heeft verdere uitwerking gekregen via onder andere het opzetten van een netwerk van lokale ambassadeurs tegen eenzaamheid en de oprichting van het informatiepunt 'In Verbinding'. Tenslotte is er aan het speerpunt 'Vitaal ouder worden' gewerkt via onder andere 'Samen Sterker Thuis'. Steeds meer inwoners maken kennis met deze nieuwe vorm van ondersteuning gericht op het vergroten van zelfredzaamheid om zo lang als mogelijk zelfstandig in eigen omgeving te kunnen blijven wonen.

Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en Integraal Zorg Akkoord (IZA)

Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en Integraal Zorgakkoord (IZA) zijn landelijke afgesloten akkoorden. Het IZA heeft als doel de zorg voor de toekomst goed, toegankelijk en betaalbaar te houden. Het GALA bouwt aan een fundament voor een gerichte lokale en regionale aanpak voor preventie, gezondheid en de sociale basis.

Lokaal is het 'Plan van Aanpak Gezond en Actief Leven Akkoord Oude IJsselstreek' opgesteld. Dit plan bundelt onze bestaande visie, beleid en projecten tot één integraal plan van aanpak gericht op gezond en actief leven. Daarnaast geeft het een impuls aan nieuwe activiteiten in de beweging van ziekte/zorg naar gezondheid/preventie. Een voorbeeld daarbij is de inrichting van de vijf ketenaanpakken, zowel lokaal als regionaal: Kansrijke Start, Aanpak overgewicht en obesitas kinderen, Gecombineerde Leefstijl interventie (GLI), Valpreventie en Welzijn op Recept.

Op regionaal niveau is er gewerkt aan de totstandkoming van een Regiobeeld en een Regioplan. Beide plannen zijn belangrijke hulpmiddelen voor regionale samenwerking. In het Regiobeeld staat de huidige vraag en aanbod van zorg en ondersteuning in de Achterhoek en de verwachte vraag en aanbod in 2040. Ook bevat het Regiobeeld cijfers over demografie, sociaaleconomische status en leefstijl van inwoners.

Op basis van de cijfers uit het Regiobeeld zijn er in het Regioplan verdere afspraken gemaakt om te werken aan gezondheid en toekomstbestendige zorg in de Achterhoek. Totaal zijn er vier thema's in het regioplan: gezond leven en preventie, veerkrachtig ouder worden, mentaal gezond en prettig werken in Zorg & Welzijn. Naast deze thema's heeft het plan ook drie randvoorwaarden genoemd, waaronder digitalisering en technologie.

Health in all policies

Door Pharos (het landelijke kenniscentrum voor het verkleinen van gezondheidsverschillen) is het College van B&W eind 2023 uitgebreid geïnterviewd over de visie op 'Health in all policies'. Het artikel 'Praktijkvoorbeeld Oude IJsselstreek: vanuit vertrouwen gezondheid van inwoners versterken' maakt uitgebreid inzichtelijk hoe Oude IJsselstreek werk maakt van het verkleinen van gezondheidsverschillen. Oude IJsselstreek is daarmee een voorbeeldgemeente voor andere gemeenten.

Iedereen doet en telt mee!

In Oude IJsselstreek werken we er aan een samenleving waarbij iedereen meedoet en er bij hoort. Door de acties uit de 'Lokale Inclusie Agenda 2022-2024' is inclusie en toegankelijkheid steeds meer dé standaard in het denken en doen in Oude IJsselstreek.

Samen met de Werkgroep Onbeperkt Meedoen zijn er afgelopen jaar grote stappen gezet om inwoners met een lichamelijke en/of verstandelijke beperking nog beter mee te laten doen. De Werkgroep Onbeperkt Meedoen pakt steeds meer activiteiten zelf op. Voorbeelden daarvan zijn Onbeperkt op School, toegankelijke evenementen en prikkelarme activiteiten. De werkgroep is gestart met het oprichten van een zelfstandige stichting.

Met het omarmen van de Achterhoek Pride en de organisatie van de bijeenkomst 'Geef Oude IJsselstreek Kleur!' is er ook een start gemaakt om te werken aan meer activiteiten, meer zichtbaarheid en meer acceptatie van de Regenbooggemeenschap. Zo werken we aan een nog inclusievere samenleving waarin iedereen meedoet en meetelt.

Indicator: (zeer) goed ervaren gezondheid
Gezondheid is van vele factoren afhankelijk. Daardoor is het meten van uitkomsten van gezondheidsbevordering complex.

Een goede algemene richtlijn is de ervaren gezondheid van inwoners. De ervaren gezondheid geeft inzicht hoe inwoners hun eigen gezondheid beoordelen. Het is een samenvattende gezondheidsmaat van alle relevante gezondheidsaspecten van een inwoner.

Het CBS, RIVM en de GGD'en meten in principe één keer per vier jaar de ervaren gezondheid via de Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen. In 2022 is er een eenmalige extra meting geweest in verband met de COVID-19 pandemie. In deze laatste meting ervaart 71 % van de inwoners van 18 jaar en ouder in Oude IJsselstreek hun gezondheid als (zeer) goed. Het gemiddelde in Oude IJsselstreek ligt iets hoger dan het landelijk gemiddelde (70%) en lager (73%) dan het gemiddelde in de Achterhoek.

Wat hebben we bereikt.

2.2- Meedoen

Stand van zaken

We geloven in een inclusieve samenleving waarin iedereen mee kan doen en iedereen meetelt. Door inwoners een uitkering te geven creëren we een afhankelijkheidspositie en laten we talenten en kwaliteiten onbenut. Het is onze ambitie dat alle inwoners op hun eigen manier meedoen en zo mogelijk onafhankelijk worden van de gemeente.

Ondersteuning bij verkrijgen en behouden van werk

In het derde kwartaal is de evaluatie Maatschappelijke banen opgeleverd door de gemeente, deze notitie is besproken in de commissie MO.

Op basis van de evaluatie is de werkwijze rondom de maatschappelijke banen aangepast om zo de inwoner nog beter te kunnen ondersteunen in het vinden en behouden van de best passende werkplek. Daarnaast ligt de focus meer op lange termijnontwikkeling van de inwoner om zo mogelijk een stap richting regulier betaald werk te kunnen zetten.

Uit de evaluatie kwam naar voren dat de uitvoering van de Maatschappelijke banen in de praktijk weerbarstiger was dan verwacht, dit is ook in de huidige variant het geval.

Met name op financieel vlak brengt de Maatschappelijke baan hoge kosten met zich mee, waar het rijk tot op heden nog niet in voorziet.

Ondersteuning bij bestaanszekerheid

Het uitkeren van de energietoeslag is het vierde kwartaal van 2023 gestart. Waarbij we, zoveel als mogelijk, de energietoeslag ambtshalve hebben toegekend en uitgekeerd aan de inwoners. Op dit moment is het voor alle inwoners die in aanmerking komen, mogelijk om de energietoeslag aan te vragen. Daarnaast hebben we in 2023 een verdubbeling van het aantal inwoners dat gebruik heeft gemaakt van een intake schuldhelpverlening in vergelijking met 2022. Dit komt mede door meer doorverwijzingen vanuit de vroegsignalering. In 2023 is de nieuwe werkwijze van de Stadsbank Oost Nederland geïmplementeerd. Hierin wordt gefocust op korte lijnen tussen de inwoner, de gemeente en de Stadsbank Oost Nederland. Waarbij de inwoner centraal staat. De gemeente heeft een budgetcoach aangenomen, die geeft ondersteuning aan inwoners bij het weer zelf beheren van hun financiën.

In het vierde kwartaal heeft het college de notitie vastgesteld over de doorontwikkeling van de bijzondere bijstand en de minimaregelingen. Hierin staan werken vanuit vertrouwen, eenvoudiger toekennen en voldoende middelen verstrekken centraal.

Het bestand van inwoners met inkomensondersteuning is afgelopen jaar toegenomen, dit komt onder andere door de instroom van statushouders en een verhoogde instroom. Met name meer jongeren ontvangen inkomensondersteuning. Dit betreft een landelijke tendens.

Ook de groep die loonkostensubsidie ontvangt, op basis van een indicatie doelgroepregister, is gegroeid naar 85 inwoners. Eind 2023 wordt er 640 keer inkomensondersteuning verstrekt, eind 2022 was dit 596 keer.

Ondersteuning bij integratie

In 2023 is het aantal inburgeraars in de gemeente aanzienlijk gestegen, dit komt door een hoge instroom statushouders (50 inwoners in 2023) en de nieuwe regie functie van de gemeente voor de gezinsmigranten (12 inwoners in 2023). Deze volgt uit de wet

inburgering 2021. Door de inzet van een eigen taaldocent verkleinen we de afstand tot de arbeidsmarkt, daarnaast

wordt er meer ingezet op regionale projecten voor de doelgroep. Denk hierbij bijvoorbeeld aan “Kleurrijk in de zorg”, een project voor statushouders die in de zorg willen werken.

Ondersteunen bij ondernemen

In 2023 zijn er beleidsregels vastgesteld rondom de terug- en invordering van de TOZO-regeling. Dit om meer transparantie richting de inwoners mogelijk te maken. Daarnaast is er geïnvesteerd in een eigen consultant BBZ, die gespecialiseerd is in het begeleiden van inwoners.

Wat hebben we bereikt.

2.3- De bedoeling

Stand van zaken

In Oude IJsselstreek werken we aan een samenleving waarin onze inwoners kunnen meedoen en zich positief en gezond kunnen (blijven) ontwikkelen. Dat doen wij door het systeem (met zijn regels, procedures, financiën, bureaucratie) ondergeschikt te laten zijn aan de menselijke kant en de wereld waarin onze inwoners leven. De behoefte en de mogelijkheden van de inwoner zijn leidend bij het vinden van een oplossing.

Anders werken

Waar we in de voorgaande jaren veel grote wijzigingen hebben doorgevoerd om anders werken mogelijk te maken stond 2023 vooral in het teken van het bestendigen ervan. We hebben hierbij vooral geïnvesteerd in intervisie, training en het gesprek op de werkvloer. Zowel intern in de verschillende teams die uitvoering geven aan de werkzaamheden in het sociaal domein, als extern met onze samenwerkingspartners. We hebben signaleerd dat het werken volgens de bedoeling op verschillende plekken in de organisatie nog anders wordt ingevuld. Binnen het sociaal domein hebben we daarom onder begeleiding van Movisie de eerste stappen gezet om daarin meer eenheid en integraliteit te bereiken. In 2024 krijgt dit een vervolg.

Tot slot hebben we met een onderzoek onder consultants, zorgaanbieders én inwoners onderzocht welke behoefte inwoners hebben bij het vinden van een oplossing (cliëntondersteuning) en hoe we dat op dit moment georganiseerd hebben. In 2024 volgt hieruit een advies waarmee we het anders werken ook binnen cliëntondersteuning verder vorm zullen geven.

Leren door te doen

In 2023 heeft het nieuwe team jongerenwerkers hard gewerkt om onderdeel te worden van een positieve ontwikkeling van jongeren in onze gemeente. Hun inzet was vooral gericht op het leggen van contact en het opbouwen van een vertrouwensrelatie met de jeugd, onder andere door ontmoetingsgelegenheden te bieden, activiteiten te organiseren en jongeren op te zoeken op natuurlijke vindplaatsen. Ook het opbouwen van een relatie met vindplaatsen en netwerkpartners heeft in 2023 op de voorgrond gestaan. Vanuit deze basis gaat het jongerenwerk de komende jaren verder bouwen en steeds beter aansluiten bij de behoefte en de mogelijkheden van de jeugd.

De professionals Samen Sterker Thuis zijn in 2023 bezig geweest met de doorontwikkeling van de beweging. Zij hebben met ondersteuning van de coördinator verder gewerkt aan het domein overstijgend werken. Het team is verder uitgebreid met de deskundigheid van de ergotherapeut en een werker van Sociaal werk Oude IJsselstreek. Hierdoor wordt er vanuit vertrouwen gewerkt aan het ondersteunen van inwoners zo dat zij zichzelf kunnen helpen en van betekenis kunnen zijn voor elkaar. De focus op gezondheidsbevordering, veerkracht en aanpassingsvermogen leidt ertoe dat de instroom in de Wlz wordt uitgesteld dan wel voorkomen. Inwoners ervaren de gezamenlijke werkwijze als positief en weten Samen Sterker Thuis steeds beter te vinden. Monitoren van Samen Sterker Thuis laat zien wat de effecten voor de inwoners zijn, de belemmerende elementen en de werkende elementen, om er mede voor te zorgen dat de beweging zich kan ontwikkelen. In 2023 is een start gemaakt met het monitoren, maar door de verschillende systemen waar de professionals in werken, blijkt het een uitdaging te zijn om de juiste informatie op te kunnen halen en aan elkaar te verbinden. In 2024 wordt de monitoring verder vormgegeven, wat van essentieel belang is om bij te dragen aan het zo zelfstandig als mogelijk te kunnen wonen.

In de eerste jaren van Stoer is geïnvesteerd in intensieve loopbaanbegeleiding voor inwoners. In 2023 hebben wij daarnaast ook meer specifieke trajecten ingezet voor inwoners die iets anders nodig hadden dan de eigen loopbaanbegeleider kan bieden. Er is daarnaast meer geïnvesteerd in accountmanagement voor werkgevers die mogelijk iets kunnen betekenen voor deze groep inwoners. We hebben de maatschappelijke banen geëvalueerd en op basis van de resultaten bijgestuurd op de wijze waarop we hier invulling aan geven.

De gebiedsgerichte aanpak in Terborg is (nog) niet van de grond gekomen zoals we dat gewild hadden. Wél zijn er vanuit het bouwteam met aanbieders voor 'specialistische jeugdhulp en Wmo-hulp in de buurt' plannen gemaakt over hoe deze vormen van hulp beter kunnen aansluiten bij en vormgegeven kunnen worden in de leefomgeving/buurt van onze inwoners. Het leren door te doen loopt als een rode draad door de contractgesprekken met de aanbieders in het bouwteam heen. Met alle 26 aanbieders is in 2023 meerdere keren gesproken over wat zij doen om invulling te geven aan transformatie, wat er werkt en wat niet én wat we (gezamenlijk) anders kunnen doen.

Resultaten in beeld brengen en volgen

In 2023 is een groep medewerkers vanuit verschillende teams in het Sociaal Domein getraind in het vormgeven van 'Reflexieve monitoring'. In de kern gaat deze vorm van monitoring er over dat we in co-creatie (samen met inwoner en samenwerkingspartners) stilstaan bij en vervolgens handelen naar de vragen: 1) doen we de dingen goed, 2) doen we de goede dingen en 3) wat voor effecten heeft ons handelen gehad (op de omgeving): wat is er veranderd en wat leren we hiervan voor de toekomst?

Deze vorm van monitoring is toegepast in de contractgesprekken met de 26 aanbieders van 'specialistische jeugdhulp in de buurt' en 'Wmo-hulp in de buurt'. Dit heeft opgeleverd dat alle aanbieders leervragen hebben opgesteld ten aanzien van het werken volgens de bedoeling. De leervragen zijn onderwerp van gesprek en bieden ons als gemeente inzicht in wat er nodig is om de gewenste beweging nog beter vorm te kunnen geven en aan te jagen.

Naast de reflexieve monitoring is ook een start gemaakt met data-gedreven werken waarbij de prioriteit ligt bij het op orde brengen van (de beschikbare data in) onze systemen. In de backoffice Sociaal Domein is hard gewerkt aan het stroomlijnen van processen en het beter inrichten van systemen om dat te realiseren. De urgentie is groot vanwege de significante stijging van hulp (en daarmee de kosten) eerder te signaleren en daarop te kunnen sturen.

Wat heeft het gekost in 2023?

Programma 2	Begroot voor wijziging 2023	Begroot na wijziging 2023	Rekening 2023	Afwijking	(tov begroot na wijziging)
Baten	10.947	17.304	20.174		2.871
Lasten	53.592	59.516	62.906		3.389
Saldo	(42.644)	(42.212)	(42.731)		(519)

Bedragen x 1.000

Programma 3: De werkende gemeente

Wat hebben we bereikt.

3.1- Impulsprogramma economie en wonen

Stand van zaken

Op het onderdeel impulsprogramma zijn we qua woningbouw begonnen met het vormgeven van de uitleglocaties onder andere middels locatiepaspoorten. Dit wordt ten volste onderschreven door werkgevers in onze gemeente die kwalitatief goede en vooral snelle woningbouw als één van de belangrijkste randvoorwaarden zien bij het aantrekken van personeel.

Aanvullend hierop hebben we met vakspecialisten gekeken naar de gevolgen van woningbouw op het voorzieningenniveau (onderwijs, sport, cultuur, verenigingen etc.) binnen de gemeente. Over het algemeen kan gesteld worden dat de geplande nieuwbouw ook nodig is om bestaande voorzieningen in stand te houden of te versterken.

Op het vlak van (duurzame) energie hebben we opdracht verstrekt om de mogelijkheden voor gezamenlijke energie-opwek en energiegebruik voor de bestaande bedrijven in Varsseveld in beeld te brengen. Dit project is in de tweede helft van 2023 gestart, waarbij de Varsseveldse ondernemers het initiatief hebben overgenomen. Als onderdeel van het toekomstbestendig maken van bedrijventerrein de IJsselweide hebben we samen met de Agem en Liander een bijeenkomst georganiseerd voor bedrijven, waarbij ze onder andere zijn geïnformeerd over de mogelijkheden op gebied van zonnepanelen op daken. Ook zijn we intensief in gesprek met Liander en Tennet om de energievoorziening voor onze uitleglocaties voor woningbouw en bedrijventerreinen tijdig beschikbaar te hebben. Vanuit de gemeente doen we binnen de mogelijkheden en rol die we hebben ons uiterste best om hier snelheid in te krijgen.

Op het vlak van nieuwe bedrijventerreinen zijn we begonnen met de eerste werkzaamheden op Het VIP (zie ook paragraaf 3.3). Ook is eind 2023 het nieuwe Regionaal Programma Werklocaties (RPW) door alle Achterhoekse gemeenten vastgesteld. Dit RPW wordt in 2024 aan Gedeputeerde Staten aangeboden. Ten aanzien van de bestaande bedrijventerreinen zijn we in nauwe samenwerking met de bedrijven begonnen met het toekomstbestendig maken van de IJsselweide (zie ook paragraaf 3.3). Voor De Rieze bereiden we een actualiseren van het bestemmingsplan voor. Eind 2023 heeft de gemeenteraad hiertoe het besluit genomen om de uitplaatsing van de burgerwoning op De Rieze naar de Vogelenzangweg mogelijk te maken.

Beleids technisch is de Economische Beleidsvisie geactualiseerd en door de gemeenteraad eind 2023 vastgesteld. Relatief nieuw, maar belangrijk beleidsonderdeel is de huisvesting van internationale werknemers. Op dat domein zijn er aanvullende regels in de APV opgenomen en zijn we gestart met het opstellen van een kadernotitie die in 2024 met de gemeenteraad gedeeld wordt.

Wat hebben we bereikt.

3.2- Bevorderen recreatie en toerisme

Stand van zaken

In de eerste maanden is er vervolg gegeven aan de uitvoeringsagenda recreatie en toerisme. Deze is op onderdelen geactualiseerd en er zijn enkele aanscherpingen gedaan en prioriteiten gesteld.

Begin juli is voor Vennebulten het (her)inrichtingsplan vastgesteld waarmee de potentiële natuurwaarden in het gebied versterkt en ontwikkeld worden. Dit biedt ook ruimte voor recreatie en het vermarkten van toeristische routes waarbij het verhaal van het landschap-/ontstaansgeschiedenis wordt verteld. Een nieuwe route is in ontwikkeling er worden informatieborden geplaatst. De MTB-route is klaar en door de paden te markeren wordt duidelijk waar wel en niet mag worden gewandeld en gefietst. Dit doen we samen met de gemeenten Aalten en Oost Gelre en met het Routebureau van Achterhoek Toerisme.

Voor het Hoge Venne onderzoeken we de haalbaarheid van ontwikkelingen op recreatief gebied. Wij hebben hiervoor de uitgangssituatie van de waterplas in kaart laten brengen. Denk aan inmeting van dieptes en kwaliteit van het water en omvang van de plas zodat eventuele nieuwe ontwikkelingen ook aansluiten bij de mogelijkheden. Daarnaast voerden we gesprekken met de huidige gebruiker en pachter van de waterplas om mogelijkheden en ideeën in kaart te brengen.

Verder onderzoeken we de mogelijkheden voor camperplekken in onze gemeente en werken we aan een uitnodigingskader recreatie en toerisme met experimenteerruimte voor ondernemers met toeristisch recreatieve ambities in het buitengebied, waardoor ook voor de agrarische sector meer mogelijkheden komen voor het verbreden van de bedrijfsvoering. Op individueel niveau stonden we ondernemers bij, in hun plannen en ontwikkelwensen en onderzochten we mogelijkheden om deze te realiseren.

Vanuit de Vrijetijdsagenda Achterhoek is er voor de verblijfsrecreatie-ondernemers een Vitaliteitsprogramma gestart. Door een (vrijblijvend) gesprek met verschillende experts en door de inzet van vouchers kan er samen gewerkt worden aan een bedrijf dat klaar is voor de toekomst. Collectief treffen de recreatie ondernemers elkaar bij de goed bezochte netwerkbijeenkomsten van STROIJ. Hier worden ervaringen gedeeld, samenwerking opgezocht en via presentaties en bedrijfsbezoeken krijgen ze een kijkje bij elkaar in de keuken.

Ten aanzien van promotie zijn er advertenties geplaatst in de Achterhoek Vakantiekraant en is een tafelstandaard ontwikkeld met QR-code met een link naar de evenementenagenda zodat bezoekers snel en eenvoudig kunnen zien wat er te doen is in Oude IJsselstreek. Daarnaast is de vindbaarheid van Oude IJsselstreek op Google (SEO) voor de Duitse website geoptimaliseerd.

Voor het nieuwe toeristische seizoen is dit jaar de samenwerking opgezocht met Tourist-Info Bocholt, Isselburg en Emmerich. De nieuwe fietsroute van Ulft naar Bocholt is klaar en het rondje Emmerich-Ulft langs de Rijn en Oude IJssel is zowel door Oude IJsselstreek als door Stadtmarketing Emmerich uitgebracht. Ook inclusie is een belangrijk thema en er zijn nu vier handbikeroutes verkrijgbaar. Naast het uitgeven van verschillende folders in meerdere talen is ook geïnvesteerd in social media, promotievideo's en vindbaarheid op Google. Via verschillende persreizen is via blogs aandacht gevraagd voor een verblijf in onze gemeente. Magazine Margriet pakte uit met een sfeerrapportage van 6 pagina's Langs de Oude IJssel.

De studenten van Saxion hebben de eerste onderzoeksopdrachten aan de ondernemers gepresenteerd en nieuwe onderzoeksopdrachten en vervolgoopdrachten zijn in gang gezet. Bijvoorbeeld het onderzoek over streekproducten met de Pizza-route is zeer enthousiast ontvangen door ondernemers. Inmiddels hebben zij de eerste stappen gezet om de route verder te ontwikkelen in de vorm van een picknick route langs lokale ondernemers. Dit wordt ondersteund door de regiocoördinator. Daarnaast is er een nulmeting gehouden waarbij zowel bij toeristen & recreanten als bij de ondernemers is onderzocht hoe tevreden zij zijn binnen de gemeente Oude IJsselstreek. Tot slot ontwikkelden studenten het spel Ganzensprong. Hét bordspel waarmee we gemeente Oude IJsselstreek verder toeristisch op de kaart willen zetten. Deze wordt medio 2024 op de markt gebracht.

In samenspraak met het beleidsveld Kunst en Cultuur geven we uitvoering aan de doorontwikkeling van het DRU-IP conform de vastgestelde beleidsnota's. De raad heeft ingestemd om de resultaten van het haalbaarheidsonderzoek verder uit te diepen en te komen tot een plan van aanpak voor de doorontwikkeling. Dat is in 2023 opgepakt en wordt in 2024 verder vervolg aan gegeven.

Wat hebben we bereikt.

3.3- Vitale en toekomstgerichte bedrijventerreinen

Stand van zaken

Het VIP

De eerste voorbereidingen voor het bouwrijp maken van (een eerste fase van) het VIP zijn in 2023 gestart, waarbij we in 2024 het bestek afronden en de eerste bestaande objecten gaan slopen. Mede afhankelijk van de beschikbaarheid van energiemogelijkheden voor het VIP onderzoeken we faseringen voor het bouwrijp maken en voor de start van de kavelverkopen. Om dit te bespoedigen hebben we een aanvraag voor 6 stroomaansluitingen bij Liander gedaan, waarmee we de beschikbaarheid van stroom voor een eerste deel van het nieuwe bedrijventerrein alsnog versneld proberen te realiseren. Het ecologisch werkprotocol is opgesteld en de ontgrondingsmelding is gedaan. In het noordelijke deel, het als natuur bestemde gedeelte van het VIP, is onder andere een amfibieënpool gecreëerd en het waterbergingsgedeelte ontwikkeld. Daarmee is dat deel van het VIP afgerond.

De grootste transactie voor wat betreft grondaankopen heeft plaatsgevonden en er is gestart met het parapluplan voor het VIP. De bedoeling is dat het parapluplan in 2024 wordt afgerond. We zijn intensief in gesprek met Liander, Tennet en Firan om te kijken hoe en wanneer het VIP ontsloten kan worden op het energienet en verkennen met hen alternatieve en duurzame energiemogelijkheden. Hoewel dit, zoals we eind 2023 aan de gemeenteraad hebben gemeld, erg complex en onzeker is, hebben we door in 2023 een maximaal faciliterende rol aan te nemen wel de verwachting dat Liander in 2024 met grote werkzaamheden begint.

Revitaliseren bedrijventerreinen

Voor de IJsselweide is het participatieproces om te komen tot een herinrichtingsplan afgerond. De aan de ondernemers gepresenteerde schetsen voor de herinrichting van de openbare ruimte zijn civieltechnisch uitgewerkt tot een definitief ontwerp. Daarmee zullen we in 2024 met de herinrichting starten.

Het terrein is volledig ingemeten en quickscan flora en fauna is uitgevoerd. Nader onderzoek daarop is uitgezet bij een adviesbureau. Op verzoek van de ondernemers hebben we een informatieavond georganiseerd over het thema duurzaamheid.

We onderzoeken de mogelijkheden van een stimuleringsfonds om de ondernemers te enthousiasmeren om ook op de private terreinen investeringen te doen in het kader van beeldkwaliteit en/of duurzaamheid.

De laatste fase van de actualisatie van het bestemmingsplan De Rieze is aangebroken. Wat de laatste burgerwoning op het terrein betreft, de gemeenteraad heeft in 2023 aan de Vogelenzangweg het bestemmingsplan vastgesteld zodat de bewoners daar naartoe kunnen verhuizen. Bij bouwwerkzaamheden op een van de verkochte kavels zijn explosieven aangetroffen. Deze zijn verwijderd en er is een uitgebreid explosievenonderzoek uitgevoerd op de nog resterende onbebouwde kavels op De Rieze. Voor de nog resterende onbebouwde kavels van De Rieze zijn we in 2023 het verkoopproces gestart en ook zijn nieuwe bedrijfsgebouwen zichtbaar geworden op het terrein..

Wat hebben we bereikt.

3.4- Aantrekkelijke winkelkernen

Stand van zaken

De afgelopen tijd hebben we in gesprekken met de ondernemersverenigingen verkend in hoeverre er behoefte is aan centrummanagement. Van de drie hoofdkernen hebben Ulft en Terborg aangegeven daar in eerste instantie mee aan de slag te willen gaan. We onderzoeken de mogelijkheden om voor deze kernen een centrummanager te benoemen om de ondernemers en gemeente te helpen bij de aantrekkelijkheid van de centra, het bestaande winkelaanbod en het op termijn toewerken naar toekomstbestendige en compacte winkelkernen. Dit is een langjarig proces dat we nog steeds proberen samen met alle betrokkenen in gang te zetten. Met de ondernemersverenigingen zijn we voornamelijk niet tot de aanstelling van een centrummanager gekomen. In plaats daarvan is afgesproken dat we ons vooral gaan richten op veiligheid. Daartoe zullen we in 2024 starten om in nauwe samenwerking met de winkeliersverenigingen en politie te komen tot een samenwerkingsvorm en keurmerk veilig ondernemen (KVO-W). Ook proberen we waar mogelijk de centra te vergroenen waarbij we slimme verbindingen leggen met andere opgaven in de openbare ruimte zoals aansluiting bij het reguliere onderhoud. Tot slot zijn in het centrum van Ulft een aantal werkzaamheden afgerond waardoor het centrum een stedelijke herverkaveling heeft doorgemaakt en een groot deel van de leegstand is weggewerkt.

Wat hebben we bereikt.

3.5- Toekomstbestendig agrarisch bedrijfsleven

Stand van zaken

Na de Tweede Kamer verkiezingen van 2023 is er nog geen kabinet gevormd. Dit zorgt ervoor dat er helaas nog steeds niet duidelijk is welke mogelijkheden er vanuit de landelijke overheid gaan komen voor het agrarische bedrijfsleven.

Als gemeente hebben we wel een aantal stappen gezet op het gebied van de lokale instrumenten. Zo is het Uitnodigingskader Wonen als instrument nu afgerond en kan hier door agrarische bedrijven gebruik van worden gemaakt.

Naast het uitnodigingskader is WATEA de tweede fase in gegaan. Van de 173 eerste gesprekken zijn er 62 vervolgesprekken geweest. Van deze gesprekken die in de tweede fase worden begeleid, zijn er 49 al afgerond. De mogelijkheden die het Uitnodigingskader Wonen biedt, het beleid voor levensloopwoningen of nog andere gemeentelijke dienstverlening vanuit o.a. het Sociaal Domein hebben dit mogelijk gemaakt. De overige fase 2 gesprekken moeten nog worden gevoerd, kunnen nog geen vervolg krijgen doordat er nog landelijk beleid ontbreekt of (moeten) wachten op de uitwerking van het uitnodigingskader recreatie en toerisme.

Wat hebben we bereikt.

3.6- Gelijke kansen voor iedereen

Stand van zaken

We hebben de ambitie dat alle jeugdigen in Oude IJsselstreek gelijke kansen hebben, zodat ze met een goede start aan hun toekomst kunnen beginnen. In 2023 is op diverse wijzen hierop ingezet.

Onderwijskansenbeleid

Het in 2023 vastgestelde Onderwijskansenbeleid (2023-2026) geeft richting aan onze ambitie. Door in te zetten op laagdrempelige peuteropvang en voorschoolse educatie worden ook peuters die vanwege omgevingsfactoren (zoals armoede en een beperkte rijke taalomgeving) kans hebben op een onderwijsachterstand, goed voorbereid op het onderwijs. De samenwerking tussen partners als kinderopvang en Yunio is goed. Mede hierdoor maakte in 2023 vrijwel iedere peuter die door Yunio wordt geïndiceerd voor Voorschoolse educatie, hier ook gebruik van.

Sociaal medische Indicatie (SMI) houdt in dat kinderen voor wie het noodzakelijk is voor hun goede en gezonde ontwikkeling dat zij gebruik kunnen maken van kinderopvang. Hun ouders worden gecompenseerd in de kosten omdat ze geen recht hebben op kinderopvangtoeslag. In 2023 is de SMI-regeling aangepast waardoor Buurtzorg Jong de centrale toegangspoort vormt voor SMI en dit kan inzetten als preventief interventie als onderdeel van het plan voor kwetsbare gezinnen. Door deze wijzigingen zijn in 2023 meer kinderen geholpen met SMI en is bijgedragen aan gelijkere kansen voor deze kinderen.

Ouderbetrokkenheid is een belangrijke voorwaarde om gelijkere (onderwijs)kansen te realiseren. In 2023 hebben we daarom ondermeer extra ingezet op de Voorleesexpress. Zo'n 50 gezinnen zijn bereikt. Vrijwilligers komen wekelijks gedurende een half jaar bij ouders thuis om hen te ondersteunen en hen te stimuleren met het voorlezen voor hun kind. Hierin wordt nauw samengewerkt met verwijzers als het onderwijs, kinderopvang, logopedie, Buurtzorg Jong en Yunio.

In 2023 is wederom een zomerschool georganiseerd door het onderwijs. Circa 100 kinderen uit groepen 1/t/m 8 uit onze gemeente hebben in de eerste week deelgenomen aan de zomerschool. Deze vond plaats op de locaties Woelwaters in Ulft, Dynamiek in Terborg en het Almende College in Silvolde. De zomerschool is bedoeld voor kinderen waarvoor de zomervakantie vanwege beperkende omgevingsfactoren kan leiden tot meer onderwijsachterstanden.

Een ouderconsulent (van Sociaal Werk) is in het schooljaar 2023-2024 op zes basisscholen (Dynamiek, IKC Groeituin, Oersprong, Plakkenberg, Wijssel en Woelwaters) wekelijks aanwezig om ouders op weg te helpen met zaken waar zij tegenaan lopen. De eerste ervaringen zijn positief. Door ouders te ondersteunen krijgen de kinderen meer ruimte om zich te kunnen ontwikkelen. In juni 2024 zal besloten worden of de pilot structureel wordt voortgezet.

Gelijke kansen voor jeugdigen in programma 2 'Een leefbare gemeente'

Gelijke kansen is een ambitie die inzet vraagt over de programma's heen. De extra inzet op 2 onderdelen binnen deze ambitie in 2023 is noemenswaardig.

Het jongerenwerk heeft in 2023 hard gewerkt om zichtbaar te worden in onze gemeente. Steeds meer jeugdigen worden bereikt. Halverwege 2023 heeft ze de keuze gemaakt om zich qua vindplaatsen binnen het onderwijs (naast het Almende) specifiek actief te richten op 3 basisscholen: Oersprong, Dynamiek en Plakkenberg. Op deze scholen zijn de (onderwijs)achterstanden het grootst en is het grootste verschil te maken. Daarnaast kunnen ook andere scholen nog steeds een beroep doen op het jongerenwerk.

Rondom de minima- en meedoenregelingen zijn in 2023 uitgangspunten geformuleerd om nog beter de doelgroep te ondersteunen waarvoor de regelingen zijn bedoeld om te bereiken dat de armoede afneemt. In 2024 zal dit verder worden uitgewerkt.

Samenwerking met partners

De samenwerking met en tussen maatschappelijke partners als de bibliotheek, Buurtzorg Jong, het onderwijs, samenwerkingsverbanden, kinderopvang, Yunio, GGD en Sociaal Werk is essentieel om stappen te zetten in onze ambitie gelijke kansen voor iedereen. Als gemeente faciliteren wij samenwerking door in LEA-verband met elkaar samen te werken aan gezamenlijke (geformuleerde) ambities. Zo worden we steeds meer gezamenlijk eigenaar en verantwoordelijk voor de resultaten die we boeken. De zaken die hierboven zijn benoemd zijn allemaal tot stand gekomen in samenwerking en in overleg met verschillende partners. De resultaten in samenwerking zijn niet altijd in cijfers uit te drukken, maar de goede samenwerking wordt wel regelmatig genoemd, ook in vergelijking met de regio en daarbuiten.

Evaluatie aanbod rondom gelijke kansen

Op verschillende onderdelen is samen met partners in 2023 stil gestaan bij het bestaande aanbod. Zo is het minimabeleid tegen het licht gehouden en zal worden aangepast. Ook is het aanbod soms inmiddels aangepast op basis van die evaluatie zoals het geval is rondom de SMI-regeling en gestarte pilot Ouderconsulenten. Gelijke onderwijskansen is ook voor de programmabegroting 2024 als doel geformuleerd. Na de zomer zal de gemeenteraad worden geïnformeerd over hoe we op basis van de evaluatie in 2023 gekomen zijn tot de besteding in 2024 van de structurele rijksmiddelen Onderwijsachterstanden.

Wat hebben we bereikt.

3.7- Vitale en toekomstgerichte schoolgebouwen

Stand van zaken

IKC De Wijssel in Gendringen

Ten behoeve van de realisatie van het IKC De Wijssel in Gendringen zijn in 2023 de nodige stappen gezet. Na afronding van de aanbestedingsprocedure heeft de gemeenteraad in mei ingestemd met het benodigde aanvullende budget voor dit project. In het aanvullende bedrag is rekening gehouden met het realiseren van het deel kinderopvang, dat gedekt wordt door een dekkende huurverhoging. Aansluitend is door Essentius als bouwheer opdracht gegeven aan de bouwer om zo spoedig mogelijk te komen tot realisatie. Daarvoor is de omgevingsvergunning ingediend en is de sloop van de Christoffelschool voorbereid, waarbij vertraging is opgetreden om te kunnen voldoen aan de Wet Natuurbeheer. In overleg met de provincie als bevoegd gezag worden de noodzakelijke stappen gezet om de sloop/realisatie zo spoedig mogelijk te kunnen starten. Start bouw zal hierdoor opschuiven en de verwachting is dat het IKC De Wijssel voor de zomervakantie 2025 zal zijn gerealiseerd.

De units voor de tijdelijke huisvesting op de voormalige locatie van De Hoeksteen (Oosterstraat) zijn in het derde kwartaal geplaatst. In november zijn alle leerlingen van IKC De Wijssel gehuisvest aan de Oosterstraat en is de Christoffelschool verlaten. Helaas was het pas mogelijk om in december de benodigde nutsaansluitingen aan te sluiten.

SUVIS

Via Subsidieregeling SUVIS zijn door schoolbesturen in 2021 en 2022 projecten ingediend ten behoeve van verbetering van de ventilatievoorzieningen van schoolgebouwen. Deze regeling, waarbij de Rijksoverheid 30% subsidie heeft beschikbaar gesteld, is door de gemeente aanvullend 20% van het benodigde budget toegezegd. In 2023 zijn een aantal projecten door Essentius uitgevoerd die in 2024 worden afgerekend. Voor het geplande project voor ISALA is uitstel aangevraagd om deze werkzaamheden in 2025 uit te kunnen voeren samen met de geplande verduurzamingsmaatregelen vanuit het IHP 2023. Eén en ander afhankelijk van de uitkomsten in de Voorjaarsnota.

Integraal Huisvestingsplan

Samen met de schoolbesturen en kinderopvangorganisaties hebben we in 2023 in een intensief proces de beleidsuitgangspunten voor de invulling van het IHP besproken. Deze uitgangspunten zijn gekoppeld aan alle relevante data uitgewerkt in een IHP 2023, dat met de schoolbesturen en kinderopvangorganisaties in een OOGO (Op Overeenstemming Gericht Overleg) is besproken en waarmee unaniem is ingestemd. Het IHP 2023 is in oktober eveneens unaniem vastgesteld in de gemeenteraad en vormt daarmee het koersdocument voor de komende jaren. De financiële ruimte in de begroting voor de voorgestelde investeringen vanuit het IHP zal jaarlijks in de begrotingscyclus worden vastgesteld.

Wat hebben we bereikt.

3.8- Samen komen we verder

Stand van zaken

In 2023 zijn verschillende resultaten bereikt. In samenwerking met regionale partners is de Achterhoekse Woondeal tot stand gekomen. Met middelen uit de provinciale gebiedsagenda gaat het project SmartHub Incubator Industry (SHII) een tweede fase in. Vanuit de gezamenlijke lobbyvoering is een lobbydocument opgesteld om input te leveren voor het coalitieakkoord van de nieuwe Gedeputeerde Staten. Er is ook een gemeentelijke notitie opgesteld om onze inbreng richting de provincie ten behoeve van het regioarrangement kenbaar te maken. Helaas heeft de Achterhoek de vierde tranche van de Regio Deal misgelopen. Aankomende zomer wordt een nieuwe poging gedaan om wel deel te kunnen nemen aan de vijfde tranche start. De regio Achterhoek is een van de eerste SDG regio's van Nederland en mede naar aanleiding daarvan zijn we als gemeente (onder meer aan de hand van een raadsavond) een verkenning gestart naar hoe wij deze SDG's in lokale doelen kunnen vertalen. Tot slot werken we momenteel aan een update van de Achterhoekse lobbyagenda.

Samen met de gemeente Montferland en Stadt Emmerich gaven we in 2023 verder uitvoering aan het EMOJI project. Activiteiten waren o.a. de Peace Poster tekenwedstrijd voor scholieren, en een bijeenkomst van Nederlandse en Duitse schutterijen. Het GROS Regiodeal project lag goed op stoom in 2023, en werd op 31 december afgesloten. De middelen werden nagenoeg uitgeput. De afgevaardigden van onze gemeente namen deel aan de vergaderingen van de beide Euregio's Gronau en Rijn Waal.

Wat heeft het gekost in 2023?

Programma 3	Begroot voor wijziging 2023	Begroot na wijziging 2023	Rekening 2023	Afwijking	(tov begroot na wijziging)
Baten	1.275	1.678	1.850		172
Lasten	6.135	7.242	6.995		(247)
Saldo	(4.860)	(5.564)	(5.145)		419

Bedragen x 1.000

Programma 4: De dienstverlenende gemeente

Wat hebben we bereikt.

4.1- Anders en beter monitoren

Stand van zaken

In samenwerking met collega's van diverse teams en met hulp van het Datalab hebben we een plan gemaakt voor datagedreven werken. In dit plan kijken we onder andere naar de benodigde techniek, kennis en kunde van collega's en hoe we kunnen leren van onze ervaringen met datagedreven werken. We zijn met een team aan de slag om de eerste onderdelen van dit plan in gang te zetten. Echter staat dit plan niet los van andere ontwikkelingen in de organisatie. We sluiten aan bij de processen in gang gezet door de doorontwikkeling en bij bestuurlijke ontwikkelingen, zoals het werken met de SDG's. Het gemaakte plan is flexibel ingesteld en past zich in snelheid aan deze andere ontwikkelingen. We kiezen ervoor liever iets rustiger te werken en de ontwikkeling in één keer grondig aan te pakken.

In de tussentijd werken onze inhoudelijke collega's nauw samen met het Datalab en bereiken samen mooie resultaten die verwerkt worden in onze plannen. We zien een groei in het aantal collega's dat de weg naar Datalab en datagedreven werken weet te vinden. Samen met Datalab blijven we samenwerken om te zorgen dat de binnenkomende vragen zo goed en efficiënt mogelijk worden opgepakt.

Enkele voorbeelden van bereikte resultaten:

- 15 collega's van onze gemeente hebben deelgenomen aan de leergang datagedreven werken.
- Gemiddeld 18 live bezoekers van het maandelijkse webinar. De webinars worden daarnaast gemiddeld 15 keer teruggekeken.
- Kerncijferdashboard gebouwd voor de regio.
- 10 regionale dashboards voor Klimaatbestendige Groene Leefomgeving gebouwd en 10 dashboards specifiek voor onze gemeente.
- Maandelijkse updates vanuit Datalab met ontwikkelingen van het regionale misdrijfcijferdashboard.
- 6 individuele vragen van collega's van onze gemeente in behandeling genomen door Datalab.

Wat hebben we bereikt.

4.2- Doorontwikkelen dienstverlening

Stand van zaken

In onze visie op dienstverlening geven we aan dat het belangrijk is dat inwoners altijd en overal hun zaken kunnen regelen op de voor hen meest logische manier. We zien veel ontwikkelen op het gebied van online dienstverlening, maar we vinden zowel onze online als onze offline dienstverlening erg belangrijk. Met onze offline dienstverlening bedoelen wij onder andere dat wij fysiek via de balies op het gemeentehuis bereikbaar zijn en inwoners kunnen communiceren via bijvoorbeeld de post of telefoon.

We blijven kijken hoe we onze fysieke dienstverlening kunnen verbeteren/versterken. In 2023 hebben we ons voorbereid op de "paspoortpiek", waardoor het aantal bezoekers voor de balie in de jaren 2024-2028 toe zal nemen. Er zijn maatregelen getroffen en afspraken gemaakt om de kwaliteit van de fysieke dienstverlening te waarborgen.

Daarnaast is in 2023 het bereikbaarheidsonderzoek afgerond. De uitkomsten zijn geanalyseerd en nu de "nieuwe" organisatie staat, kunnen we in 2024 verder gaan kijken wat dit voor onze dienstverlening betekent.

Voor onze online dienstverlening is het belangrijk dat inwoners digitaal toegang hebben, tot onze gemeente en hun eigen zaken, op een veilige en toegankelijke manier. We blijven ook naar de toekomst toe inzetten op het aanbieden van digitale mogelijkheden om toegang te hebben tot de gemeente.

Wat heeft het gekost in 2023?

Programma 4	Begroot voor wijziging 2023	Begroot na wijziging 2023	Rekening 2023	Afwijking	(tov begroot na wijziging)
Baten	557	657	964		307
Lasten	6.155	6.883	7.491		608
Saldo	(5.598)	(6.226)	(6.526)		(301)

Bedragen x 1.000

Programma 5: Bedrijfsvoering / overhead

Wat wilden we bereiken? (doel)

5.1- Interne beheersing

Stand van zaken

In 2023 hebben we diverse belangrijke stappen gezet in het verbeteren van de interne sturing. De beschrijving van de doelstellingen is aanzienlijk verbeterd en geconcretiseerd in de begroting 2024, inclusief een koppeling met de relevante SDG's. Daarnaast heeft 2023 voornamelijk in het teken gestaan van de doorontwikkeling van de organisatie, waarbij de matrix-organisatie is omgevormd naar een meer traditionele lijnorganisatie met nieuwe eenheden. Deze ontwikkeling was in de begroting 2023 niet specifiek voorzien, maar is wel voorwaardelijk voor de verdere stappen om beter in control komen. Hoofdprocessen zijn daarbij aan de hand van de GEMMA-architectuur in kaart gebracht en gekoppeld aan de nieuw gevormde eenheden. Op dit moment wordt gewerkt aan het verder in beeld brengen van de hoofdprocessen. Ten aanzien van de punten vanuit de accountant hebben we een aantal stappen weten te zetten. Rond de informatievoorziening zijn nog geen specifieke stappen gezet, dit zal de komende jaren meer aandacht krijgen. Ten aanzien van de rechtmatigheidsverantwoording zijn -mede vanwege beperkte personele capaciteit- afgelopen jaar nog geen verbeteringen doorgevoerd.

Wat wilden we bereiken? (doel)

5.2- Goede informatievoorziening

Stand van zaken

Een goede informatievoorziening en ICT zijn de basis om te zorgen dat werkprocessen van de organisatie, het college en de raad goed lopen. De maatschappelijke ontwikkelingen vragen er om steeds meer digitaal te werken en te communiceren zodat we ook digitaal de verbinding met inwoners kunnen maken. Dit pakken we onder andere op met een voortdurende rationalisatie van het applicatielandschap gericht op een effectievere en efficiëntere informatievoorziening zonder daarbij de menselijk maat uit het oog te verliezen.

Wat wilden we bereiken? (doel)

5.3- Wet open overheid (Woo)

Stand van zaken

Voor het actief publiceren van informatie onder de Woo heeft het Rijk eind 2022 besloten een technische voorziening te ontwikkelen met véél minder dan de vereiste én eerder toegezegde functionaliteit. Deze voorziening is ook nog niet beschikbaar. Maar zelf als het wel zover is; dan kunnen wij hierop géén informatie actief publiceren. Wij zullen dus zelf, al dan niet gezamenlijk met andere gemeenten, - mogelijk in VNG-verband - een technische voorziening moeten (laten) ontwikkelen voor het actief publiceren van informatie. Aangezien dat een meer dan substantiële uitbreiding is van de reikwijdte van dit project is momenteel nog geen planning te geven wanneer dit gereed kan zijn. Het is zeer onwaarschijnlijk dat het daadwerkelijk realiseren van een dergelijke voorziening nog in 2023 gaat lukken. Parallel hieraan wordt in de 2023 ('ter voorbereiding') wél onderzocht hoe processen zo aangepast kunnen worden dat informatie hieruit eenvoudig(er), naar de letter én naar de geest van de Wet openbaar bestuur passief danwel actief openbaar gemaakt kan worden. Daar waar deze aanpassingen eenvoudig door te voeren zijn worden die uiteraard als het spreekwoordelijke 'laag hangend fruit' direct 'geplukt'. De genoemde informatiecategorieën zijn en blijven daarvoor het startpunt.

In bovenstaande context is onderzocht of het al beschikbare zaakstelsel gebruikt kan worden om relatief eenvoudig informatie te publiceren en dat is niet mogelijk gebleken.

Wat wilden we bereiken? (doel)

5.4- Plaats- en Tijdonafhankelijk Werken

Stand van zaken

In de begroting 2023 is aangekondigd dat in de eerste helft van 2023 een voorverkenning met mogelijke scenario's zal worden voorgelegd. Deze voorverkenning is met vertraging gestart en is op dit moment nagenoeg afgerond.

Op basis van deze scenariostudie kunnen we nadere invulling geven aan de PM posten die voor de aankomende jaren in de investeringsbegroting 2023 zijn opgenomen voor het huisvestingsvraagstuk.

Wat wilden we bereiken? (doel)

5.5- Communicatie en Participatie

Stand van zaken

De uitvoering van het vastgestelde Participatiebeleid is voorgezet met inzet van de participatiecoach.

De eerste kinderraad heeft meerder inzichten gedeeld en concreet bijgedragen aan onder meer de toegankelijkheid van speeltuinen. In het najaar is een tweede kinderraad geïnstalleerd. De jongerenraad heeft over drie onderwerpen adviezen gegeven, waarover de raad eind 2023 geïnformeerd is.

Ons online panel "Oude IJsselstreek spreekt" is in het voorjaar bevestigd over wateroverlast. Daarnaast zijn we gestart met een zogenoemd contentplan, dat gericht is op het (online) delen van positieve berichten, om zo bij te dragen aan een positieve en trotse beeldvorming bij inwoners.

We werken voortdurend aan de verbetering en toegankelijkheid van de gemeentelijke website, daarnaast zetten we diverse social media kanalen in om onze inwoners te bereiken.

Het uitrollen van het merkconcept 'Oude IJsselstreek maakt sterk' en het opstellen van de verordening uitdaagrecht zijn vanwege andere prioriteiten. (waaronder organisatie van Tweede Kamerverkiezingen) doorgeschoven naar 2024.

Wat wilden we bereiken? (doel)

5.6- Formatie

Stand van zaken

Ondanks de blijvende schaarste op de arbeidsmarkt blijven we de arbeidsmarktcommunicatie voortdurend op de huidige situatie aanpassen. We blijven investeren op behoud van medewerkers, werving, opleiding en vitaliteit. Maar we zien ook dat we nog steeds beroep moeten doen op externe krachten.

Door de Rijks- en Europese regelgeving zijn we genoodzaakt voortdurend te anticiperen op de werkzaamheden en dat geldt ook voor de werving en ontwikkeling van medewerkers.

Met de doorontwikkeling van de organisatie is de organisatie kwalitatief en kwantitatief efficiënter ingericht. We kunnen de volgende jaren verder bouwen aan de gestelde doelen.

Wat wilden we bereiken? (doel)

5.7- Inclusief werkgeverschap

Stand van zaken

In de rol van werkgever leveren wij een actieve bijdrage aan de invulling van maatschappelijke banen. We dragen onze manier van denken en werken uit door een actieve rol te spelen in Prokkelactiviteiten. Er zijn 6 inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt in vaste dienst. Daarnaast werken cliënten vanuit Estinea bij ons en bieden we een aantal mensen een tijdelijke opstap, om zo door te groeien naar een vaste baan.

Wat heeft het gekost in 2023?

Overhead	Begroot voor wijziging 2023	Begroot na wijziging 2023	Rekening 2023	Afwijking wijziging	(tov begroot na)
Baten	1.048	1.782	1.933		151
Lasten	18.548	22.190	20.497		(1.692)
Saldo	(17.500)	(20.408)	(18.565)		1.843

Algemene dekkingsmiddelen	Begroot voor wijziging 2023	Begroot na wijziging 2023	Rekening 2023	Afwijking wijziging	(tov begroot na)
Baten	87.426	90.506	92.214		1.708
Lasten	49	9	-		(9)
Saldo	87.377	90.497	92.214		1.717

Bedragen x 1.000

Indicatoren/ apparaatskosten

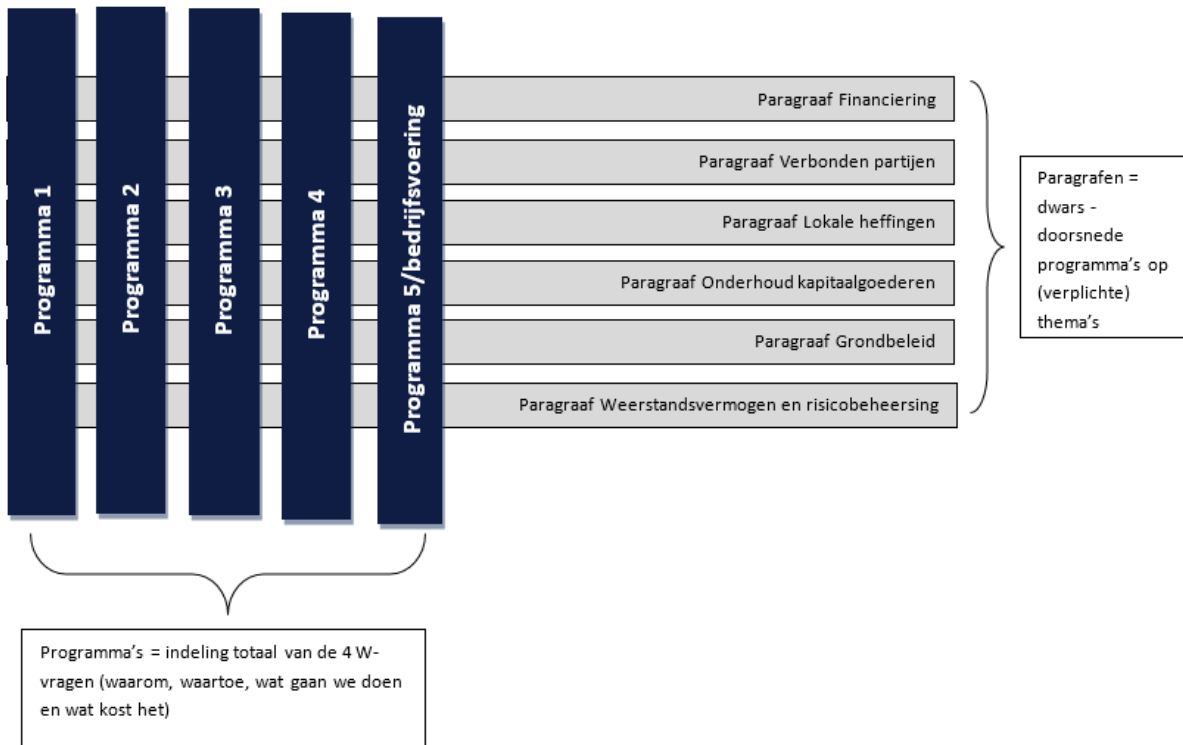
Indicatoren	begroot (na wijz) 2023	werkelijk 2023	Per 1000 inwoners
Formatie (fte)	331	337	8,51
Bezetting (fte)	275	269	6,79
Loonsom (x 1.000)*	26.192	22.401	566
Externe inhuur (x 1.000)	4.480	8.341	211
Overhead (x 1.000)	15.225	17.017	430
Apparaatslasten (x 1.000)	28.953	33.004	833

*incl. payroll

Apparaatskosten toegerekend	Begroot (na wijz) 2023	Werkelijk 2023
Grondexploitatie (incl. anterior) (x 1.000)	499	266
Investerings (x 1.000)	200	424
Totaal toegerekende apparaatskosten	699	690
Totaalbedrag loonsom	26.192	22.401
Apparaatslasten in % van de loonsom	3%	3%

Paragrafen

In de paragrafen geven we een dwarsdoorsnede van de begroting op een aantal onderwerpen door alle programma's heen. Dit betekent dat hier algemene beleidsregels worden geformuleerd die doorwerken in verschillende programma's. Het is dan ook mogelijk dat er doublures ontstaan met wat gemeld is in de programma's zelf. Bedrijfsvoering is verantwoord onder het hoofdstuk 'bedrijfsvoering'.

Paragraaf Financiering

Inleiding

De paragraaf financiering geeft inzicht in de financieringspositie en de beheersing van de risico's die aanwezig kunnen zijn bij het aantrekken en/of uitzetten (uitlenen) van middelen (geld). In deze paragraaf brengen we de kansen en risico's rond financiering in beeld.

Beleid

Bij het aantrekken en uitzetten van geld is het van belang dat slechts beperkt risico wordt genomen. De belangrijkste kaders hierover zijn opgenomen in de volgende beleidsdocumenten:

- Financiële verordening, artikel 212 (2016)
- Treasurystatuut (2017). Het treasurystatuut is bij besluit in 2017 vastgesteld door de raad. Het treasurystatuut is de vertaling van het door de gemeente gehanteerde treasurybeleid. In dit statuut zijn de doelstellingen, richtlijnen en limieten van het beleid vastgesteld. Doel van het treasurybeleid is enerzijds om op een verantwoorde wijze een zo goed (lees: hoog) mogelijk rendement te maken op belegde gelden. Anderzijds is het doel om op een verantwoorde wijze gelden aan te trekken tegen een zo aantrekkelijk (lees: laag) mogelijke rente. Kort gezegd levert een actief en gedegen treasurybeleid de gemeente juist geld op, respectievelijk bespaart het de gemeente geld.
- Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido). Op de bepalingen in deze wet berust het treasurystatuut. Het uitgangspunt van de Wet Fido is het beheersen van risico's. Het doel is om doelmatig en doeltreffend om te gaan met de beschikbare financiële middelen.

Financiering

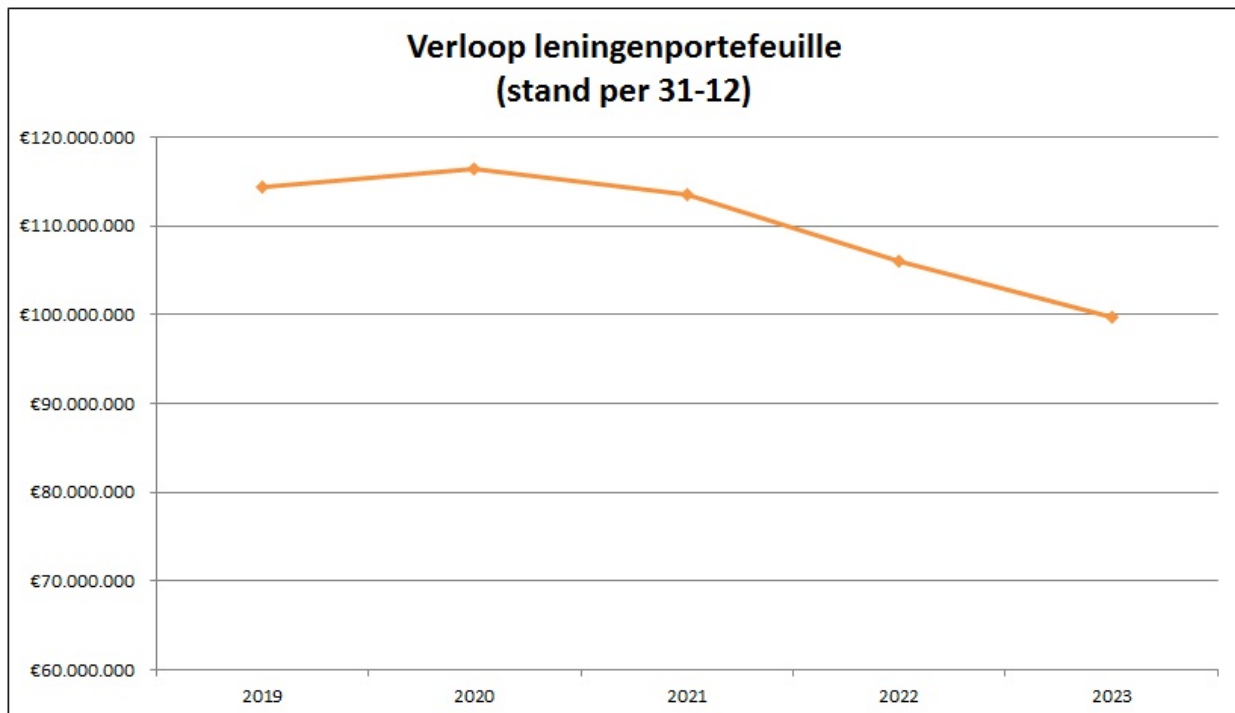
Financieringsbehoefte

De financieringsbehoefte is het verschil tussen de boekwaarde van de investeringen en de vaste financieringsmiddelen. Deze zijn terug te vinden op de balans. Onder vaste financieringsmiddelen verstaan we de reserves en voorzieningen plus de vaste geldleningen. Hierbij houden we rekening met investeringen waartoe is besloten (nieuwe investeringen). Een eventueel financieringstekort wordt eerst opgevangen door het opnemen van het goedkope kasgeld (tot de kasgeldlimiet - zie onder kasgeldlimiet-). Voor het overige deel wordt een vaste geldlening aangetrokken. Dit jaar zijn de financieringsmiddelen minder dan de financieringsbehoefte. Omdat daarnaast ook de voorraden voorgefinancierd worden, is het restant opgevangen door kasgeld aan te trekken.

Financieringsbehoefte (x 1.000)	31-12-2023
Financieringsbehoefte	
Boekwaarde (im)materiële vaste activa	143.240
Boekwaarde financiële vaste activa	12.240
<i>Totaal financieringsbehoefte</i>	155.480
Financieringsmiddelen	
Reserves (inclusief jaarrekeningresultaat)	36.120

Vorzieningen	5.316
Vaste geldleningen *	99.633
Totaal financieringsmiddelen	141.069
Financieringstekort	14.411

De gemeente heeft behoefte aan externe financiering voor het herfinancieren van de huidige (aflopende) geldleningen, voor het bekostigen van investeringen, grondexploitaties en voor tijdelijke liquiditeitsbehoeften van de exploitatie uitgaven.

Leningenportefeuille (x 1.000)		2023
Stand leningen per 1 januari		106.078
Reguliere aflossingen		16.445
Nieuwe leningen*		10.000
Stand leningen per 31 december		99.633

* Er is dit jaar 1 vaste geldlening aangetrokken van € 10 miljoen op 31 maart.

Renteschema

In onderstaand overzicht presenteren wij het rente schema van het 2023.

De totaal verschuldigde rente over onze langlopende leningen en het kort geld, minus de rente die wij ontvangen vanuit de bouwgronden in exploitatie, worden middels de kapitaallasten uiteindelijk verdeeld over de diverse taakvelden.

Renteschema		2023
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering		2.048.720
b. De externe rentebaten over de korte en lange financiering		0
Saldo externe rentelasten en rente baten		2.048.720
c1. Doorberekende rente aan de grondexploitatie	-92.696	
c2. Doorberekende rente van projectfinanciering aan taakvelden	0	
c3. De rentebaat van doorverstrekte leningen	0	
Aan de taakvelden toe te rekenen externe rente		-92.696
d1. Rente over eigen vermogen	0	
d2. Rente over voorzieningen	0	
Aan taakvelden toe te rekenen interne rente		0
Totaal aan taakvelden toegerekende rente		1.956.024
e. De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)		1.956.024
f. Renteresultaat op het taakveld Treasury		0

Activa

We kennen financiële en (im) materiële vaste activa. De meeste investeringen vinden plaats onder de materiële vaste activa. Deze investeringen bestaan uit investeringen met maatschappelijk nut en investeringen met economisch nut. Investerings die kunnen leiden tot of bijdragen aan het verwerven van inkomsten zijn investeringen met economisch nut. Investerings met maatschappelijk nut hebben geen mogelijkheid tot het verwerven van inkomsten, zoals wegen en bruggen.

Op het moment dat een investering wordt gedaan, worden de kapitaallasten berekend en meegenomen in de exploitatie. De kapitaallasten bestaan uit rente en afschrijving. Als de investering helemaal is afgeschreven (bijvoorbeeld na 10 jaar), vallen de afschrijvingslasten vrij. Elk jaar hebben we daardoor zogenaamde 'vrijval' in de afschrijving. Dit is in feite de ruimte voor nieuwe investeringen, uitgaande van een vast bedrag per jaar voor kapitaallasten.

Grote projecten en/of investeringen

Dit jaar zijn er ook weer diverse projecten uitgevoerd of gestart met de voorbereiding: Zie overzicht investeringen boven de € 10.000 in de jaarrekening onder 4.1 Vaste activa.

Risicobeheer

Wij zijn als gemeente voor onze uitgaven afhankelijk van externe financiering. De gemeente leent alleen geld voor de uitvoering van gemeentelijke taken binnen de kaders van de Wet Fido en het treasurystatuut. Er is sprake van totaalfinanciering; de gemeente trekt geen financiering aan voor specifieke projecten. Totaalfinanciering houdt in dat de gemeente alle uitgaven samen financiert. Deze wijze van financiering leidt tot eenvoud en efficiency. De gemeente gebruikt bij de financiering geen ingewikkelde financiële producten, zoals derivaten.

In de Wet Fido zijn kaders opgenomen ter beperking van het renterisico op de netto vlottende schuld (kasgeldlimiet) en het renterisico op de vaste schuld (renterisiconorm).

Kasgeldlimiet

Om het risico van kortlopende financiering te beperken is in de Wet Fido de kasgeldlimiet vastgesteld. De kasgeldlimiet is een vastgesteld percentage berekend over de lastenkant van de begroting. De kasgeldlimiet bedraagt 8,5 % van het begrotingstotaal. We sluiten een langlopende lening af zodra de hoogte van de kortgeldleningen de kasgeldlimiet met een derde opeenvolgend kwartaal overschrijdt. Wij benutten de kasgeldlimiet zo maximaal mogelijk, aangezien de rente voor kortlopende leningen lager is dan die voor langlopende leningen.

Kasgeldlimiet (x 1.000)	2023
Begrotingstotaal per 1 januari 2023	128.105
Vastgesteld percentage	8,5%
Kasgeldlimiet	10.889
Gemiddeld opgenomen kortlopende leningen	3.973
Ruimte (+)	6.916

Renterisiconorm

Op grond van de Wet Fido is voor gemeenten de zogenaamde renterisiconorm ingesteld. Doel hiervan is dat gemeenten hun leningenportefeuille zodanig spreiden, dat de renterisico's gelijkmatig over de jaren worden gespreid ingeval van herfinanciering en renteherziening van geldleningen. De renterisiconorm geeft een aanwijzing voor de gevoeligheid van de gemeente voor veranderingen in de rente.

De renterisiconorm is gesteld op 20% van het begrotingstotaal per 1 januari. Daar wordt het berekende renterisico op de vaste schuld tegen af gezet. Het renterisico op de vaste schuld mag de renterisiconorm niet overtreffen. Navolgend schema laat de berekening over 2023 zien.

Renterisiconorm (x 1.000)	2023
Renterisiconorm	
Lasten begroting	128.105
Percentage risiconorm	20%
Totaal renterisiconorm	25.621
Aflossingen en renteherzieningen	
Reguliere aflossingen geldleningen	16.446
Geldleningen met renteherziening	0
<i>Totaal aflossingen en renteherzieningen</i>	16.446
Ruimte (+)	9.175

Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn partijen waar de gemeente een bestuurlijke relatie mee heeft en waarin we een financieel belang hebben. We hebben een zetel in het bestuur (vertegenwoordiging) of we hebben vanwege eigendom van aandelen stemrecht in de aandeelhoudersvergadering. Met financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die in geval van een faillissement achterblijven.

Beleid

Het BBV schrijft voor om van de verbonden partijen een samenvattend overzicht te geven en onderscheid te maken in gemeenschappelijke regelingen, stichtingen/verenigingen en coöperaties/vennootschappen. Conform onze financiële verordening (verordening op grond van artikel 212 gemeentewet), lichten we de verbonden partijen op hoofdlijnen toe in deze paragraaf. Het gaat hierbij om partijen met aanmerkelijk financieel belang (dit zijn partijen waar we minimaal € 50.000 per jaar aan bijdragen). Per verbonden partij zijn de doelstellingen, activiteiten, ontwikkelingen en risico's benoemd. De paragraaf sluit af met het financieel overzicht.

De wijze waarop de verbonden partijen bijdragen aan het realiseren van onze maatschappelijke opgaven is in de programma's van deze begroting inzichtelijk gemaakt.

Erfgoed Centrum Achterhoek Liemers (Doetinchem)			
Relatie met de programma's	1. De gemeente waar het goed wonen is.		
Doelstelling	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren van alle wettelijke archieftaken voor de acht gemeenten in de Achterhoek. • Uitvoeren van de zogenoemde "Staring-taken" (diensten op het gebied van behoud van en onderzoek naar streekcultuur en -historie). Voor 15 gemeenten in Achterhoek en Liemers. 		
Activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> • Het beheren, toegankelijk maken en beschikbaar stellen van archiefbewaarplaatsen van de deelnemende overheidslichamen conform de Archiefwet. • Het toezicht door de streekarchivaris op het beheer van de niet naar de centrale archiefbewaarplaats overgebrachte archiefbescheiden van de (8) gemeenten in de Achterhoek. • Het in stand houden en bevorderen van het cultureel erfgoed in het gebied van de Achterhoek en de Liemers in de ruimste zin van het woord. 		
Deelnemende partijen	<table border="0"> <tr> <td> <ul style="list-style-type: none"> • Aalten • Berkelland • Bronckhorst • Doetinchem </td> <td> <ul style="list-style-type: none"> • Montferland • Oost Gelre • Oude IJsselstreek • Winterswijk </td> </tr> </table>	<ul style="list-style-type: none"> • Aalten • Berkelland • Bronckhorst • Doetinchem 	<ul style="list-style-type: none"> • Montferland • Oost Gelre • Oude IJsselstreek • Winterswijk
<ul style="list-style-type: none"> • Aalten • Berkelland • Bronckhorst • Doetinchem 	<ul style="list-style-type: none"> • Montferland • Oost Gelre • Oude IJsselstreek • Winterswijk 		
Bestuurlijk belang	Wethouder Kock neemt namens Oude IJsselstreek zitting in het Algemeen Bestuur.		
Ontwikkelingen	Het ECAL richt zich de komende jaren op het in goede, geordende en toegankelijke staat brengen en houden van archieven. Hierbij hoort ook het digitaliseren van de archieven en collecties. Voor 2023-2026 is een bijdrage per jaar vastgesteld voor vier jaar. Door stijgende kosten is de gemeentelijke bijdrage echter niet toereikend vanaf 2023. Het tekort is in 2023 afgeboekt van de algemene reserves. Vanaf 2024 is de gemeentelijke bijdrage verhoogd.		

Risico's en getroffen beheersmaatregelen	Geen.
--	-------

GGD Noord- en Oost Gelderland (Warmsveld)				
Relatie met de programma's	Programma 2. Een leefbare gemeente Programma 4. De dienstverlenende gemeente			
Doelstelling	De Gemeentelijke Gezondheids Dienst Noord- en Oost-Gelderland (GGD NOG) is de gezondheidsdienst van 22 gemeenten. Vanuit het missiestatement ' <i>een gezond houvast</i> ' bewaakt, beschermt en bevordert de GGD NOG de gezondheid van inwoners in de regio Noord en Oost-Gelderland.			
Activiteiten	<p>De GGD NOG geeft met zijn werkzaamheden invulling aan de verantwoordelijkheid van gemeenten voor de publieke gezondheid van haar inwoners. Daarnaast voert de GGD NOG ook een aantal wettelijke taken uit de Wet publieke gezondheid (Wpg) uit.</p> <p>De basistaken van de GGD NOG zijn onder andere:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jeugdgezondheid (4-18 jaar) • Infectieziektebestrijding • Vaccinaties • Medische milieukunde • Technische hygiënezorg • Maatschappelijke zorg • Beleidsadvisering • Epidemiologie • Gezondheidsbevordering • Bevolkingsonderzoeken • Forensische zorg <p>Bovenstaande basisdienstverlening is voor alle deelnemende gemeenten gelijk op basis van een financiële bijdrage per inwoner.</p> <p>De GGD NOG voert daarnaast ook nog aanvullende dienstverlening tegen betaling uit: de plustaken.</p> <p>Een overzicht van alle taken van de GGD NOG staat in deze online Producten- en Dienstencatalogus.</p>			
Deelnemende partijen	<p>De GGD NOG heeft als werkgebied de regio's Achterhoek, Midden-IJssel/Oost-Veluwe en Noord-Veluwe. De onderstaande 22 gemeenten nemen deel aan de GGD NOG:</p> <table border="1"> <tbody> <tr> <td> <ul style="list-style-type: none"> • Aalten • Apeldoorn • Berkelland • Bronckhorst • Brummen • Doetinchem • Elburg </td> <td> <ul style="list-style-type: none"> • Epe • Ermelo • Harderwijk • Heerde • Lochem • Montferland • Nunspeet </td> <td> <ul style="list-style-type: none"> • Oldebroek • Oost Gelre • Oude IJsselstreek • Putten • Voorst • Winterswijk • Zutphen </td> </tr> </tbody> </table>	<ul style="list-style-type: none"> • Aalten • Apeldoorn • Berkelland • Bronckhorst • Brummen • Doetinchem • Elburg 	<ul style="list-style-type: none"> • Epe • Ermelo • Harderwijk • Heerde • Lochem • Montferland • Nunspeet 	<ul style="list-style-type: none"> • Oldebroek • Oost Gelre • Oude IJsselstreek • Putten • Voorst • Winterswijk • Zutphen
<ul style="list-style-type: none"> • Aalten • Apeldoorn • Berkelland • Bronckhorst • Brummen • Doetinchem • Elburg 	<ul style="list-style-type: none"> • Epe • Ermelo • Harderwijk • Heerde • Lochem • Montferland • Nunspeet 	<ul style="list-style-type: none"> • Oldebroek • Oost Gelre • Oude IJsselstreek • Putten • Voorst • Winterswijk • Zutphen 		
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouder Volksgezondheid is lid van het Algemeen Bestuur. In 2023 heeft er een wissel plaatsgevonden van portefeuillehouder vanuit de gemeente Oude IJsselstreek. Tot en met 31 oktober 2023 was wethouder Ankersmit portefeuillehouder Volksgezondheid. Sinds 1 november 2023 is wethouder Bennink portefeuillehouder Volksgezondheid en daarmee lid van het Algemeen Bestuur.			
Ontwikkelingen	<p>Het Algemeen Bestuur heeft een Bestuursagenda voor de periode 2019 - 2023 vastgesteld. Hierin staan de belangrijkste uitgangspunten en prioriteiten voor de GGD in de jaren 2019-2023. De GGD NOG werkt volgens de benadering van '<i>positieve gezondheid</i>'.</p> <p>In de Bestuursagenda 2019 - 2023 '<i>NOG Gezonder</i>' staan vier prioriteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • NOG gezondere jeugd • NOG gezondere leefomgeving • NOG gezonder oud worden • NOG gezondere leefstijl 			

	<p>Voor alle vier de bovenstaande prioriteiten geldt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De GGD NOG sluit aan bij de landelijke ontwikkelingen en bij het gezondheidsbeleid van de gemeenten. • GGD NOG en gemeenten investeren samen in preventie en gezondheidsbevordering om gezondheidswinst te behalen. Daarbij is er specifiek aandacht voor het verkleinen van gezondheidsverschillen en het bevorderen van een gezonde leefstijl. • De GGD NOG besteedt specifieke aandacht aan het bereiken van kwetsbare groepen (mensen met een lage sociaaleconomische status, in armoede, laaggeletterdheid, nieuwkomers en psychisch kwetsbare mensen). • De GGD NOG zoekt innovatieve strategieën om het bereik en de effecten van gezondheidsprogramma's verder te vergroten. <p>Meer informatie is te vinden in de Bestuursagenda 'NOG Gezonder 2019 - 2023.</p> <p>De GGD NOG werkt de prioriteiten uit de Bestuursagenda jaarlijks verder uit in een Programmabegroting. De Programmabegroting bestaat uit vijf onderdelen: Jeugdgezondheid, Algemene Gezondheidszorg, Kennis en Expertise, Organisatieprojecten en Overhead.</p> <p>Nieuwe Bestuursagenda 2023-2027 In 2023 heeft de GGD NOG de nieuwe Bestuursagenda 2023-2027 voorbereid. Deze nieuwe Bestuursagenda vormt het kader voor de komende jaren. Het Algemeen Bestuur stelt deze nieuwe Bestuursagenda in de eerste vergadering van 2024 vast.</p> <p>GGD NOG Robuust Tenslotte werkt de GGD NOG aan de uitvoering van het plan van aanpak GGD NOG Robuust. Dit is de werktitel voor het aanpakken van een aantal aandachtspunten om de kwetsbaarheden in de organisatie te verminderen. Met GGD NOG Robuust gaat de GGD NOG beter inspelen op de vraag van gemeenten, onder andere op Medische Milieukunde, en maakt de GGD NOG vanuit partnerschap afspraken met gemeenten over de uitvoering van specifieke taken. Daarnaast vindt er versterking van de organisatie plaats in dataveiligheid, bedrijfsvoering en communicatie. Tenslotte maakt de GGD NOG meer werk van het werven en binden van goede medewerkers aan de organisatie.</p>
Risico's en getroffen beheersmaatregelen	<p>Het Algemeen Bestuur heeft de onderstaande risico's als belangrijkste risico's voor het risicomanagement vastgesteld:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Inhoudelijke risico's en risico's in de opbrengsten; 2. Risico's door personele omstandigheden; 3. Risico's in de bedrijfsvoering; <p>Bovenstaande risico's zijn gekwantificeerd om het weerstandsvermogen te bepalen. Het weerstandsvermogen was de afgelopen jaren met een percentage van vrijwel 100% op orde.</p>

Omgevingsdienst Achterhoek (Hengelo Gld.)			
Relatie met de programma's	4. De dienstverlenende gemeente		
Doelstelling	De ODA heeft als missie om bij te dragen aan een schone, gezonde en veilige leefomgeving en het verminderen van milieuschade door het uitvoeren van omgevingsrecht conform de landelijke kwaliteitscriteria		
Activiteiten	Vergunningverlening en handhaving op het gebied van milieuwetgeving en aanverwante specialismen.		
Deelnemende partijen	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente Aalten • Gemeente Berkelland • Gemeente Bronkhorst • Gemeente Doetinchem 	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente Lochem • Gemeente Montferland • Gemeente Oost Gelre • Gemeente Oude IJsselstreek 	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente Winterswijk • Gemeente Zutphen • Provincie Gelderland
Bestuurlijk belang	Wethouder Hiddinga neemt namens de gemeente deel aan het Algemeen Bestuur.		
Ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none"> • Eind 2022 is gestart met het Interbestuurlijk programma versterking VTH stelsel (IBP). Een belangrijk aspect van het IBP is de robuustheid van de omgevingsdiensten. Vanuit het Interbestuurlijk programma zijn zes robuustheidscriteria ontwikkeld die in samenhang moeten bijdragen aan een wendbare en daadkrachtige organisatie die onafhankelijk van externe omstandigheden en factoren kan blijven functioneren. <p>De staatssecretaris heeft de omgevingsdiensten de opdracht gegeven tot het opstellen van een plan van aanpak om in 2026 te voldoen aan de robuustheidscriteria. Dit plan van aanpak wordt in het voorjaar 2024 aangeboden aan de staatssecretaris.</p>		

	<ul style="list-style-type: none"> De Omgevingswet is per 1 januari 2024 ingegaan. De ODA heeft samen met de gemeentes al veel voorbereidend werk hiervoor gedaan. Om helemaal klaar te staan zijn worden in 2024 ook de volgende zaken opgepakt en/ of aangepast: <ul style="list-style-type: none"> - vertaling van de opgestelde planregelbib (vertaling van tijdelijke regels in de overgangsfase) naar bruikbare regels door onze specialisten; - de gemeenschappelijke regeling (GR), - de mandaatregeling; - de dienstverleningsovereenkomsten en bijbehorend productenboek; - de risicomodule (van inrichtingen naar MBA).
Risico's en getroffen beheersmaatregelen	De Omgevingsdienst Achterhoek is een uitvoeringsorganisatie die - met de Gelderse Maat als uitgangspunt - conform wet- en regelgeving uitvoering geeft aan vergunningverlening, toezicht en handhaving (de zgn. VTH-taken). Formeel blijven de deelnemende organisaties hiervoor verantwoordelijk. Voor zover er sprake is van zelfstandige beleidsvoornemens hebben die hoofdzakelijk betrekking op het niveau van bedrijfsvoering.

Regio Achterhoek (Doetinchem)	
Relatie met de programma's	<ol style="list-style-type: none"> 1. De gemeente waar het goed wonen is 2. Een leefbare gemeente 3. De werkende gemeente 4. De dienstverlenende gemeente
Doelstelling	GR Regio Achterhoek zet zich in voor een krachtige regio die snel en besluitvaardig samenwerkt om de Brede Welvaart in de Achterhoek sterk te houden. Overheid, Ondernemers en Maatschappelijke organisaties werken hiervoor in een nieuwe structuur samen. De inhoudelijke basis voor de samenwerking is de Achterhoek Visie 2030, opvolger van het Strategiedocument Agenda2020.
Activiteiten	<p>De Achterhoek Raad heeft de Achterhoek Visie 2030 vastgesteld. Op basis van deze visie bepaalt de Achterhoek Board samen met de Achterhoek Thematafels de inhoudelijke activiteiten, die worden beschreven in de jaarplannen. De Achterhoek Raad ziet toe op de voortgang. De uitvoering van deze inhoudelijke activiteiten gebeurt aan de volgende zes Thematafels:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Smart werken en Innovatie • Onderwijs en Arbeidsmarkt • Wonen en Vastgoed • Mobiliteit en Bereikbaarheid • Circulaire energie en Energietransitie • De Gezondste Regio <p>De GR Regio Achterhoek blijft bestaan naast de nieuwe structuur en voert de volgende taken uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voert de regie op de algehele samenwerking • Faciliteert het opstellen en uitvoeren van de Achterhoek Visie 2030, de jaarplannen en bijbehorende investeringsagenda • Adviseert Board en Raad over de lobby en subsidies en levert hiervoor ook de capaciteit
Deelnemende partijen	<ul style="list-style-type: none"> • Aalten • Berkelland • Bronckhorst • Doetinchem • Oost Gelre • Oude IJsselstreek • Winterswijk
Bestuurlijk belang	De burgemeester van Oude IJsselstreek heeft zitting in het Dagelijks en Algemeen Bestuur. Daarnaast zijn we bestuurlijk vertegenwoordigd aan alle zes Thematafels.
Ontwikkelingen	De gemeente Montferland heeft het besluit genomen om als achtste gemeente aan te sluiten bij de Regio Achterhoek en daarmee ook de 8RHK Ambassadeurs. In 2024 wordt de toetreding formeel bekrachtigd. De Regio Deal is voor de Achterhoek een belangrijk cofinancieringsinstrument welke vanuit het Rijk beschikbaar wordt gesteld. De Achterhoek heeft begin 2023 de vierde tranche van de Regio Deal misgelopen. Eind 2023 is door de Achterhoek een nieuwe aanvraag ingediend voor de vijfde tranche.
Risico's en getroffen beheersmaatregelen	Geen

Stadsbank Oost Nederland (Enschede)			
Relatie met de programma's	2. Een leefbare gemeente (sociaal domein)		
Doelstelling	<p>Op zowel maatschappelijk als zakelijk verantwoorde wijze:</p> <ul style="list-style-type: none"> • voorzien in de behoefte aan sociaal geldelijk krediet; • regelen van schulden van personen in financiële moeilijkheden conform de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening; . • voorzien in budgetbeheer; • voorzien in bewindvoering; 		
Activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> • kredietverlening • budgetbeheer • bewindvoering • schuldhulpverlening • verzorgen van aanvragen wet schuldsanering natuurlijke personen 		
Deelnemende partijen	<ul style="list-style-type: none"> • Almelo • Berkelland • Borne • Bronckhorst • Dinkelland • Enschede • Haaksbergen 	<ul style="list-style-type: none"> • Hellendoorn • Hengelo (O) • Hof van Twente • Lochem • Losser • Montferland • Oldenzaal • Oost Gelre 	<ul style="list-style-type: none"> • Oude IJsselstreek • Rijssen-Holten • Tubbergen • Twenterand • Wierden • Winterswijk
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder sociale zaken is vanuit het college lid van het Algemeen Bestuur, een lid van het college is plaatsvervangend lid.		
Ontwikkelingen	<p>De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening is ingegaan per 1 juli 2012. In algemene zin zien we een verslechterende financiële positie voor een deel van onze inwoners. Er wordt steeds vaker gebruik gemaakt van financiële ondersteuning om (dreigende) schulden op te lossen.</p> <p>Sinds 2018 voeren we de intake voor de dienstverlening van de Stadsbank uit in eigen beheer. De Stadsbank is actief met de gemeenten in gesprek om de dienstverlening beter in te richten en aan te sluiten bij de behoeften van de gemeenten.</p> <p>In januari 2023 is de Klantreis 2023 gestart. De belangrijkste wijziging is dat de Stadsbank meer op locatie zal zijn, zowel op locatie bij Stoer als bij de gemeente. Doelstelling is dat hierdoor de afstand wordt verkleind en processen worden versneld. Dit zijn doelstellingen waar de gemeente veel waarde aan hecht, voor de inwoner en voor het proces. De Stadsbank is een dagdeel bij de gemeente aanwezig, ook zijn zij aanwezig bij het inloopsprekuur. In de praktijk blijkt dat het tijd kost om aan de doelstellingen te kunnen voldoen. Hierover blijven wij in gesprek met de SON.</p>		
Risico's en getroffen beheersmaatregelen	De in gang gezette registratie en verantwoording van de geldstroom vormt een vast onderdeel van bestuurlijke rapportages vanuit het sociaal domein.		

Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland(Zutphen)	
Relatie met de programma's	4. De dienstverlenende gemeente
Doelstelling	Het gemeenschappelijk en op regionaal niveau uitvoeren van veiligheidsbeleid, specifiek gericht op brandweertaken, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, rampenbestrijding en multidisciplinaire samenwerking, zowel preventief als repressief.
Activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> • inventariseren van risico's van branden, rampen en crises en hierop anticiperen middels beleidsstukken en vakbekwaam houden van crisisfunctionarissen ;

	<ul style="list-style-type: none"> • adviseren van het bevoegd gezag over risico's van branden, rampen en crisis in de bij of krachtens de wet aangewezen gevallen als ook in de gevallen die in het beleidsplan zijn bepaald; • adviseren van het college van burgemeester en wethouders over: <ul style="list-style-type: none"> ○ het voorkomen, beperken en bestrijden van brand; ○ het beperken van brandgevaar; ○ het voorkomen en beperken van ongevallen bij brand en al hetgeen daarmee verband houdt; ○ het beperken en bestrijden van gevaar voor mensen en dieren bij ongevallen anders dan bij brand; ○ voorbereiden op de bestrijding van branden en het organiseren van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing; ○ instellen en in stand houden van een brandweer; ○ instellen en in stand houden van een GHOR; ○ voorzien in de meldkamerfunctie; ○ aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel; ○ inrichten en in stand houden van de informatievoorziening binnen de diensten van de veiligheidsregio en tussen deze diensten en de andere diensten en organisaties die betrokken zijn bij de eerder genoemde taken. 		
Deelnemende partijen	<ul style="list-style-type: none"> • Aalten • Apeldoorn • Berkelland • Bronkhorst • Brummen • Doetinchem • Elburg • Epe 	<ul style="list-style-type: none"> • Ermelo • Harderwijk • Hattem • Heerde • Lochem • Montferland • Nunspeet • Oldebroek 	<ul style="list-style-type: none"> • Oost Gelre • Oude IJsselstreek • Putten • Voorst • Winterswijk • Zutphen
Bestuurlijk belang	De burgemeester heeft de gemeente vertegenwoordigt in het algemeen bestuur.		
Ontwikkelingen			
Risico's en getroffen beheersmaatregelen			

Stichting Achterhoek Toerisme(Borculo)			
Relatie met de programma's	3. De werkende gemeente		
Doelstelling	Gemeenten en bedrijfsleven willen de vrijetijdsector ontwikkelen tot een grotere economische drager in de Achterhoek. Door middel van vernieuwende marketing en fysieke producten meer bezoekers te genereren die langer in de Achterhoek willen verblijven, meer willen besteden en een herhalingsbezoek plannen. Daarnaast draagt STAT zorg voor een goede infrastructuur qua routes ed.		
Activiteiten	Ondersteuning voor de leden voor allerlei toeristische activiteiten. Daarnaast overkoepelend orgaan en sparring partner voor de gemeenten in de Achterhoek op het gebied van toerisme en recreatie.		
Deelnemende partijen	<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="border: none;"> <ul style="list-style-type: none"> • Aalten • Berkelland • Bronkhorst </td> <td style="border: none;"> <ul style="list-style-type: none"> • Lochem • Montferland • Oost Gelre </td> </tr> </table>	<ul style="list-style-type: none"> • Aalten • Berkelland • Bronkhorst 	<ul style="list-style-type: none"> • Lochem • Montferland • Oost Gelre
<ul style="list-style-type: none"> • Aalten • Berkelland • Bronkhorst 	<ul style="list-style-type: none"> • Lochem • Montferland • Oost Gelre 		

	<ul style="list-style-type: none"> • Doesburg • Doetinchem 	<ul style="list-style-type: none"> • Oude IJsselstreek • Winterswijk
Bestuurlijk belang	Tien Achterhoekse gemeenten nemen deel in het bestuur. Door formeel een besluit te nemen tot deelneming in de stichting werd een correcte juridische procedure gevolgd, waardoor gemeentelijke vertegenwoordigers niet meer op persoonlijke titel deelnemen.	
Ontwikkelingen	In de visie van STAT over de huidige periode staat vermeld dat STAT zich bezighoudt met doorontwikkeling van regiomarketing, versterking van de route infrastructuur, het opzetten kennisontwikkelingstraject en grip op Gastheerschap en informatievoorziening in de regio.	
Risico's en getroffen beheersmaatregelen	<p>Risicovol voor de gemeente is dat ze de ondersteuning van Stichting Achterhoek Toerisme (STAT) op toeristisch gebied mist wanneer deze uit beeld verdwijnt. Met STAT worden meerjarige contracten afgesloten die voor de gemeente een risico betekenen wanneer STAT ophoudt te bestaan. De stichting is afhankelijk van de bijdrage van gemeenten voor de uitvoering van hun activiteiten. Mochten deze inkomsten teruglopen, door bijv. een steeds meer terugtrekkende overheid die meer aan de markt overlaat, of door een slechte financiële situatie bij gemeenten, dan loopt de stichting het risico om haar taken voor de gemeenten niet meer te kunnen uitvoeren. Ook spelen de politieke agenda's van de verschillende gemeenten hierbij een rol. STAT moet van toegevoegde waarde blijven voor de gemeenten.</p> <p>De gemeente OIJ huurt bij STAT een regio coördinator in die ingezet wordt voor toeristische productontwikkeling en lokale promotie en marketing. De regio coördinator ondersteunt daarbij tevens de nieuwe toeristische organisatie in OIJ. Mocht STAT dit niet meer kunnen doen, dan heeft dit gevolgen voor deze inhuurstructuur en voor de toeristische organisatie in Oude IJsselstreek.</p>	

BNG Bank (Den Haag)	
Primair doel	Bankier van en voor overheden en instellingen met een maatschappelijk belang.
Activiteiten	De strategische doelstelling van de bank is het behoud van substantiële marktaandelen in Nederlandse publieke en semipublieke domein en het behalen van een redelijk dividend voor de aandeelhouders.
Deelnemende partijen	De Staat is houder van 50% procent van de aandelen, de andere 50% is verdeeld onder gemeenten, provincies en hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
Financieel	Wij bezitten 161.460 aandelen. In deze jaarrekening 2022 wordt een dividend opbrengst verantwoord van € 403.650. Deze begrotingsperiode 2024-2027 begroten we € 400.000 per jaar.
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder, de portefeuillehouder Financiën vertegenwoordigt onze gemeente.
Risico's	Financieel risico bij eventuele liquidatie is het verlies van maximaal de nominale waarde van onze aandelen en het begrote bedrag aan dividend in onze begroting. De kans hierop schatten wij in op nihil.
Alliander N.V. (Arnhem)	
Primair doel	Netwerkbedrijf dat verantwoordelijk is voor een groot deel van de energieleidingen in Nederland.

Activiteiten	Kernactiviteit is het aansluiten van klanten op de energienetwerken en het distribueren van gas en elektriciteit.
Deelnemende partijen	Provincie Gelderland, Friesland en Noord Holland en de gemeente Amsterdam bezitten 75% van de aandelen. De overige 25% is verdeeld over diverse gemeenten.
Financieel	Wij bezitten 580.414 aandelen. In deze jaarrekening 2023 wordt een dividend verantwoord van € 347.498. De begrotingsperiode 2024-2027 begroten we € 300.000 per jaar.
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder, de portefeuillehouder Financiën vertegenwoordigt onze gemeente.
Risico's	Financieel risico bij eventuele liquidatie is het verlies van maximaal de nominale waarde van onze aandelen en het begrote bedrag aan dividend in onze begroting. De kans hierop schatten wij in op nihil.
Vitens (Utrecht)	
Primair doel	Drinkwaterbedrijf dat drinkwater levert aan 5,6 miljoen klanten.
Activiteiten	Verantwoordelijk voor een gezonde en duurzame samenleving met zorg voor de bescherming van natuur en milieu.
Deelnemende partijen	De aandeelhouders bestaan uit provincies en gemeenten.
Financieel	Wij bezitten 40.057 aandelen. In 2023 wordt geen dividend uitgekeerd over 2022. We begroten voor 2024-2027 ook geen dividend.
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder, de portefeuillehouder Financiën vertegenwoordigt onze gemeente.
Risico's	Financieel risico bij eventuele liquidatie is het verlies van maximaal de nominale waarde van onze aandelen en het begrote bedrag aan dividend in onze begroting. De kans hierop schatten wij in op nihil.
STOER B.V.	
Primair doel	STOER B.V. is per 1 januari 2021 opgericht door de gemeente Oude IJsselstreek om de werkgeversrol voor inwoners te vervullen namens de gemeentelijke afdeling die uitvoering geeft aan de Participatiewet.
Activiteiten	STOER B.V. neemt voor de gemeente Oude IJsselstreek de werkgeversrol op zich als het gaat om inwoners met een beschut werk indicatie of een maatschappelijke baan.

Deelnemende partijen	Gemeente is houder van 100% van de aandelen
Financieel	Gemeente is houder van 100% van de aandelen. De gemeente voert de financiële administratie voor STOER. De kosten die STOER maakt worden hierin separaat geadmistriseerd en aan STOER doorbelast. Voor de werkzaamheden die STOER uitvoert ontvangt zij jaarlijks een vergoeding van de gemeente, gelijk aan de werkelijke kosten. Deze werkwijze leidt ertoe dat de totale baten en lasten van STOER tevens in de gemeentelijke begroting zijn opgenomen. Een verzoek tot het aanmerken van een fiscale eenheid voor de BTW tussen de gemeente en STOER is nog in behandeling bij de Belastingdienst. Het bij oprichting geplaatste kapitaal bedraagt € 10.
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder; de burgemeester is vertegenwoordiger van de gemeente.
Risico's	Financieel risico bij eventuele liquidatie is het verlies van maximaal de nominale waarde van onze aandelen. De kans hierop schatten wij in op nihil.

Financieel overzicht

Verbonden partij (x € 1.000)	Bijdrage 2023 primitief	Bijdrage 2023 na wijziging	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat
			1-1-2023	31-12-2023	1-1-2023	31-12-2023	
Regio Achterhoek	273	273	7.150	6.808	15.408	12.574	97
GGD Noord- en Oost Gelderland	768	765	2.656	3.182	8.181	12.893	910
VNOG	2.267	2.237	17.324	18.990	34.139	23.977	2.830
ODA	763	1.034	0	500	2.744	2.317	335
Stadsbank ON	330	330	1.349	1.370	15.199	11.376	289
Erfgoedcentrum Ecal	183	178	106	76	600	510	-31
Stichting Achterhoek Toerisme	64	65	0	0	1.957	1.488	0
Totaal	4.648	4.882	28.585	30.926	78.228	65.135	4.430

Paragraaf Lokale heffingen

Inleiding

De paragraaf lokale heffingen heeft betrekking op zowel de heffingen waarvan de besteding is bestemd (rioolheffing, afvalstoffenheffing) als heffingen waarvan de besteding niet van tevoren is bestemd (onroerende-zaakbelasting en toeristenbelasting). Uit het overzicht “algemene dekkingsmiddelen” blijkt overigens van welke omvang het budgettaire belang is van met name de niet-bestemde heffingen. Dat inzicht, gekoppeld aan het inzicht over omvang, werking en reikwijdte van de lokale heffingen is van belang, omdat de budgettaire positie van de gemeente mede wordt bepaald door de wijze waarop het lokale belastinginstrument wordt gehanteerd.

Beleid

Het beleid ten aanzien van de lokale belastingen is opgenomen in de door de raad vastgestelde verordeningen. Om een goed overzicht te behouden in de actuele stand van zaken, stellen we jaarlijks een nieuwe verordening vast.

De gemeente Oude IJsselstreek kent de volgende gemeentelijke belastingen en heffingen:

Belasting/ heffing	Omschrijving
Marktgelden	Geheven voor innemen standplaatsen op warenmarkt Silvolde, Terborg, Ulft, Gendringen en Varsseveld.
Precariobelasting	Geheven voor het verlenen van een standplaats op gemeentegrond
Lijkbezorgingrechten	Geheven voor gebruik algemene begraafplaatsen Varsseveld en Terborg. Eventuele overschotten of tekorten worden conform besluit verrekend met de reserve.
Leges	Deze betreffen diverse gemeentelijke leges (bouwvergunning, uittreksels etc.)
Toeristenbelasting	Belastingheffing van personen die niet in de gemeentelijke bevolkings-administratie zijn opgenomen, maar die tegen betaling/vergoeding wel verblijf houden door overnachtingen in bijv. hotels, pensions, vakantieonderkomens, mobiele kampeermiddelen.
OZB niet - woningen	Wordt geheven van zowel eigenaren als gebruikers van niet-woningen.
Woonlasten	Dit zijn de onroerende-zaakbelastingen zakelijk recht woningen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing tezamen. De woonlasten zijn conform raadsbesluit d.d. 3 november 2022 met 3% gestegen. Voor de afvalstoffenheffing en rioolheffing wordt een kostendekkend tarief gehanteerd.
Reinigingsrechten	Reinigingsrecht voor bedrijven en instellingen die geringe (passend in de normale containers) hoeveelheden afval aanbieden en de gemeente hebben verzocht afval tijdens normale inzamelingsactiviteiten mee te willen nemen.
Precariorechten	Geheven voor het gebruik maken van een met vergunning verleende standplaats op voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond.
Reclamebelasting	Deze belasting is vanaf 2017 ingevoerd voor het centrum van Varsseveld en vanaf 2019 t/m 2022 ook voor bedrijventerrein Akkermansweide in Terborg, centrum Terborg, parkmanagement Varsseveld, parkmanagement de Rieze in Ulft en kerngebied Ulft voor openbare aankondigingen. Wij innen deze belasting in feite als tussenpersoon. De inkomsten worden verrekend met door de gemeente gemaakte kosten. Het restant wordt rechtstreeks doorbetaald aan de desbetreffende ondernemersfonds. Per saldo is dit dus budgettair neutraal.

Tarieven

Tarieven diverse heffingen	2022	2023
Onroerende-zaakbelastingen		
Eigenaren van woningen, in % van de waarde	0,13552%	0,11952%
Gebruikers van niet-woningen, in % van de waarde	0,15134%	0,14343%
Eigenaren van niet-woningen, in % van de waarde	0,17863%	0,17100%
Afvalstoffenheffing		
Meerpersoonshuishoudens met kleine grijze- of verzamelcontainer	219,48	240,00
Meerpersoonshuishoudens met grote grijze- of verzamelcontainer	315,48	343,80
Eénpersoonshuishoudens met kleine grijze- of verzamelcontainer	164,04	180,00
Eénpersoonshuishoudens met grote grijze- of verzamelcontainer	260,04	283,80
Extra grote grijze container	315,48	343,80
Reinigingsrechten		
Standaard containerset met kleine grijze container	179,28	196,00

Standaard containerset met een grote grijze container	237,96	260,00
Rioolheffing		
Per aansluiting	231,00	241,00
Toeristenbelasting		
Per overnachting	1,37	1,41
Precariorechten		
Dagtarief	13,85	14,70
Jaartarief	571,80	606,60

Opbrengsten

Opbrengsten belastingen/ heffingen (x 1.000)	Werkelijk 2022	Begroot voor wijziging 2023	Begroot na wijziging 2023	Werkelijk 2023
OZB woningen	6.166	6.097	6.247	6.293
OZB niet-woningen	2.622	2.635	2.685	2.734
Afvalstoffenheffing	3.552	3.859	3.859	3.901
Rioolheffing woningen	3.948	4.084	4.084	4.149
Rioolrecht bedrijven	220	220	220	220
Leges	1.161	799	1.037	1.474
Lijkbezorgingrechten	187	125	125	115
Marktgelden	21	20	20	20
Reinigingsrechten	30	35	35	38
Toeristenbelasting	164	160	160	226
Precariobelasting	11	6	6	8
Reclamebelasting	153	150	150	155
Totaal	18.235	18.190	18.628	19.333

Lasten- en batenoverzicht van de kostendekkende tarieven

Afvalstoffenheffing + reinigingsrecht			Lijkbezorgingsrechten		
Kosten Afval	3.590		Kosten begraafplaatsen	56	
Opbrengsten afval excl. heffingen		760	Opbrengsten begraafplaatsen		1
Reinigingsrechten		38	Netto kosten Begraafplaatsen		56
Netto kosten Afval		2.792	Salaris + overhead	100	
Salaris + overhead	468		Kapitaallasten	7	
BTW	425		Onttrekking reserve	-48	
Rente	30		Totale kosten		115
Resultaat tbv reserve afval	186		Opbrengst heffingen		115
Totale kosten		3.901	Dekking		100%
Opbrengst heffingen		3.901			
Dekking		100%			

Rioolheffing		
Kosten Riolering	3.185	
Opbrengsten Riolering excl. heffingen		11
Rioolheffing bij bedrijven		220
Netto kosten Riolering		2.954
Salaris + overhead	520	
BTW	475	
Rente	617	
Onttrekking bufferfonds riolering	-417	
Totale kosten		4.149
Opbrengst heffingen		4.149
Dekking		100%

Omgevingsvergunning bouwen		
Kosten omgevingsvergunning bouwen	78	
Overige opbrengsten		
Netto kosten omgevingsvergunning bouwen		78
Salaris + overhead	784	
Totale kosten		862
Opbrengst heffingen		823
Dekking		95%

Algemene dienstverlening		
Kosten algemene dienstverlening	216	
Overige opbrengsten		
Netto kosten algemene dienstverlening		216
Salaris + overhead	454	
Totale kosten		670
Opbrengst overige dienstverlening		471
Dekking		70%

Markten		
Kosten markten	38	
Overige opbrengsten		
Netto kosten markten		38
Salaris + overhead	19	
Totale kosten		57
Opbrengst heffingen		20
Dekking		35%

Kwijtschelding

Inwoners met een laag inkomen kunnen kwijtschelding krijgen voor de aanslagen van de woonlasten. Bij de beoordeling van het verzoek vindt er een toets plaats naar inkomen en vermogen. De gemeente mag alleen kwijtschelding verlenen als het inkomen per saldo niet hoger ligt dan 100% van het bijstandsniveau.

In 2023 is een totaalbedrag van € 383.318 aan gemeentelijke belastingen kwijtgescholden. Dit is 4,82% van de totaal geraamde opbrengsten gemeentelijke belastingen die voor gemeentelijke kwijtschelding in aanmerking komt. In 2022 werd in totaliteit € 352.414 aan gemeentelijke belastingen kwijtgescholden.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

In deze paragraaf zijn conform de voorschriften in het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties met betrekking tot de kapitaalgoederen van de gemeente opgenomen.

De kapitaalgoederen zijn grofweg als volgt te rubriceren:
Infrastructuur:

- Wegen
- Civiel technische kunstwerken
- Kunstwerken
- Openbare verlichting
- Water en Riolering
- Gebouwen

Voorzieningen:

- Openbaar groen
- Speelplaatsen

Het onderhoud van kapitaalgoederen legt beslag op een belangrijk deel van de middelen en komt in bijna alle programma's voor. De kapitaalgoederen zijn vaak van groot belang voor het realiseren van de programma's. In deze paragraaf geven we inzicht in het onderhoud en beheer, conform de financiële verordening (art. 212 Gemeentewet). Niet alleen vanuit het financiële belang, maar ook vanuit het belang van de inwoner.

Beleids- en beheerplannen

De beleidsplannen stellen we tenminste eens in de 10 jaar vast, conform de eisen van de provincie. Dit betreft de inrichting van de openbare ruimte en het beoogde onderhoudsniveau voor het openbaar groen, verlichting, straatmeubilair, sportfaciliteiten, water, wegen, riolering, kunstwerken en gebouwen. Eens in de vier jaar evalueren we de beheerplannen en zo nodig stellen we ze bij.

De volgende nota's zijn vastgesteld:

Beleidsstuk/ beheerplan	Planperiode	Inhoud/opmerking
Wegenbeleidsplan	2019 - 2023	In dit beleidsplan zijn de kaders voor het wegbeheer vastgelegd. Op basis van de in dit beleidsplan gemaakte keuzes worden de verhardingen binnen de gemeente beheerd en wordt uitvoering gegeven aan onderhoudsmaatregelen. In 2024 zal er een update van het huidige beleidsplan komen.
Beleidsnotitie Openbare verlichting	2022 - 2026	De beleidsnotitie begin 2022 vastgesteld. Deze korte beleidsnotitie is een aanvulling op en actualisatie van het beleidsplan openbare verlichting 'Licht op maat 2012-2016'. Het beleidsplan en de beleidsnotitie vormen samen een actueel kader.
Openbare verlichting Vervangingsplan	2022 - 2025	In 2022 is uitvoering gegeven aan het nieuwe vervangingsplan als vervolg op de nieuwe beleidsnotitie. In vier jaar worden masten van 50 jaar en ouder vervangen. Armaturen van 25 jaar en ouder worden in een periode van vier jaar vervangen door LED armaturen.
Water en Rioleringsprogramma	2024 - 2027	Eind 2023 is het Water en Rioleringsprogramma (BRP) vastgesteld door de gemeenteraad. Dit BRP is de opvolger van het Gemeentelijk Rioleringsplan.
Klimaatagenda	2022-2026	De Klimaatagenda is in juni 2022 vastgesteld.
Beheerplan Civieltechnische en aanverwante objecten	2023 - 2027	Beheerplan voor de civieltechnische kunstwerken en de kunst in de openbare ruimte.

Meerjaren Onderhouds Planning (MJOP)	2018-2022	In 2024 wordt het MJOP herzien.
Visie Landschap, Natuur en Groene Kernen	2021-2031	De nieuwe visie natuur, groen en landschap is in 2021 vastgesteld en vervangt het beheerplan groen.
Bomenbeheerplan	2022-2032	Nieuw beheerplan is gerealiseerd in 2022.
Speelruimtebeleid	2022-2032	In 2022 is het nieuw Speelruimteplan vastgesteld.
Bosbeheerplan	2022-2032	In 2022 is het Bosbeheerplan vastgesteld.

Op basis van de vastgestelde plannen is per kapitaalgoed inzicht gegeven in het gemeentelijke beleid, de doelstellingen, de activiteiten die op stapel staan, de daarmee gemoeid zijnde financiële middelen en eventuele ontwikkelingen en risico's. Aan het einde van deze paragraaf bieden we integraal inzicht in de financiën die met het onderhoud van kapitaalgoederen gemoeid zijn.

Wegen

Beleid

Het gemeentelijke beleid is gericht op efficiënt en effectief onderhoud aan de wegen. De uitgangspunten zijn beschreven in het "beleidsplan wegen gemeente Oude IJsselstreek 2019-2023". Het beleidsplan geeft, op basis van het (door de raad) vastgestelde kwaliteitsniveau en het aanwezige areaal, aan wat gemiddeld per jaar nodig is om de kwaliteit van de wegen op peil te houden. In het beleidsplan staat aangegeven dat de wegen in de gemeente Oude IJsselstreek kwaliteitsniveau basis moeten hebben (volgens de richtlijnen van de CROW-systematiek). Eén keer per twee jaar worden alle wegen in de gemeente Oude IJsselstreek geïnspecteerd op schades en beoordeeld op kwaliteit. Deze gegevens, samen met de vaste gegevens vanuit het beheerpakket, vormen de basis voor het uit te voeren onderhoud. Vanuit het beheerpakket kan een meerjarenplanning (3 jaar) voor het groot onderhoud aan de wegen worden opgesteld. In 2024 komt er een update van het huidige beleidsplan. Het opstellen van deze notitie loopt parallel met het opstellen van het Integrale Beleidsplan Openbare Ruimte (IBOR). Deze wordt in 2024 vastgesteld.

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?
Hoofddoelstelling	
Schoon, heel, veilig Niveau Basis (kwaliteitscijfer 5,5-6,5)	Planmatig onderhoud en groot onderhoud van wegen Rapportage kwaliteitsniveau van de wegen op basis van de weginspectie
Subdoelstelling	
Efficiënt en effectief onderhoud aan wegen	Uitvoering van het beleidsplan Wegen 2019-2023 Opstellen en bijhouden meerjarenplanning voor groot onderhoud van wegen Up to date houden meerjarenplanning voor vervangingen (reconstructies van wegen)

Kwaliteit

In het huidige beleidsplan staat aangegeven dat de wegen in de gemeente Oude IJsselstreek kwaliteitsniveau Basis moeten hebben. Kwaliteitsniveau Basis is een voldoende (kwaliteitscijfer tussen 5,5 en 6,5).

Om te kunnen bepalen welk kwaliteitsniveau de wegen in onze gemeente hebben, vertaalt een onafhankelijk bureau structureel (per 2 jaar) de inspectiegegevens van de wegen naar een bijbehorend kwaliteitsniveau. In 2022 zat de kwaliteit van de wegen op kwaliteitsniveau Laag (5,0). Dit had vooral te maken met het dalen van het kwaliteitscijfer van de asfaltverhardingen.

Financiën

In het beleidsplan Wegen, door de raad in maart 2019 vastgesteld, staan een aantal uitgangspunten voor de financiële berekening beschreven, zoals:

- Omvang van het huidige areaal;
- Berekening alleen voor verharde wegen;
- In stand houden van de bestaande situatie (dezelfde materialen, dezelfde constructieopbouw, dezelfde wegbreedte, enz.);
- Alleen kosten voor groot onderhoud, geen kosten voor vervanging, geen kosten voor klein onderhoud, geen kosten voor verzorgend onderhoud zoals straatvegen of onkruidbeheersing;
- In stand houden van het huidige areaal op het gewenste kwaliteitsniveau.

Met de hierboven genoemde uitgangspunten, het beheerareaal en de kwaliteitsambitie Basis is in het beleidsplan een berekening gemaakt voor de jaarlijkse onderhoudskosten. Deze kosten worden in het jaar van uitvoering ten laste gebracht van de exploitatie. De BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) staat niet toe dat de kosten voor vervangingen (reconstructies) worden meegeraamd in het onderhoudsbudget Wegen. Voor reconstructies van wegen en fietspaden is investeringsbudget vereist. Tot en met 2023 staat hiervoor een investering van € 600.000 op de begroting. Aan de hand van de nieuwe meerjarenplanning 2024-2027 wordt opnieuw berekend welk budget voor de komende jaren nodig is.

Ontwikkelingen

Ontwikkelingen op de markt omtrent wegbeheer worden gemonitord. Nieuwe onderhoudsmethodieken worden waar mogelijk in de vorm van een pilot uitgevoerd. Op basis van de opgedane kennis in de pilot wordt eventueel de 'standaard' onderhoudsmethodiek aangepast. Daarnaast worden oude materialen als puin of granulaat gebruikt onder nieuw aan te leggen wegen. De komende jaren zal nog meer aandacht zijn voor circulariteit. In de verschillende beheerfasen (bv. ook in de contracten) zal hier nadrukkelijk aandacht voor zijn. Daarnaast wordt gekeken naar het duurzaam toepassen van materialen. Als pilot hebben we een duurzame deklaag aangebracht op Den Dam in Breedenbroek. Wij waren hiermee, samen met de gemeente Assen de eerste gemeente in Nederland waarbij asfalt is aangebracht zonder een fossiel bindmiddel. Waar mogelijk worden asfaltverhardingen in de verblijfsgebieden omgevormd tot elementverhardingen. Deze zijn duurzamer, maar op lange termijn zorgt dit ook voor een reductie in beheerkosten.

Gerealiseerd

Dit jaar is de planning voor 2023 uitgevoerd waarbij het vervangen van asfalt deklagen de hoogste prioriteit had. Dit zou in 2024 tot een hoger kwaliteitscijfer van de asfaltverharding in het algemeen moeten leiden.

Risico's

Vanuit de Wegenwet heeft de gemeente de zorgplicht voor verhardingen. Dit betekent dat wij als wegbeheerder altijd verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit (de onderhoudstoestand) van de verhardingen die wij in beheer hebben. Het gebruik van de wegen moet veilig kunnen plaatsvinden. Schades/ongevallen door gebreken aan de weg moeten zoveel mogelijk worden voorkomen. Wij zijn als wegbeheerder verplicht invulling te geven aan deze zorgplicht. De wegen moeten voldoende van kwaliteit zijn om de noodzakelijke functie te kunnen vervullen. Als voldoende kan worden aangetoond wij niet voldoen aan de zorgplicht kunnen wij aansprakelijk worden gesteld voor de eventuele gevolgschade.

Civieltechnische kunstwerken en kunst in openbare ruimte

Beleid

De visie van de gemeente op het beheer en onderhoud van de civieltechnische kunstwerken en kunst in de openbare ruimte is kernachtig te verwoorden als "veilig, heel, doelmatig en schoon". Deze visie is uitgewerkt in het beheerplan dat het college in 2023 heeft vastgesteld.

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?
Hoofddoelstelling	

Schoon, heel en veilig	Opstellen uitvoeringsplan naar aanleiding van jaarlijks te houden (globale) inspecties.
	Volledige inspectie van de civieltechnische kunstwerken (vijfjarige inspectie).

Kwaliteit

In het beheerplan is opgenomen dat elke vijf jaar het volledige areaal door een gespecialiseerd bedrijf geïnspecteerd wordt. In de tussenliggende jaren voert de eigen dienst inspecties uit. Voor de kunst in de openbare ruimte is ervoor gekozen om de eigen dienst jaarlijks een globale inspectie uit te laten voeren. Het jaarlijks onderhoud (schoonmaken) is hierop afgestemd. De laatste inspectie was in 2021. In 2026 wordt er weer een volledige inspectie uitgevoerd.

Gerealiseerd

Dit jaar is grotendeels gewerkt aan de herziening van het bestaande plan. Het areaal en de uitgangspunten zijn hierbij onder de loep genomen.

Risico's

De risico's liggen vooral op het terrein van de wettelijke aansprakelijkheid. Hiervoor heeft de gemeente een verzekeringspolis afgesloten.

Openbare verlichting

Beleid

Openbare verlichting draagt bij aan een veilige en leefbare openbare ruimte. Het is daarom een beleidsterrein waarbij het van belang is dat de gemeente zelf een sturende rol vervult bij het definiëren van het beleid en het uitvoeren van het beheer en onderhoud.

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?
Hoofddoelstelling	
Het openbare leven bij duisternis zo goed mogelijk te laten functioneren en bij te dragen aan een sociaal veilige, verkeersveilige en leefbare omgeving.	Uitvoeren beleidsnotitie 2022-2026 Vervanging openbare verlichting (binnen de projecten) Uitvoeren vervangingsplan 2022 - 2026 (masten 50 jaar en ouder en armaturen van 25 jaar en ouder) Uitvoeren regulier onderhoud Afhandelen storingen en klachten
Subdoelstelling	Aandacht voor circulaire economie en Smart City Het toepassen van innovatieve ontwikkelingen op het gebied van de energieaanpak

Kwaliteit

In de periode 2017 t/m 2021 zijn bijna alle SOX en SON armaturen vervangen en waar mogelijk ook masten op leeftijd. In de periode 2022-2026 gaan we door met het vervangen van masten en armaturen. Dit doen we op basis van leeftijd (masten 50 jaar en armaturen 25 jaar). Naast het verminderen van het energieverbruik zorgt dit ook voor een daling van de veiligheidsrisico's en uniformiteit van masten en armaturen waardoor een rustig straatbeeld ontstaat.

Financieel

Voor het vervangingsplan is de komende jaren investeringsbudget beschikbaar. De jaarlijkse kapitaallasten van deze investering worden uit het reguliere budget gedekt.

Ontwikkelingen

De ontwikkelingen op het gebied van LED (Light Emitting Diodes) verlichting gaan nog steeds door. De LED lamp is nu een stabiele factor in de openbare verlichting waardoor we een definitieve switch naar de LED verlichting hebben gemaakt. In het vervangingsplan is dit ook meegenomen waardoor we alle conventionele armaturen gaan vervangen door LED armaturen. Alle SOX en SON armaturen zijn vervangen. Vanaf 2022 zijn we gestart met de uitvoering van het nieuwe vervangingsplan voor masten en armaturen.

Het dimmen van de openbare verlichting voeren we verder in. Dit scheelt ongeveer 10% energieverbruik op de totale installatie. Het onderhoudscontract 2020-2023 is destijds aanbesteed. Van Gelder Infra is de aannemer voor het onderhoud aan de openbare verlichting. Net als de voorgaande onderhoudscontracten zit de gemeente Oude IJsselstreek in één perceel met de Gemeente Doetinchem, Doesburg en Montferland.

Gerealiseerd

Ieder jaar testen we masten die 40 jaar of ouder zijn op stabiliteit. Uit deze meting, die vanaf 2013 jaarlijks wordt uitgevoerd, komen masten met een, vanuit inspectiejargon, “code rood” naar boven. Masten met deze code vertonen ernstige gebreken die de stabiliteit van de mast niet waarborgen. Deze masten dienen binnen 6 maanden na de meting vervangen te worden. Binnen het huidige budget kunnen we de masten in tijdig vervangen. Daarmee blijft het risico beperkt. Dit moet jaarlijks opnieuw bekeken worden. We gaan door met het vervangen van oude verlichting. We gaan niet sneller vervangen dan op basis van leeftijd. Anders gooien we verlichting weg die nog niet afgeschreven is.

Risico's

Zonder investering stagneert de grootschalige vervanging. De grootschalige vervanging van de conventionele verlichting door ledverlichting zal vertraging oplopen. De vervanging van de verlichting zal dan jaarlijks uit het regulier onderhoudsbudget moeten gebeuren. Dit betekent jaarlijks fors minder vervangingen waardoor de doelstellingen uit het SER-energieakkoord niet gehaald worden. Bij niet of te weinig vervangen zullen de kosten in de toekomst toenemen omdat oude armaturen steeds meer energie verbruiken en meer kans op storingen geven.

Het budget voor onderhoud wordt lager omdat deze als dekking van de kapitaallasten wordt gebruikt. De dekking van de kapitaallasten van het investeringsbudget wordt ten laste gebracht van het reguliere onderhoudsbudget. Hierdoor is er minder geld beschikbaar voor het reguliere onderhoud. Maar door de langere levensduur van ledverlichting ten opzichte van de conventionele verlichting, dus minder onderhoud ontstaat er op de termijn weer meer ruimte in het onderhoudsbudget.

Riolering

Beleid

In de afgelopen jaren waren gemeenten op grond van artikel 4.22 van de Wet milieubeheer, verplicht een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) op te stellen. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet, op 1 januari 2024, vervalt de verplichting voor het opstellen van een dergelijk plan. Wel blijven gemeenten verplicht invulling te geven aan hun gemeentelijke watertaken en het onderhouden van de benodigde rioolheffing. Om aan deze verplichting te voldoen, is ervoor gekozen om een Water- en Rioleringsprogramma (WRP) op te stellen. Dit programma beschrijft hoe de gemeente omgaat met haar wettelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater. Eind 2023 is dit WRP door de gemeenteraad vastgesteld.

Voor de dekking van de kosten van aanleg en beheer van riolering zijn verschillende bronnen. De aanleg van riolering in nieuwe bestemmingsplannen bekostigen we uit de exploitatieopzet van die plannen en verdisconteren we in de verkoopprijs. De kosten van het beheer en de aanleg van riolering, hemel- en grondwatervoorzieningen bij bestaande panden, dekken we uit de rioolheffing. De hoogte van deze heffing herzien we jaarlijks en stellen we vast met behulp van een kostendekkingsplan.

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan ?
Hoofddoelstelling	
Schoon, heel, veilig (Bescherming volksgezondheid, kwaliteit leefomgeving waarborgen en bescherming grond- en oppervlaktewater)	Uitvoeren van het verlengde GRP uit 2017
Subdoelstelling	
Efficiënt en effectief onderhoud aan riolering	Uitvoeren van het verlengde GRP uit 2017

Voorkomen van "water op straat"	Oplossen knelpunten Uitvoeren van het verlengde GRP uit 2017
---------------------------------	---

Gerealiseerd

In het afgelopen jaar is er voor zo'n € 2.370.000 uitgegeven aan het vervangen, dan wel het relinen, van vrijvervalriolering. Hierbij zijn, daar waar nodig, tevens klimaatmaatregelen meegenomen. Aan de mechanische riolering, zoals rioolgemalen en pompunits in het buitengebied, is zo'n € 400.000 uitgegeven.

Groen, natuur en landschap

Beleid

Voor de groenvoorziening hanteren we in de wijken beeldkwaliteit Basis en in centra beeldkwaliteit Hoog. Dit is conform het vastgesteld beeldkwaliteitsplan van 2016. Uit een laatst gehouden schouw (2022) blijkt dat de meeste groenonderdelen nog net scoren op kwaliteitsniveau 'basis', maar wel aan de onderkant.

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we daarvoor gedaan?
Hoofddoelstelling	
Behoud van groenvoorzieningen op het vastgestelde kwaliteitsniveau voor een aantrekkelijke groene woon- en werkomgeving in Oude IJsselstreek	Uitvoeren planmatig onderhoud
Subdoelstelling	
Streven naar beeldkwaliteit groen die overeen komt met het wensbeeld vanuit groenbeleidsplan	Uitvoeren planmatig onderhoud

Kwaliteit

Door middel van verschillende jaarlijkse inspecties op groenvoorziening en bomen toetsen we of de vastgestelde beeldkwaliteit en veiligheid behaald wordt.

Financieel

De werkzaamheden voeren we uit binnen de huidige budgetten en formatie. We merken in het groen ook de effecten van klimaatverandering en de hiermee gepaard gaande financiële effecten.

Ontwikkeling

Vanuit de Visie Landschap, Natuur en Groene Kernen werken we verder aan vergroening. Dit doen we onder andere door meer bomen te planten en de biodiversiteit in de openbare ruimte en bermen te vergroten.

Gerealiseerd

Vergroening industrieterreinen de Rieze in Uift, 27 bomen en 4000 stuks bosplantsoen en de Hofskamp 2, 27 bomen.

De boomfeestdag is in 2023 grootschaliger opgepakt. In totaal hebben we 500 bomen geplant met zes klassen van drie scholen.

Daarnaast werken we vanuit de Visie op Landschap, Natuur en Groene Kernen elk jaar aan het uitbreiden van ecologisch beheer middels extra aanplant van bomen, bloemrijke grasvelden en vaste planten.

Risico's

Mogelijke risico's liggen vooral op het terrein van de wettelijke aansprakelijkheid. Hiervoor heeft de gemeente een verzekeringsspolis afgesloten.

Speelplaatsen

Speelplekken en -toestellen

Gemeente Oude IJsselstreek kent ca 100 speelplekken, verspreid over de kernen.

Beleid

De speelruimte in de gemeente Oude IJsselstreek zijn centrale ontmoetingsplekken voor jong en oud met een uitdagend speel- en sportaanbod zoveel mogelijk naar de wens van inwoners van alle leeftijden.

Kwaliteit

Uit de inspectieronden is gebleken dat de toestellen voldoen aan het WAS (Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen (=landelijke norm)).

Financieel

Tot het jaar 2027 is er budget voor vervanging, vergroening en inclusiviteit beschikbaar op de reeds bestaande speellocaties.

Ontwikkeling

Het speelruimteplan 'Samen naar buiten in de Oude IJsselstreek' vormt vanaf 2022 een actueel en leidend kader.

Gerealiseerd

De gemeenteraad heeft in september 2022 het nieuwe Speelruimteplan vastgesteld. Volgens de uitgangspunten van dit nieuwe plan hebben we in samenspraak met de inwoners vijf speelplekken ge-update.

Risico's

Door het consequent (laten) uitvoeren van een inspectie van de speeltoestellen voldoet de gemeente aan haar verplichtingen in het kader van de Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen.

De risico's ten aanzien van de veiligheid (ongelukken) en aansprakelijkheid (claims) zijn daarmee beheersbaar.

Beheer gebouwen

Onderhoud gemeentelijke objecten

	2023	2024	2025	2026	2027
Per 01-01	1.510.949	1.589.226	1.575.071	1.620.629	1.145.141
Toevoeging vanuit exploitatie	587.602	587.602	587.602	587.602	587.602
Onttrekking vanuit MJOP	-509.325	-601.757	-542.044	-1.063.090	-409.095
Per 31-12	1.589.226	1.575.071	1.620.629	1.145.141	1.323.648

Kwaliteit

De gemeentelijke gebouwen worden beoordeeld op basis van de norm NEN 2767. Hierin worden 5 verschillende conditiescores gehanteerd waarbij 1 een uitstekende conditie is en 5 een zeer slechte conditie. Afhankelijk van de groep waarin het gebouw is ingedeeld, dient het aan een minimaal conditieniveau te voldoen. Met de toepassing van deze condities wordt toegezien op de kwaliteit van de gebouwen. De gebouwen moeten op een redelijk niveau worden onderhouden om kapitaalvernietiging tegen te gaan.

Uit de inspecties is gebleken dat een overgroot deel van de gebouwen niveau 3 (redelijke conditie) of beter heeft. Alle onderhoudsniveaus en de daar bijbehorende budgetten zijn hiermee in beeld. Voor de gebouwen die op korte termijn in aanmerking komen voor verkoop/sloop zijn er geen onderhoudsinspecties uitgevoerd. Het onderhoudsniveau kan voor deze gebouwen wat lager liggen.

Financieel

In de reguliere begroting is structureel budget opgenomen voor klein en groot onderhoud van de gemeentelijke gebouwen. Voor een overzicht van de beschikbare budgetten wordt verwezen naar de betreffende tabel.

Ontwikkeling

Alle gebouwen die de afgelopen jaren in beheer waren zijn beoordeeld op hun onderhoudstoestand door middel van een NEN 2767 inspectie, welke is uitgevoerd door een externe partij. Uit deze inspectie is een rapportage opgesteld welke inzicht geeft in de onderhoudsstaat van deze gebouwen. Uit deze rapportage is een Meerjaren Onderhoudsplan (MJOP) voortgekomen welke in kaart brengt waar onderhoud op uitgevoerd moet worden. De kosten van zowel het dagelijks als planmatig onderhoud worden opgenomen in de MJOP. Het saldo van al deze ramingen binnen het MJOP geeft het benodigde onderhoudsbudget voor de gemeentelijke gebouwen. Eens per vier jaar wordt er door een externe partij een herinspectie op basis van NEN 2767 uitgevoerd. Tussentijdse mutaties in de MJOP worden bijgehouden en verwerkt in het systeem O-prognose.

We verduurzamen de gemeentelijke gebouwen op natuurlijke momenten. In een aantal gevallen worden deze werkzaamheden gecombineerd met het benodigde onderhoud aan deze gebouwen (voorbeeld hiervan is het overlagen van dakbedekking in combinatie met het aanbrengen van zonnepanelen bij de Afbramerij).

Gerealiseerd

In 2023 zijn 18 gemeentelijke gebouwen NEN 3140 gekeurd. NEN 3140 keuring is een periodieke inspectie aan de bestaande elektrische installaties. NEN 3140 is belangrijk in elke professionele omgeving. Door eisen te stellen aan elektrische installaties en apparaten én daarop periodiek te controleren garanderen we veilig werken met elektrische installaties in onze gemeentelijke gebouwen.

Risico's

Het onderhoud van de gemeentelijke objecten loopt via de bestemmingsreserve gemeentelijke objecten. Structureel hogere onttrekkingen dan dotaties zorgen voor uitputting van de reserve.

Paragraaf Grondbeleid

Inleiding

Onder grondbeleid wordt verstaan het gehele instrumentarium dat de gemeente ter beschikking staat om ruimtelijke doelstellingen te realiseren. Het grondbeleid omvat alle strategieën van de gemeente rondom het verwerven, beheren, bewerken en uitgeven van gronden. Grondbeleid is een verzamelnaam van een aantal specifieke beleidsuitingen en kan worden ingezet om doelstellingen van de andere beleidsaspecten binnen de gemeente mede mogelijk te maken. Het grondbeleid heeft grote invloed op en samenhang met de realisatie van de beleidstaken zoals: ruimtelijke ontwikkeling, volkshuisvesting, verkeer en vervoer, zorg en welzijn, cultuur, sport en recreatie en economische structuur. Daarnaast kan het grondbeleid grote financiële gevolgen hebben. Met name de (financiële) risico's zijn van belang voor de financiële positie van de gemeente.

In het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) staat in artikel 9.2 dat de paragraaf grondbeleid een verplicht onderdeel vormt van de begroting. De paragraaf grondbeleid moet ten minste ingaan op (artikel 16 van het BBV):

- Een visie op het grondbeleid in relatie tot de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
- Een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- Een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- Een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- De beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

Nota grondbeleid

Het gemeentelijk grondbeleid is een instrument om ruimtelijke doelstellingen te bereiken op het terrein van volkshuisvesting, ruimtelijke ordening, economische ontwikkeling, openbare ruimte, infrastructuur, recreatie en natuur. Het grondbeleid is geen doel op zich, maar dienstbaar aan de hiervoor benoemde beleidsvelden. De wijze waarop we deze doelstellingen willen bereiken, is vastgelegd in de Nota grondbeleid.

Het grondbeleid van de gemeente Oude IJsselstreek is verantwoord in de Nota grondbeleid gemeente Oude IJsselstreek 2016. De raad geeft hierin de kaders aan waarbinnen het college en de ambtelijke organisatie het grondbeleid moeten uitvoeren. De gemeente Oude IJsselstreek zet primair in op faciliterend grondbeleid, maar sluit actief grondbeleid niet uit. Zo kan actief grondbeleid een bijdrage leveren aan andere overkoepelende doelstellingen zoals het voorkomen van verpaupering, structurele leegstand of bij de realisatie van sociaal maatschappelijke doelstellingen in de zorg of op het gebied van welzijn.

De huidige nota grondbeleid dateert van 2016. Met de invoering en implementatie van de Omgevingswet op 1 januari 2024 is het aan te bevelen om in 2024 het grondbeleid door te lichten, zodat het aansluit op de nieuwe wetgeving.

Meerjaren Prognose Grondexploitaties

In de paragraaf grondbeleid moet een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de grondexploitatie afgegeven worden. Uiteraard treft u verder in deze paragraaf het resultaat van de geactualiseerde grondexploitaties op peildatum 1 januari 2024 aan. Naast de paragraaf grondbeleid werken we met een Meerjaren Prognose Grondexploitaties (MPG). Het MPG geeft meer gedetailleerd inzicht in de lopende grondexploitaties. Ook wordt daarin een verantwoording afgegeven van de wijzigingen die aan de orde zijn ten opzichte van de voorgaande grondexploitaties.

Beleidsuitgangspunten reserves, voorzieningen en risico's voor grondzaken

De gemeente Oude IJsselstreek kent geen reserve(s) voor de grondexploitatie. Voor de gronden in exploitatie met verwachte nadelige resultaten wordt voor deze nadelige resultaten een verliesvoorziening getroffen.

Risico's worden geïnventariseerd en zijn van invloed op het weerstandsvermogen van de gemeente. Deze zal groot genoeg moeten zijn om de risico's af te dekken wanneer deze zich ook daadwerkelijk voordoen.

Wijziging in wet en regelgeving

Vennootschapsbelastingplicht voor overheidsondernemingen

Per 1 januari 2016 is de vennootschapsbelasting voor publieke organisaties ingevoerd. Het heeft tot gevolg dat de gemeente belasting moet afdragen over de winst die we met "commerciële activiteiten" maken. Onder commerciële activiteiten verstaat de Vpb-wetgeving activiteiten die zowel de gemeente als private partijen kunnen verrichten en waarmee overschotten worden behaald. Binnen de gemeente is een aantal jaren geleden een Quick Scan (berekening) uitgevoerd om te bezien of de gemeente (voor het onderdeel grondexploitaties) in aanmerking komt voor vennootschapsbelasting. Op basis van deze inventarisatie is gebleken dat de gemeente op basis van die informatie niet in aanmerking komt voor de vennootschapsbelasting. De uitkomst van de hiervoor benoemde exercitie is gedeeld met de belastingdienst en zij deelden die conclusie. Voor een groot deel was dit toe te rekenen aan het tekort op de grondexploitatie voor Hutten Noord. Deze grondexploitatie is echter met het opstellen van de jaarrekening 2021 afgesloten. Vandaar dat we in 2022 in overleg met een extern deskundige een verkenning hebben uitgevoerd om te bezien of we te maken krijgen met de vennootschapsbelasting in relatie tot de lopende grondexploitaties. Op basis van deze verkenning is de verwachting dat we voor wat betreft 2022 en 2023 nog niet te maken krijgen met de vennootschapsbelasting aangezien nog geen sprake is van structureel positieve resultaten (welke thans worden voorzien) op de grondexploitaties. De uitkomst van de geactualiseerde grondexploitaties op peildatum 1 januari 2024 zal opnieuw aan de extern deskundige voorgelegd worden om te bezien of we te maken krijgen met de vennootschapsbelasting.

Winstneming

In de notitie "Grondbeleid in begroting en jaarstukken (2023)" van de commissie BBV is de aanbeveling opgenomen dat, volgens het realisatiebeginsel, wanneer voldoende zekerheid voor winst nemen bestaat, de winst dan ook dient te worden genomen. Dit passen wij ook actief toe bij de grondexploitaties voor de woningbouwlocatie Slawijkseweg in Netterden, het bedrijventerrein De Rieze in Ulft en het bedrijventerrein Hofskamp - Oost II in Varsseveld.

Omgevingswet

De Omgevingswet is per 1 januari 2024 in werking getreden. De Omgevingswet bundelt en moderniseert de wetten voor de leefomgeving. Hierbij gaat het onder meer om wet- en regelgeving over bouwen, milieu, water, ruimtelijke ordening en natuur. De wet voorziet in de integratie van de regels over onteigening, het voorkeursrecht, landinrichting, stedelijke herverkaveling en het kostenverhaal.

De huidige instrumenten van het **voorkeursrecht** worden vervangen door instrumenten die zo dicht mogelijk blijven bij de oude grondslagen voor vestiging van een voorkeursrecht zoals de omgevingsvisie (de oude structuurvisie) en het omgevingsplan (het bestemmingsplan). In de nieuwe wetgeving voor **onteigening** wordt een scheiding aangebracht tussen de onteigeningsprocedure en de schadeloosstellingsprocedure. Beide procedures worden afzonderlijk van elkaar doorlopen. Het bestuur dat het aangaat neemt een onteigeningsbeschikking dat door de bestuursrechter moet worden bekrachtigd. De rechtbank spreekt niet langer de onteigening uit. Nadat aan een aantal wettelijke voorwaarden is voldaan wordt een onteigeningsakte ingeschreven.

Overheden zijn **verplicht om de kosten te verhalen**. Het afsluiten van een overeenkomst tussen de initiatiefnemer van de bouwactiviteit en het bevoegd gezag heeft daarbij de voorkeur. Als het niet mogelijk is een overeenkomst af te sluiten, is de publiekrechtelijke weg verplicht. Dan verhaalt het bevoegd gezag de kosten op basis van de regels in een omgevingsplan, een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit of een projectbesluit. Zolang de kostenverhaalbijdrage niet is betaald, is het verboden om de bouwwerkzaamheden uit te voeren.

De wet biedt twee mogelijkheden van publiekrechtelijk kostenverhaal: kostenverhaal voor integrale gebiedsontwikkeling (concreet eindbeeld en tijdsplanning van de ontwikkeling) en kostenverhaal voor organische ontwikkeling (dan ontbreken een tijdsplanning en een eindbeeld). Kostenverhaal met tijdvak is mogelijk bij een omgevingsplan, omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit of projectbesluit. Kostenverhaal zonder tijdvak kan alleen via het omgevingsplan plaatsvinden. Het exploitatieplan zoals we die vanuit de Wro kennen, verdwijnt en daarvoor in de plaats komt de kostenverhaalsbeschikking.

Didam arrest

De Hoge Raad heeft op 26 november 2021 geoordeeld dat een overheidslichaam dat een onroerende zaak wil verkopen, gelegenheid moet bieden aan (potentiële) gegadigden om mee te dingen naar deze onroerende zaak, indien er meerdere gegadigden zijn voor de aankoop van de desbetreffende onroerende zaak of redelijkerwijs te verwachten is dat er meerdere gegadigden zullen zijn. Dit houdt in dat het overheidslichaam de koper moet selecteren aan de hand van objectieve, toetsbare en redelijke criteria. Deze verplichting vloeit voort uit het gelijkheidsbeginsel, dat in deze context strekt tot het bieden van gelijke kansen. Een overheidslichaam dient dit beginsel in acht te nemen bij een beslissing met wie en onder welke voorwaarden het een overeenkomst sluit tot verkoop van een aan hem toebehorende onroerende zaak. Op dit punt verschilt de positie van een overheidslichaam met die van een private partij. Het gelijkheidsbeginsel brengt ook mee dat het overheidslichaam, teneinde gelijke kansen te creëren, een passende mate van openbaarheid moet verzekeren met betrekking tot (i) de beschikbaarheid van de onroerende zaak, (ii) de selectieprocedure, (iii) het tijdschema en (iv) de toe te passen selectiecriteria. Het overheidslichaam moet hierover tijdig voorafgaand aan de selectieprocedure duidelijkheid scheppen door informatie over deze aspecten bekend te maken en wel op een zodanige wijze dat (potentiële) gegadigden daarvan kennis kunnen nemen. Dit is een verstrekkende uitspraak en het betekent in ieder geval dat de gemeente haar werkwijze hierop heeft moeten aanpassen. Inmiddels is het opstellen van de uitgifteprocedure (met daarin o.a. de uitgiftecriteria opgenomen) voor de verkoop van bedrijfspavementen opgesteld en zijn de resterende kavels op bedrijventerrein De Rieze en Hofskamp Oost II op de markt gebracht. Daarnaast hebben we conform de vereisten vanuit het Didam arrest kavels voor de bouw van woningen op de markt gebracht (Slawijkseweg in Netterden en Kromkamp in Sinderen).

Actualisaties en herzieningen grondexploitaties

Actualisatie grondexploitaties

Alle lopende grondexploitaties worden jaarlijks geactualiseerd. Daarmee wordt, conform één van de vereisten die gesteld wordt aan de paragraaf grondbeleid, een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de grondexploitaties afgegeven. Het actualiseren van de grondexploitatie houdt het volgende in:

- Bijstelling van de boekwaarden op basis van inkomsten en uitgaven van het afgelopen jaar (2023);
- Actualiseren van de ramingen voor de nog geplande uitgaven en inkomsten na 1 januari 2024;
- Actualiseren van planning en fasering naar aanleiding van de laatste ontwikkelingen;
- Het verwerken van eventuele gevolgen uit wijziging van wet- en regelgeving;
- Aanpassing parameters.

Naast de paragraaf grondbeleid werken we met een Meerjaren Prognose Grondexploitaties (MPG). Het MPG geeft meer gedetailleerd inzicht in de lopende grondexploitaties en moet gezien worden als aanvulling op de paragraaf grondbeleid behorende bij de jaarrekening. In de vergadering van donderdag 29 juni 2023 heeft de raad zowel de jaarrekening 2022 als het MPG op peildatum 1 januari 2023 vastgesteld. Met het vaststellen van het MPG zijn ook de financiële kaders voor de lopende grondexploitaties bepaald.

Ontwikkelingen in 2023

In de loop van 2023 is gebleken dat er problemen zijn rondom het leveren van energie door Tennet en Liander. Het betreft een landelijk vraagstuk, maar heeft uiteraard ook gevolgen voor ontwikkelingen in gemeente Oude IJsselstreek. Zo ook voor de ontwikkeling van Het VIP in Varsseveld. Voor Het VIP heeft zich het vraagstuk vertaald in het niet kunnen krijgen van een reguliere stroomaansluiting voor 2029. Omdat de aanwezigheid van 'nutsvoorzieningen' voor te vestigen bedrijven een belangrijke voorwaarde zijn, levert dit op basis van huidige inzicht een flinke vertraging op in de uitgifte van bouwrijpe kavels.

Uiteraard wordt binnen de gemeente druk gezocht naar alternatieve mogelijkheden voor het leveren van energie, maar daaruit komt vooralsnog naar voren dat op korte termijn de oplossingen beperkt zijn. De haalbaarheid (technisch en financieel) van de mogelijke oplossingen wordt nu verder onderzocht. Voor de grondexploitatie van Het VIP geldt echter dat we uit moeten gaan van het meest reële scenario. En dat is in dit geval dat de bouwrijpe kavels niet eerder afgenomen worden dan op het moment dat er stroom geleverd kan worden en op basis van de nu voorhanden zijnde informatie schatten we dit in op 2029.

Wat betekent dit nu voor de grondexploitatie van Het VIP? De vertraging in de uitgifte van bouwrijpe kavels heeft uiteraard gevolgen voor het resultaat van de vastgestelde grondexploitatie voor Het VIP. Doordat we de eerste bouwrijpe kavels naar verwachting pas vanaf 2029 op de markt kunnen brengen, resulteert dat in een grondexploitatie voor het gehele plangebied met een resterende doorlooptijd van circa 18 jaar (afhankelijk van uitgiftetempo op jaarbasis). Uit de notitie "Grondbeleid in begroting en jaarstukken (2023)" van de commissie Besluit Begroting en Verantwoording wordt ingegaan op grondexploitaties met een looptijd langer dan tien jaar. Een langere looptijd is mogelijk, maar vraagt wel om een motivatie voor de langere looptijd, een overzicht met onderbouwing van risicobeperkende maatregelen en het vraagt een separaat besluit van de raad. Uit dezelfde notitie blijkt echter niet waar dan aan gedacht moet worden bij een langere doorlooptijd. We schatten de resterende doorlooptijd in op 18 jaar hetgeen bijna het dubbele is van de gebruikelijke doorlooptijd van een grondexploitatie. Aangezien de onzekerheden en risico's sterk toenemen bij de looptijd van een grondexploitatie is financieel een knip aangebracht in de ontwikkeling van het bedrijventerrein. De eerste fase omvat een grondexploitatie voor het zuidelijk - en het noordelijk deel (natuurcompensatie) van het oorspronkelijk plangebied. In de grondexploitatie voor de 1e fase in de ontwikkeling van Het VIP is rekening gehouden met alle voorbereidende werkzaamheden die benodigd zijn om tot uitgifte over te kunnen gaan op het moment dat energie beschikbaar is. De grondexploitatie voor de 1e fase laat een tekort zien en voor het tekort wordt, conform de vereisten vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording, dan ook een voorziening getroffen (onttrekking aan de algemene reserve). De tweede fase omvat het middendeel dat op de balans onder materiële vaste activa - gronden en terreinen is opgenomen. De boekwaarde per 31 december 2023 is naar rato van opbrengend vermogen toegeschreven aan de eerste - en de tweede fase. Op het moment dat in de toekomst de 2e fase in exploitatie wordt genomen, is de verwachting dat dit deel een positief resultaat laat zien dat vervolgens weer ten goede komt aan de gemeente (toevoeging aan de reserve). Daarmee is de verwachting dat de ontwikkeling van Het VIP op totaal niveau uiteindelijk budgettair neutraal zal verlopen voor de gemeente.

Aanpassing parameters

Bij het **aanpassen van de parameters** gaat het om het te hanteren rentepercentage, de kostenstijging en de opbrengstenstijging. Hieronder volgt een toelichting op de gehanteerde parameters:

- De **rente** waarmee in de grondexploitatie wordt gerekend bedraagt 2,25% op jaarbasis. Elk jaar wordt voor het herzien van de grondexploitaties bij het opstellen van de jaarrekening berekend wat de rente moet zijn die over de boekwaarde aan de algemene middelen wordt vergoed, de zogenaamde 'omslagrente'. De gemeenten zijn verplicht om de werkelijke rente over het vreemde vermogen toe te rekenen aan de grondexploitaties. Het te hanteren rentepercentage is daarmee gewijzigd ten opzichte van het gehanteerde rentepercentage in de grondexploitaties op peildatum 1 januari 2023 (deze bedroeg 1,50% op jaarbasis);
- Ten aanzien van de **kostenstijging** geldt dat een onderscheid gemaakt is in de kosten voor het bouw - en woonrijp maken en in de overige kosten. Voor het overgrote deel van de huidige grondexploitaties geldt dat het **bouw - en woonrijp maken** grotendeels is afgerond en daarmee is de hoogte van het percentage slechts van geringe invloed. Dit geldt uiteraard niet voor de grondexploitatie met betrekking tot de ontwikkeling van Het VIP. De resterende budgetten voor het bouw - en woonrijp maken zijn van peildatum 1 januari 2023 naar peildatum 1 januari 2024 (= peildatum geactualiseerde grondexploitatie) geïndexeerd met 4,30% (Bron: kostenstijging Grond, weg - en waterbouw nieuwbouw van BDB Bouw(kosten)data stand d.d. 30 januari 2024). Het restant aan overige kosten zijn van peildatum 1 januari 2023 naar peildatum 1 januari 2024 geïndexeerd met 3,80% (bron: consumentenprijsindex 2022 CBS stand d.d. 26 januari 2024).
- Voor de periode na 1 januari 2024 is voor wat betreft de **kostenstijging** aansluiting gezocht bij de "Outlook Grondexploitaties 2024" uitgegeven door Metafoor Ruimtelijke Ontwikkeling;
- Het percentage voor **opbrengstenstijging** wordt, opnieuw, gehandhaafd op 0,00%. Voor het overgrote deel van de lopende grondexploitaties geldt dat de resterende exploitatieperiode van korte duur is. Ook zijn in veel gevallen al (koop)afspraken gemaakt. Dit alles geldt echter niet voor de grondexploitatie van het Varsseveldse Industrie Park. Deze grondexploitatie is in 2021 door de raad vastgesteld en geopend. Voor de nog uit te geven kavels op het bedrijventerrein zijn geen afspraken gemaakt. De parameter voor de opbrengstenstijging is in dit geval gebaseerd op de "Outlook grondexploitaties 2024" van Metafoor Ruimtelijke Ontwikkeling.

Daarnaast wordt met ingang van 1 januari 2024 het resultaat van de grondexploitaties op eindwaarde gepresenteerd. Dat betekent ook dat voor grondexploitaties met een tekort een voorziening op eindwaarde getroffen zal worden. Deze aanpassing zal meegenomen worden in de te actualiseren financiële verordening voor gemeente Oude IJsselstreek.

Resultaten van gronden in exploitatie (= actief grondbeleid)

Alle grondexploitaties zijn geactualiseerd van peildatum 1 januari 2023 naar peildatum 1 januari 2024. In de geactualiseerde grondexploitaties wordt een onderscheid gemaakt in de al gerealiseerde uitgaven en inkomsten per 31 december 2023 en in de nog te verwachten uitgaven en inkomsten voor de periode na 1 januari 2024. In onderstaande tabel wordt per project (lopende grondexploitaties) allereerst het verloop van de boekwaarde weergegeven, de getroffen voorziening per 1 januari 2024 en het saldo onderhanden werk per 31 december 2023.

Project	Boekwaarde per 31.12.2022	Realisatie in 2023	Boekwaarde per 31.12.2023	Voorzieningen	Saldo onderhanden werk
Slawijkseweg	166.520	6.064	172.584		172.584
Kromkamp	104.593	3.988	108.581		108.581
Kuipje	-145.492	201.939	56.447	149.993	-93.546
De Rieze V + VI	2.061.057	-158.982	1.902.075		1.902.075
Hofskamp Oost II	1.433.138	-1.063.482	369.656		369.656
Het VIP	4.637.035	-1.648.043	2.988.993	1.775.886	1.213.106
Totaal	8.256.851	-2.658.516	5.598.335	1.925.880	3.672.456

De boekwaarde bedraagt € 5.598.851,- per 31 december 2023. Zowel de grondexploitatie voor 't Kuipje in Breedenbroek als de grondexploitatie voor Het VIP laten een tekort zien waarvoor dan ook conform de vereisten vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording een voorziening is getroffen. Het saldo onderhanden werk komt daarmee uit op € 3.672.456,- per 31 december 2023.

Het overzicht suggereert dat voor Het VIP in 2023 per saldo meer inkomsten dan uitgaven gerealiseerd zijn (per saldo € 1.648.043,- positief aan mutaties). Dit geeft een vertekend beeld: het saldo bestaat uit een bedrag van € 3.418.828,- aan daadwerkelijke uitgaven in 2023 (waarvan het overgrote betrekking heeft op de resterende verwervingen in het plangebied) en het overhevelen van een deel van de boekwaarde van € 5.066.870,- per 31 december 2023 voor de 2e fase in de ontwikkeling van Het VIP naar de materiële vaste activa - gronden en terreinen (= balansboeking van de gronden voor fase 2 naar de materiële vaste activa - gronden en terreinen). Door vervolgens de boekwaarde van € 4.637.035,- per 31 december 2022 te corrigeren met het saldo aan mutaties in 2023 van € 1.648.043,- resteert een boekwaarde van € 2.988.993,- per 31 december 2023 voor de 1e fase van Het VIP.

Hieronder volgt voor de lopende grondexploitaties op peildatum 1 januari 2024 een overzicht van de nog te verwachten uitgaven en inkomsten voor de periode na 1 januari 2024. Zowel de nog te realiseren uitgaven als inkomsten zijn inclusief kosten - dan wel opbrengstenstijging en rentelasten dan wel rentebaten (op eindwaarde):

Projecten	Boekwaarde per 31.12.2023	Nog te realiseren (eindwaarde)			Totaal resultaat op eindwaarde	Resultaat netto contant per 01.01.2024
		Uitgaven	Inkomsten	Saldo		
Slawijkseweg	172.584	151.625	355.221	-203.595	-31.011	-29.807
Kromkamp	108.581	73.120	190.905	-117.785	-9.204	-8.847
Kuipje	56.447	93.546		93.546	149.993	147.052
De Rieze V + VI	1.902.075	297.944	2.553.142	-2.255.199	-353.123	-339.411
Hofskamp Oost II	369.656	135.553	613.600	-478.047	-108.392	-106.266
Het VIP	2.988.993	10.949.285	12.162.391	-1.213.106	1.775.886	1.456.845
Totaal	5.598.335	11.701.073	15.875.259	-4.174.186	1.424.149	1.119.567
						(saldo nadelig)

Uit het overzicht volgt dat de grondexploitaties per saldo in totaliteit een negatief resultaat laten zien waarin de grondexploitatie voor de 1e fase in de ontwikkeling van Het VIP het grootste aandeel heeft. De grondexploitaties voor 't Kuipje en Het VIP laten een tekort zien en zoals al toegelicht is voor het tekort een voorziening getroffen. In het resultaat van de geactualiseerde grondexploitaties per 1 januari 2024 is rekening gehouden met de tussentijds genomen winst in 2023.

Grondexploitaties woningbouw

In 2016 is de plancapaciteit voor woningbouw teruggebracht, maar in de afgelopen jaren is regionaal het standpunt ingenomen om in ieder geval voor starters en senioren te blijven bouwen. Dit alles wel onder de voorwaarden van regionale en lokale kwaliteitscriteria waaraan plannen getoetst kunnen worden. Dit heeft vervolgens als resultaat dat eerder geschrapte bouwmogelijkheden binnen en buiten de gemeentelijke grondexploitaties alsnog (al dan niet in gewijzigde vorm) kunnen worden benut. Het benutten van eerder geschrapte bouwmogelijkheden is bijvoorbeeld aan de orde bij Kromkamp in Sinderen en bij de Slawijkseweg in Netterden. Voor Kromkamp in Sinderen zullen de resterende kavels (ruimte voor twee hoekwoningen en twee tussenwoningen) in 2024 conform de vereisten ten aanzien van het Didam arrest op de markt gebracht worden. Voor de Slawijkseweg in Netterden geldt dat in 2023 een plan met een capaciteit voor elf woningen conform vereisten vanuit het Didam arrest op de markt is gebracht. Hiervoor heeft zich een initiatiefnemer gemeld en momenteel wordt druk gewerkt aan een overeenkomst waarin de afspraken worden vastgelegd. Tot slot kennen we een grondexploitatie voor 't Kuipje in Breedenbroek. Alle acht kavels voor woningbouw (CPO) zijn verkocht en momenteel zijn we bezig met het afronden van de inrichting van de openbare ruimte en de verwachting is dan ook dat deze grondexploitatie per 31 december 2024 afgesloten kan worden.

Op 22 april 2021 heeft de gemeenteraad een vijftal uitleglocaties met een capaciteit voor 1.400 tot 1.850 woningen voor de periode tot 2030 aangewezen. Op woensdag 8 maart 2023 is de woondeal in aanwezigheid van de minister getekend en in de periode tot 2030 mogen we afgerond 8.400 woningen realiseren waarvan afgerond 1.500 in de gemeente Oude IJsselstreek. Binnen de gemeente is de planvorming voor vier van de vijf aangewezen uitleglocaties inmiddels begonnen (waar uiteraard een groot aandeel van de opgave gerealiseerd moet worden). De daarmee gepaard gaande kosten worden gedekt vanuit gevoteerde voorbereidingskredieten (verantwoording hierover verloopt via de bestuursrapportage). Deze voorbereidingskosten worden uiteindelijk ingebracht in de nog te openen gemeentelijke (grond)exploitatie voor de te onderscheiden locaties. Eén van de uitleglocaties betreft de ontwikkeling van De Tuit in Varsseveld met ruimte voor de bouw van 566 woningen. Zowel het bestemmingsplan, het beeldkwaliteitsplan als het exploitatieplan voor deze ontwikkeling zijn in procedure gebracht en worden ter vaststelling op donderdag 25 april 2024 aan de gemeenteraad aangeboden. Daarnaast zijn er veel initiatieven om tot woningbouw te komen binnen de bebouwde kom van de gemeente waarin wij een faciliterende rol hebben. Het verplichte kostenverhaal wordt in dat geval verzekerd met het opstellen van een anterieure overeenkomst.

Op peildatum 1 januari 2023 was sprake van een "verliesvoorziening woningbouw" met een omvang van afgerond € 188.731,- netto contant per 1 januari 2023 en deze was volledig toe te rekenen aan de ontwikkeling van 't Kuipje in Breedenbroek. Met het actualiseren van de grondexploitaties is het tekort voor de grondexploitatie van 't Kuipje afgenomen naar een bedrag van afgerond € 149.993,- op eindwaarde per 31 december 2024. De verliesvoorziening voor woningbouw is dan ook verlaagd met het verschil van afgerond € 38.738,- per 1 januari 2024.

Grondexploitaties bedrijventerreinen

Binnen de gemeente kennen we drie vastgestelde en lopende grondexploitaties voor bedrijventerreinen. Het gaat om het bedrijventerrein De Rieze in Ulft, Hofskamp Oost II in Varsseveld en het Varsseveld Industriepark in Varsseveld. Beide eerstgenoemde projecten lopen al enige jaren en naar verwachting zal de grondexploitatie voor De Rieze in Ulft per 31.12.2025 afgesloten kunnen worden en die voor Hofskamp Oost II in Varsseveld per 31.12.2024. De uitgifte van bouwrijpe kavels loopt gestaag door. In 2023 hebben we op bedrijventerrein De Rieze kavels verkocht met een totaal oppervlak van 2.472 m². Op bedrijventerrein Hofskamp Oost II in Varsseveld is een perceel met een oppervlak van circa 11.000 m² verkocht. De interesse vanuit de markt voor een bedrijfskavel is nog altijd aanwezig. Wel heeft het Didam arrest tot gevolg dat de verkoop van kavels meer tijd vraagt. De eerste fysieke activiteiten met betrekking tot de ontwikkeling van Het VIP zijn begonnen: in het noordelijk deel van het plangebied is een amfibieënpool en de noodzakelijke waterberging aangelegd. Daarnaast zullen de aanwezige opstallen in het plangebied voor het VIP naar verwachting in 2024 gesloopt worden. Zoals eerder toegelicht in de deze paragraaf vormt de netwerkcongestie een serieus vraagstuk in de ontwikkeling van Het VIP voor gemeente Oude IJsselstreek

Naast onze eigen grondexploitaties voor bedrijventerreinen anticiperen werken we ook samen met de gemeenten Doetinchem, Montferland en Bronckhorst bij de ontwikkeling van bedrijventerreinen in de regio. Daarbij gaat het specifiek om de ontwikkeling van het Regionaal Bedrijventerrein in de gemeente Doetinchem en DocksNLD in de gemeente Montferland. De vier gemeenten zitten risicodragend in deze ontwikkelingen. In 2019 hebben de vier Achterhoekse gemeenteraden ingestemd met de uitwerking van de gedachtelijnen voor de toekomst van de bedrijventerreinen in de West Achterhoek. De uitwerking van deze gedachtelijnen betekent voor het A18 Bedrijvenpark dat het noordelijk deel weer in exploitatie is genomen door de toenemende vraag naar (grote) bedrijfskavels, de concrete belangstelling en een daadwerkelijke verkoop op het noordelijk deel. De recentelijke actualisatie van de grondexploitatie (peildatum 1 januari 2024) van het Bedrijvenpark A18 in Doetinchem laat een positief resultaat zien. We hoeven dan ook geen voorziening te treffen voor onze deelname in het Bedrijvenpark A18. Met het actualiseren van de grondexploitatie is ook een risico - analyse uitgevoerd en daaruit volgt dat het saldo aan financiële effecten van de geïnventariseerde kansen en bedreigingen binnen de geactualiseerde grondexploitatie zelf opgevangen kunnen worden. Dit betekent dat we voor het bepalen van de vereiste weerstandscapaciteit geen rekening meer hoeven te houden met een financieel risico in relatie tot de ontwikkeling van het Bedrijvenpark A18 in Doetinchem.

Tussentijdse winstneming

In de notitie "Grondbeleid in begroting en jaarstukken (2023)" van de commissie BBV is de aanbeveling opgenomen dat, volgens het realisatiebeginsel, wanneer voldoende zekerheid voor winst nemen bestaat, de winst dan ook dient te worden genomen. Bij de volgende grondexploitaties is (tussentijds) winst genomen: Slawijkseweg in Netterden, De Rieze V + VI in Ulft en Hofskamp Oost - II in Varsseveld. Voor de overige grondexploitaties geldt dat het nemen van (tussentijdse) winst niet aan de orde is, omdat of sprake is van een grondexploitatie met een tekort of er zijn nog geen gronden verkocht. In onderstaand overzicht wordt de winstneming per project in 2023 toegelicht:

Project	Resultaat incl. onzekerheid & excl. genomen winst	% gerealiseerde uitgaven	% gerealiseerde inkomsten	% winstneming	Te nemen winst	Al genomen winst	Winstneming 2023 (eindwaarde)
Slawijkseweg	273.493	91%	80%	73%	198.815	-193.934	4.881
De Rieze VI + V	822.362	95%	62%	59%	484.272	-450.939	33.333
Hofskamp-Oost	1.526.945	99%	97%	96%	1.465.246	-1.432.251	32.995
Resultaat					2.148.332	-2.077.124	71.208

De hoogte van de te nemen winst is bepaald op basis van de daarvoor geldende methodiek volgens de BBV. In 2023 is in totaliteit voor een bedrag van € 71.208,- aan winst genomen. De tussentijds genomen winst is als een "negatieve" opbrengst verantwoord in de geactualiseerde grondexploitaties voor de betreffende projecten per 1 januari 2024.

Verloop resultaat grondexploitaties

In de nu volgende tabel wordt het resultaat van de grondexploitaties per 1 januari 2023 vergeleken met de resultaten van de geactualiseerde grondexploitaties per 1 januari 2024. Om een juiste vergelijking te kunnen maken, zijn de netto contante resultaten van de grondexploitaties op peildatum 1 januari 2023 met één jaar opgerent naar peildatum 1 januari 2024 (op basis van een verdisconteringsvoet van 2% op jaarbasis). Dus het totaal resultaat van de grondexploitaties per 1 januari 2023 van netto contant € 492.715,- bedraagt € 502.569,- netto contant per 1 januari 2024 (€ 492.715 x 1,02). Dit resultaat wordt vergeleken met de uitkomst van de geactualiseerde grondexploitaties van € 1.119.567,- netto contant per 1 januari 2024.

Projecten	NCW GREX 2023	NCW GREX 2023	NCW GREX 2024	Vershil	Effect netto contant	Overige
	per 01.01.2023	per 01.01.2024	per 01.01.2024	netto contant	tussentijdse winstneming	verschillen
Slawijkseweg	-46.716	-46.650	-29.807	17.843	4.904	12.939
Kromkamp	- 3.473	-3.543	-8.847	-5.304		-5.304
Kuipje	188.731	192.505	147.052	-45.453		-45.453
De Rieze V + VI	-466.637	-475.970	-339.411	136.559	33.496	103.063

Hofskamp Oost II	-115.455	-117.764	-106.266	11.498	33.076	-21.578
Het VIP	-49.164	-50.148	1.456.845	1.506.993		1.506.993
Totaal	-492.715	-502.569	1.119.567	1.622.135	71.477	1.550.659

Uit het overzicht volgt een verschil van netto contant € 1.622.135,- op peildatum 1 januari 2024. Van het verschil is € 1.506.993,- toe te rekenen aan de grondexploitatie voor Het VIP. Van het restant verschil van € 115.142,- (€ 1.622.135 - € 1.506.993) is netto contant € 71.477 toe te rekenen aan de tussentijds genomen winst voor de drie eerder benoemde projecten. De tussentijds genomen winst komt ten goede aan de gemeente, maar wordt wel onttrokken aan de grondexploitatie (het bedrag wordt in de boekwaarde als een negatieve opbrengst verantwoord). Het restant verschil van € 43.665,- is op hoofdlijnen toe te rekenen aan de invloed van rente als gevolg van een gestegen rentepercentage (van 1,50% op jaarbasis naar 2,25% op jaarbasis), een wijziging in de verwachte kosten - en opbrengstenstijging, een gewijzigde fasering waardoor kasstromen anders uitpakken dan voorzien en een wijziging in de uitgaven en inkomsten.

Het is niet exact te duiden hoe groot het effect van een wijziging in de kosten - en opbrengstenstijging is op het resultaat. Het effect is namelijk mede afhankelijk van de fasering (wanneer worden welke uitgaven en inkomsten verwacht) en van de hoogte van de nog te verwachten uitgaven en inkomsten. Maar om toch gevoel te krijgen in de verschillen worden in het nu volgende overzicht de in de grondexploitatie op peildatum 1 januari 2023 gehanteerde parameters vergeleken met de gehanteerde parameters in de grondexploitatie op peildatum 1 januari 2024:

Toelichting	2023	2024	2025	2026	2027 e.v.
<i>Grondexploitatie 2023</i>					
Kostenstijging	6,00%	4,00%	4,00%	2,00%	2,00%
Opbrengstenstijging (Het VIP)	0,00%	0,00%	0,00%	2,00%	2,00%
<i>Grondexploitatie 2024</i>					
Kostenstijging	3,80% - 4,30%	4,00%	3,00%	3,00%	2,00%
Opbrengstenstijging (Het VIP)	0,00%	0,00%	0,50%	2,00%	2,00%

Uit het overzicht volgt dat de kostenstijging in 2023 gemiddeld genomen lager uitviel dan waarmee gerekend is in de grondexploitaties op peildatum 1 januari 2023 (geeft een positief effect). Voor de periode na 1 januari 2024 is de verwachting dat het iets langer duurt voordat de kostenstijging weer op de gewenste 2,00% op jaarbasis uitkomt. Voor wat betreft de opbrengstenstijging (alleen aan de orde voor Het VIP): deze komt nagenoeg overeen met de gehanteerde uitgangspunten in de grondexploitaties op peildatum 1 januari 2023. Zoals aangegeven, is ook de fasering van invloed op het resultaat. In het nu volgende overzicht worden de verwachte einddata per project weergegeven:

Project	GREX 2023	GREX 2024
Slawijkseweg in Netterden	31 december 2023	31 december 2025
Kromkamp in Sinderen	31 december 2024	31 december 2025
Kuipje in Breedenbroek	31 december 2023	31 december 2024
De Rieze V + VI in Ulft	31 december 2025	31 december 2025
Hofskamp Oost II in Varsseveld	31 december 2024	31 december 2024
Het VIP in Varsseveld	31 december 2032	31 december 2033

Hieronder volgt op hoofdlijnen per project een toelichting op het verschil tussen de grondexploitatie op peildatum 1 januari 2023 en de geactualiseerde grondexploitatie op peildatum 1 januari 2024. Een meer uitgebreide toelichting op de verschillen tussen de beide grondexploitaties is opgenomen in het Meerjaren Prognose Grondexploitaties.

Slawijkseweg in Netterden (woningbouw)

Het positieve resultaat van de grondexploitatie voor de Slawijkseweg in Netterden is afgenomen (er is sprake van een verschil van € 17.843,- netto contant per 1 januari 2024). Een deel van het verschil (€ 4.904 netto contant) is te verklaren door de tussentijds genomen winst in 2023. Ten opzichte van de gehanteerde uitgangspunten in de grondexploitatie op peildatum 1 januari 2023 wordt in de geactualiseerde grondexploitatie op peildatum 1 januari 2024 rekening gehouden met de ontwikkeling van 11 woningen. De verkoop van de gronden in eigendom van gemeente Oude IJsselstreek is conform vereisten met betrekking tot het Didam arrest op de markt gebracht en een marktpartij heeft hierop ingeschreven. Met deze marktpartij wordt momenteel aan de contractvorming gewerkt en aan de verdere planuitwerking. Het aangepaste plan resulteert in een langere doorlooptijd (+ twee jaar), gewijzigde uitgaven en gewijzigde grondopbrengsten. Dit alles leidt tot een gewijzigde kasstroom en in combinatie met een hoger rentepercentage (van 1,50% op jaarbasis naar 2,25% op jaarbasis) geeft dat per saldo een negatief effect op het resultaat van de grondexploitatie.

Kromkamp in Sinderen (woningbouw)

Het positieve resultaat van de grondexploitatie voor Kromkamp in Sinderen is licht verbeterd (er is sprake van een verschil van € 5.304,- netto contant per 1 januari 2024) en dit is per saldo te danken aan het opnieuw bepalen van de uitgifteprijs voor de vier nog uit te geven en resterende kavels in het plangebied.

't Kuipje in Breedenbroek (woningbouw)

Het project voorziet in de bouw van acht woningen (zes starters en twee seniorenwoningen in Collectief Particulier Opdrachtgeverschap). De kavels zijn in 2022 ook daadwerkelijk verkocht. Het tekort op de grondexploitatie voor 't Kuipje in Breedenbroek is afgenomen. In 2023 is begonnen met het woonrijp maken van het plangebied en de verwachting is dat de kosten voor de inrichting van de openbare ruimte lager uitvallen dan voorzien was in de grondexploitatie op peildatum 1 januari 2023. Dit is dan ook de verklaring voor het afgenomen tekort van de grondexploitatie voor 't Kuipje. De openbare ruimte wordt in 2024 opgeleverd en de grondexploitatie zal naar verwachting eind 2024 afgesloten kunnen worden.

De Rieze V + VI in Ulft (bedrijventerrein)

De grondexploitatie voor De Rieze V + VI in Ulft laat nog altijd een overschot zien. Het overschot is weliswaar met € 136.559,- netto contant per 1 januari 2024 afgenomen. Onderdeel van het verschil is de genomen winst in 2023 van netto contant € 33.496,- op peildatum 1 januari 2024. Zoals al toegelicht is hier geen sprake van een negatief effect ten opzichte van de grondexploitatie op peildatum 1 januari 2023. Het betreft hier het onttrekken van een deel van de winst aan de grondexploitatie. De rest van het verschil is toe te schrijven aan niet voorziene uitgaven met betrekking tot het onderzoeken en benaderen van niet gesprongen explosieven, een lager uitvallende exploitatiebijdrage, een wijziging in de kasstroom en een gestegen rentepercentage.

Hofskamp Oost II in Varsseveld (bedrijventerrein)

Ook de grondexploitatie voor Hofskamp Oost II in Varsseveld laat nog een overschot zien. Het resultaat is met € 11.498,- netto contant per 1 januari 2024 afgenomen. Ook hier vormt de tussentijds genomen winst in 2023 van netto contant € 33.076,- op peildatum 1 januari 2024, onderdeel van het verschil. Het restant verschil van positief € 21.578,- netto contant per 1 januari 2024 is per saldo te danken aan de lager uitvallende nog te realiseren uitgaven.

Het VIP in Varsseveld (bedrijventerrein)

De grondexploitatie voor de 1e fase van Het VIP laat een tekort zien. Zoals aangegeven is financieel een knip aangebracht in de ontwikkeling. In de grondexploitatie voor de 1e fase is rekening gehouden met de opbrengst voortvloeiend uit de verkoop van 9 hectare aan bouwrijpe grond (van de in totaal 25 hectare) en zijn vanuit het budgetrecht uitgaven in de grondexploitatie voor de 1e fase opgenomen die bedoeld zijn voor het gehele plangebied. Daarbij moet gedacht worden aan de uitgaven in relatie tot het slopen van alle aanwezige opstallen in het plangebied, maar ook aan planontwikkelingskosten (bijvoorbeeld het opstellen van een inrichtingsplan). Dit geeft per saldo een negatief effect op het resultaat van de grondexploitatie voor de 1e fase van Het VIP. De grondexploitatie voor de 1e fase van Het VIP heeft een resterende doorlooptijd van 10 jaar.

Overzicht verloop verliesvoorzieningen grondexploitaties

In het boekjaar 2023 hebben mutaties plaatsgevonden en zijn de verliesvoorzieningen geactualiseerd. In relatie tot de verliesvoorzieningen zijn wijzigingen aan de orde in het resultaat van de grondexploitatie voor 't Kuipje (tekort is afgenomen) en voor Het VIP (grondexploitatie voor de 1e fase laat een tekort zien). Het verloop van de voorzieningen staat weergegeven in onderstaand overzicht.

Verloop verliesvoorzieningen	Voorzieningen per 01.01.2023	Vrijval voorzieningen	Aanwenden voorziening	Restant voorziening	Opvoeren voorziening	Voorzieningen per 01.01.2024
Verliesvoorziening woningbouw	188.731	38.738	-	149.993	-	149.993
Verliesvoorziening bedrijventerreinen	-	-	-	-	1.775.886	1.775.886
Verliesvoorziening Samenwerking WA A18 BP	-	-	-	-	-	-
Totaal	188.731	38.738	-	149.993	1.775.886	1.925.880

1)Alle in deze paragraaf genoemde bedragen zijn in euro's en exclusief BTW

Faciliterend grondbeleid

Hiervoor is een toelichting gegeven op de lopende grondexploitaties van de gemeente. Dan hebben we het over actief grondbeleid: we kopen zelf de in exploitatie te nemen gronden aan, verzorgen de planvorming, maken het plangebied bouw- en woonrijp om vervolgens bouwrijpe grond te verkopen. In dat geval lopen we als gemeente zijnde een financieel risico waarvoor we dan ook separaat een risico-analyse opstellen (uitkomst wordt meegenomen in het bepalen van de benodigde weerstandsvermogen). Daarnaast faciliteren we als gemeente steeds meer ruimtelijke ontwikkelingen. In dat geval ligt het initiatief volledig bij anderen en daarmee ook het financieel risico. Wel zijn we verplicht om kostenverhaal te verzekeren en dat betekent dat we minimaal de ambtelijke kosten moeten verhalen bij de initiatiefnemers. Deze kosten worden voor het overgrote deel begroot met behulp van de plankostenscan. De te betalen exploitatiebijdrage ter dekking van de ambtelijke kosten worden meegenomen in de anterieure overeenkomst. De bijdragen zijn op de balans verantwoord onder overlopende activa dan wel overlopende passiva.

Risico's

Inleiding

Grondexploitaties kenmerken zich (onder meer) door het feit dat in een vroeg stadium kosten worden gemaakt, terwijl de opbrengsten (en dus de dekking van de exploitaties) veelal op een later moment worden geboekt. In dergelijke trajecten doen zich financiële risico's voor (marktontwikkeling, tegenvallende opbrengsten, et cetera). Omdat de risico's binnen de grondexploitaties zich waarschijnlijk nooit gelijktijdig en/of met een maximale omvang aandienen, kan voor de bepaling van de weerstandscapaciteit niet worden volstaan met een optelling van de afzonderlijke projectrisico's. Sommige risico's zullen zich nooit voordoen, terwijl andere zich in hun maximale omvang aandienen. Met het actualiseren van de grondexploitaties worden ook de kansen en bedreigingen in beeld gebracht en met behulp van een rekenmodel worden middels simulatie willekeurige scenario's bepaald en gerangschikt van "bestcase" tot "worstcase". Het model levert een bandbreedte waartussen het financiële resultaat zich waarschijnlijk zal gaan begeven. Deze exercitie wordt per project (de lopende grondexploitaties) uitgevoerd en met de uitkomsten kan de omvang van de benodigde (vereiste) weerstandscapaciteit specifiek voor de grondexploitaties hierop afgestemd worden.

Naast risico's op grondexploitaties kent de gemeente meerdere risico's. Het totaal aan geïnventariseerde risico's vormt de benodigde weerstandscapaciteit. Daarnaast wordt de aanwezige weerstandscapaciteit in beeld gebracht. De verhouding tussen de beschikbare capaciteit en de vereiste capaciteit vormt het weerstandsvermogen en dat zegt iets over de mate waarin de gemeente in staat is eventuele tegenvallers op te vangen.

Vertrekpunt voor de risicoberekeningen zijn de geactualiseerde grondexploitaties zoals opgenomen in deze paragraaf. Hieronder volgt een overzicht waarin het percentage gerealiseerde uitgaven, inkomsten en einddatum per project (lopende grondexploitaties) worden weergegeven:

Project	Percentage gerealiseerde uitgaven	Percentage gerealiseerde inkomsten	Verwachte einddatum
Slawijkseweg	90%	78%	31 december 2025
Kromkamp	98%	94%	31 december 2025
Kuipje	80%	100%	31 december 2024
De Rieze V + VI	95%	59%	31 december 2025
Hofskamp Oost II	99%	96%	31 december 2024
Het VIP	21%	0%	31 december 2033

Het overzicht geeft een beeld van de voortgang van de grondexploitaties. Hieruit volgt dat naar verwachting het overgrote deel van de huidige grondexploitaties binnen twee jaar afgesloten kunnen worden. Ook is zichtbaar dat voor een viertal grondexploitaties het percentage aan gerealiseerde uitgaven relatief hoog uit valt (varieert tussen 90% en 99%). Drie van de vier hiervoor benoemde grondexploitaties laten ook nog eens een relatief hoog percentage aan gerealiseerde inkomsten zien. Voor projecten in een dergelijke fase geldt over het algemeen dat de omvang van de risico's financieel te overzien zijn.

Risico-analyse grondexploitaties

Binnen de risico-analyse is een onderscheid te maken in algemene en projectspecifieke risico's. De algemene risico's gelden in principe voor alle projecten binnen de gemeente en daarbij moet gedacht worden aan risico's ten aanzien van de kosten - en opbrengstenstijging, de rente ontwikkeling, de fasering, maar ook aan risico's op de begrote uitgaven en inkomsten (spreiding). Projectspectifieke risico's zijn, zoals de naam al zegt, alleen geldend voor het specifieke project.

Resultaat risico-analyse

Zoals aangegeven in de inleiding voert het model simulaties uit waarbij een fysiek proces niet één keer maar vele malen wordt gesimuleerd, elke keer met andere startcondities. Het resultaat van deze verzameling simulaties is een verdeling die het hele gebied van mogelijke uitkomsten weergeeft (simulatiresultaten als afwijking ten opzichte van het begrote resultaat). Dit betekent dat in percentages kan worden aangegeven hoe groot de kans is dat het resultaat zich binnen bepaalde waarden bevindt. Voor het bepalen van de vereiste weerstandscapaciteit is dit een belangrijk gegeven. De uitkomst van de risico-analyse per project resulteert in een grafiek waarbij het totaal oppervlak onder de grafiek 100% bedraagt. Voor het bepalen van de vereiste weerstandscapaciteit gaan we uit van een bandbreedte van 80% waarbinnen het resultaat van de grondexploitatie zich beweegt (de uiterste resultaten < 10% en > 90% worden buiten beschouwing gelaten). In de praktijk wordt het resultaat bij het 90e percentiel (de waarde waarbij slechts 10% van de trekkingen in de simulatie een slechter resultaat geeft) als voldoende zeker beschouwd.

Onderstaande tabel laat een samenvatting van de analyse per complex zien. Behalve het risico (risico ten opzichte van resultaat) is ook de vereiste weerstandscapaciteit per complex aangeduid indien geen rekening wordt gehouden met verevening met resultaten en risico's van andere complexen. Wel wordt rekening gehouden met het resultaat van het betreffend complex zelf. De optelling van de aldus per complex bepaalde vereiste weerstandscapaciteit, is dus de totaal benodigde risicobuffer wanneer geen rekening wordt gehouden met verevening van positieve en negatieve risico's en resultaten tussen de grondexploitatiecomplexen.

Omschrijving	Formule	Slawijkseweg	Kromkamp	Kuipje	De Rieze V + VI	Hofskamp Oost II	VIP	Totaal	Toelichting
Resultaat grondexploitatie	A	- 31.011	- 9.204	149.993	- 353.123	-108.392	1.775.886	1.424.149	Negatief
Resultaat plus voorziening	B	- 31.011	- 9.204	-	- 353.123	-108.392	-	- 501.730	Positief
Minimumresultaat (90% zekerheid)	C	51.375	68.477	154.472	- 136.703	-49.496	2.744.019	2.832.143	Negatief
Risico t.o.v. resultaat	$D = C - A$	82.386	77.681	4.479	216.420	58.896	$\frac{968.13}{3}$	1.407.994	Negatief
Risico (indien > 0)	$E = D + B$	51.375	68.477	4.479	-	-	$\frac{968.13}{3}$	1.092.463	Negatief

Ter verduidelijking voor de leesbaarheid van het overzicht volgt hier een toelichting op de uitkomst van de risico-analyse voor Slawijkseweg: in de basis kent de grondexploitatie een overschot van € 31.011 op eindwaarde. En dus is voor het project geen voorziening getroffen (alleen aan de orde op het moment dat de grondexploitatie een negatief resultaat laat zien). Uit de risico-analyse volgt dat met 90% zekerheid gesteld kan worden dat het resultaat van de grondexploitatie niet lager dan - € 51.375 (= tekort) zal uitvallen. Daarmee bedraagt het risico ten opzichte van het basisresultaat € 82.386 op peildatum 1 januari 2024. Het risico met de omvang van € 82.386 kan echter deels binnen de huidige grondexploitatie opgevangen worden omdat de grondexploitatie in de basis een overschot van € 31.011,- laat zien. Het verschil van € 51.375,- moet meegenomen worden in het bepalen van de vereiste weerstandscapaciteit. Het totaal aan vereiste weerstandscapaciteit in relatie tot de lopende grondexploitaties van gemeente Oude IJsselstreek komt daarmee uit op € 1.092.463,- op peildatum 1 januari 2024.

Naast de eigen grondexploitaties is de gemeente ook een samenwerking aangegaan in de ontwikkeling van het Regionaal Bedrijventerrein A18 Bedrijvenpark en Euregionaal Bedrijventerrein DocksNLD. In de paragraaf is aangegeven dat de geïnventariseerde risico's ten aanzien van de ontwikkeling van het Bedrijvenpark A18 binnen de huidige grondexploitatie opgevangen kunnen worden. Dat betekent ook dat we voor het bepalen van onze vereiste weerstandscapaciteit geen reservering voor deze ontwikkeling op hoeven te nemen. Daarmee komt het totaal aan de vereiste weerstandscapaciteit in relatie tot grondexploitaties voor gemeente Oude IJsselstreek uit op een bedrag van € 1.092.463 op peildatum 1 januari 2024. Het bedrag wordt meegenomen in het bepalen van de weerstandsvermogen van de gemeente. Voor een nadere toelichting op het weerstandsvermogen wordt verwezen naar de paragraaf weerstandsvermogen van de jaarrekening.

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre de gemeente middelen kan vrijmaken om grote tegenvallers op te vangen, zonder dat dit betekent dat het beleid direct veranderd moet worden. Hierbij wordt een relatie gelegd tussen de omvang van de financiële risico's en de middelen waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om deze risico's af te dekken (weerstandscapaciteit).

De hoogte van het gewenste weerstandsvermogen hangt van de financiële risico's die de gemeente loopt en de kans dat de risico's daadwerkelijk effectief worden. Hiervan maken wij een inschatting per risicocategorie, waarbij we sinds 2022 als beleidsuitgangspunt hanteren dat de ratio weerstandsvermogen tenminste 2,0 moet zijn.

Beleid

Het bestaande beleid is vastgelegd in de nota Weerstandsvermogen. Daarnaast geldt de begrotingsdoctrine.

Beleidsuitgangspunten:

- Gemeente Oude IJsselstreek gebruikt in eerste instantie incidentele weerstandscapaciteit om zowel incidentele als structurele tegenvallers te dekken;
- De begroting moet elk jaar structureel sluitend zijn. Structurele tegenvallers moeten opgevangen worden door structurele middelen.
- Het weerstandsvermogen wordt zoveel mogelijk intact gelaten en er wordt terughoudend opgetreden bij de beschikking over de algemene reserve. Dit omdat niet alle risico's voldoende gekwantificeerd kunnen worden. Om een goed beeld te houden op de risico's en de beschikbare weerstandscapaciteit worden deze minimaal tweemaal per jaar (bij de programmabegroting en de jaarrekening) geïnventariseerd;
- De post onvoorzien wordt alleen gebruikt voor eenmalige tegenvallers; deze tegenvallers dienen te voldoen aan de criteria: onvoorzien, onvermijdbaar en onuitstelbaar. Structurele knelpunten dienen op structurele wijze te worden opgelost;
- De algemene reserve wordt volledig meegerekend bij de bepaling van de weerstandscapaciteit.

Weerstandsvermogen

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft de relatie weer tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en alle risico's waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd. De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet-begrote kosten te dekken. De risico's zijn alle voorzienbare risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie.

Weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit geeft de mate aan waarin de gemeente zelf in staat is om niet-begrote kosten te dekken uit structurele middelen, zonder direct het bestaande beleid te moeten aanpassen/te bezuinigen. Hierbij kan gedacht worden aan de mogelijkheden die er zijn tot het verhogen van de inkomsten (bijvoorbeeld via belastingverhoging). Bij de incidentele weerstandscapaciteit gaat het om de aanwezigheid van vrij besteedbare middelen die eenmalig kunnen worden ingezet. De bestemmingsreserves en niet-benutte belastingcapaciteit nemen we uit oogpunt van behoedzaamheid niet in de weerstandscapaciteit mee.

Onderstaande tabel bevat het overzicht van de weerstandscapaciteit per eind van het boekjaar 2023.

Weerstandscapaciteit	Bedrag
a. Begrotingsruimte (post onvoorzien)	49
b. Algemene reserves (na resultaatbestemming)	26.718
c. Stille reserves	1.000
Totaal weerstandscapaciteit per 31-12-2023	27.767

Toelichting

A. Begrotingsruimte

Voor de dekking van niet voorziene uitgaven is in de begroting een structureel bedrag van € 1,25 per inwoner, ofwel een totaalbedrag van afgerond € 49.000 opgenomen.

B. Algemene reserve

Algemene reserve (x 1.000)	Werkelijke stand 1-1-2023	Begrote stand 1-1-2023	Werkelijke stand 31-12-2023
Algemene reserve (na resultaatbestemming)	24.018	24.245	26.718

C. Stille reserves

Een stille reserve is het verschil tussen de hogere directe opbrengstwaarde bij verkoop en de boekwaarde van de diverse activa zoals ze op de balans staan. De mogelijke meeropbrengsten bij verkoop kunnen voor andere doelen worden aangewend. Dit geldt alleen voor bezittingen die direct verhandelbaar of verkoopbaar zijn. Bijvoorbeeld panden en objecten, maar ook bos-en landbouwgronden die niet of met een lagere boekwaarde op de balans staan. We nemen voor de weerstandscapaciteit het bedrag van € 1.000.000.

Risico's

Door de risico's in beeld te brengen, kunnen we het benodigd weerstandsvermogen bepalen. Voor elk risico wordt beoordeeld of het risico kan worden vermeden, verminderd, overgedragen of geaccepteerd. Daarbij wordt een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet en het bedrag ten hoogste van de maximale risico. In totaal is het risico voor Oude IJsselstreek berekend op ruim € 12,5 miljoen.

De belangrijkste risico's voor Oude IJsselstreek (x 1.000) in de jaarrekening 2023 (inclusief cijfers jaarrekening 2022 en begroting 2024):

Risico's	Mate inschatbaarheid	Beheersing	Financieel gevolg	Risico jrek '23	Risico jrek '22	Risico begr '24
a.						
Aansprakelijkheid/eigendom/Bedrijfsvoering						
Schadeclaims	Slecht	Verminderen	400	40	40	40
Eigendommen	Slecht	Verminderen	450	45	45	45
Personeel/inhuur	Redelijk	Accepteren	1.000	500	500	500
ICT	Slecht	Verminderen	4.000	400	400	400
Bedrijfsvoering overig	Slecht	Accepteren	1.200	600	600	160
b. Financiële risico's						
Bestuursdwang/proceskosten	Slecht	Verminderen	300	150	150	150
Renterisico	Redelijk	Accepteren	1.000	2.500	250	1.500
Algemene uitkering	Slecht	Accepteren	2.500	1.250	625	625
c. Grondexploitatie						
Zie paragraaf grondbeleid	Redelijk	Accepteren	1.092	1.092	1.173	1.173
d. Verbonden partijen						
Zie paragraaf verbonden partijen	Goed	Verminderen	4.882	488	465	503
e. Sociaal Domein						
Sociaal Domein	Slecht	Accepteren	4.000	2.000	1.000	1.000

f. Garant en borgstellingen						
Garant- en borgstellingen	Redelijk	Accepteren	187.517	1.876	1.753	1.756
g. Overige (externe) factoren						
Overige factoren	Slecht	Verminderen	5.000	2.000	1.000	2.000
Totaal			214.941	12.501	8.001	9.852

Toelichting categorieën

a. Aansprakelijkheid/ eigendommen /bedrijfsvoering

Dit betreft onder andere aansprakelijkheid voor schadeclaims vanwege onzorgvuldig, onjuist of niet tijdig handelen. Daarnaast hebben we een beperkt risico op het gebied van brand- en stormschade op gemeentelijke gebouwen. Ook hebben we risico's op de eigen percelen ten aanzien van verontreiniging. Daarnaast lopen we risico op de personeelslasten/ inhuur. Het wordt steeds moeilijker om bepaalde vacatures te vervullen. Er zijn niet/ zeer moeilijk mensen meer te vinden. Dat kan leiden tot hogere personeelslasten, omdat er meer extern moet worden ingehuurd/ingekocht. Op dit moment is de markt dusdanig, dat zelfs dit niet meer altijd lukt, wat ook maakt dat de tarieven zeer sterk zijn gestegen. Dit leidt, naast extra kosten, ook tot een nog hogere druk op de staande organisatie, wat vervolgens tot hoger ziekteverzuim kan leiden. De risico's ten aanzien van ICT worden de komende jaren steeds groter met betrekking tot bijvoorbeeld hacks, ransomware, DDOS-aanvallen. Natuurlijk zijn er de nodige maatregelen genomen om hackers zoveel mogelijk te weren, en worden medewerkers regelmatig gewaarschuwd om de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen, maar hackers zijn inventief en bedenken telkens nieuwe wegen om de beveiliging te omzeilen. De financiële gevolgen van een hack kunnen groot zijn.

De post bedrijfsvoering overig betreft tot slot een aantal specifieke risico's:

- Personeelslasten/inhuur; gemeente is eigen risicodragers voor de ww.
- Eigen risicodragers wachtgeldverplichtingen bestuurders.
- Gemeente is pensioenverzekeraar van bestuurders.
- Schadeclaim afgesloten bouwgrondexploitatie Centrumplan Uift.

b. Financiële risico's

- Bestuursdwang en proceskosten
- Renterisico: dit is een (sinds begroting 2023) nieuw opgenomen risico. Met name door de situatie in Oekraïne zijn de rentetarieven voor langlopende leningen in 2022 en 2023 in korte tijd zeer sterk gestegen. In de begroting 2024 is dit risico fors verhoogd van 250.000 naar 1,5 miljoen. We hebben toen al aangegeven dat we in de begroting rekenden met een gemiddeld rentetarief van 2%, maar dat de werkelijke rente toen al ruim boven 3,5% lag. Nu we sinds de begroting 2024 ruim een halfjaar verder zijn, is de rente ongewijzigd hoog. Daarom hebben we in de jaarrekening dit risico verder verhoogd naar 2,5 miljoen.
- Algemene uitkering: gezien de grilligheid en onvoorspelbaarheid van de uitkeringen vanuit het Rijk, is er een reëel risico dat de hoogte van de algemene uitkering anders wordt dan zoals dit nu op basis van de circulaire 2023 in de begroting is verwerkt. Tegelijkertijd kan dit ook een positief effect hebben, want de algemene uitkering zoals nu in de begroting verwerkt, is vanaf 2026 vele malen lager dan daarvoor en de insteek vanuit de VNG is om met het Rijk hierover betere afspraken te maken. Laatste nieuws op moment van schrijven is dat enerzijds de opschalingskorting van tafel gaat, maar dat Rijk ook van mening is dat gemeenten door een fors eigen vermogen best een jaar een incidentele forse korting in de algemene uitkering kunnen opvangen. Daarom hebben we in de jaarrekening 2023 zowel het financiële gevolg als het risico bedrag fors opgehoogd.

c. Grondexploitatie

- zie paragraaf "Grondbeleid"

d. Verbonden partijen

- Zie paragraaf "Verbonden partijen", het risicobedrag is opgenomen ter hoogte van de begrote bijdrage voor 2023

e. Open-einde regelingen

De uitgaven die gemoeid zijn met open-einde regelingen zijn, zoals de naam al aangeeft, moeilijk te beïnvloeden door de gemeente omdat het beroep op deze regelingen en subsidies niet te maximeren is.

Regelingen en maatregelen Sociaal Domein (Jeugd, WMO):

In het sociaal domein blijft sprake van belangrijke ontwikkelingen die kansen en onzekerheden meebrengen, waaronder: • In regionaal verband is verblijfszorg jeugd per 1 juli 2022 op een andere manier ingekocht. Onderdeel van deze inkoop is een andere manier van samenwerking met minder aanbieders en een andere bekostigingsvorm. In de begroting is een inschatting gemaakt van het financiële effect van deze nieuwe inkoop. Er werden in eerste instantie kostenbesparingen verwacht, maar de huidige situatie is dat dit niet op korte termijn gerealiseerd kan worden en de kosten juist stijgen.

- De doordecentralisatie van Beschermd Wonen van centrumgemeenten naar alle gemeenten is enkele keren uitgesteld en staat momenteel gepland voor 1 januari 2025. Per dat moment wordt ook een ander bekostigingsmodel vanuit het Rijk ingevoerd, met een ingroeipad. Het financiële effect van dit hele proces is nog niet bekend;
- Sinds 2022 is de gemeente waar een jeugdige staat ingeschreven verantwoordelijk voor de zorgvraag en de betaling ervan van de jeugdige, ook wanneer deze verblijft in een instelling in een andere gemeente. Het is nu nog moeilijk inzichtelijk te maken of en in hoeverre de huidige meerjarenbegroting bijgesteld moet worden.
- De invoering van het abonnementstarief in de Wmo (per 1 januari 2019) heeft een aanzuigende werking gehad en we zien de afgelopen jaren een nadrukkelijke stijging in de kosten voor met name huishoudelijke hulp. In hoeverre dit nog verder doorzet de komende jaren is niet bekend. Tegelijkertijd is het de bedoeling dat per 2025 wederom een aanpassing komt op het abonnementstarief, waarmee we mogelijk weer terug zouden gaan naar de situatie van voor 2019. Dit gaat wel gepaard met een korting op het gemeentefonds. Of en welk financieel effect dit per saldo voor ons heeft is nog niet bekend.
- Er zijn in de Hervormingsagenda Jeugd afspraken gemaakt over de toekomst van de jeugdzorg en de financiering daarvan. Vanwege de val van het kabinet is op dit moment onduidelijk of en wanneer de Hervormingsagenda daadwerkelijk vorm en inhoud in de praktijk krijgt en welke financiële gevolgen dit heeft.

Regelingen en maatregelen Sociaal Domein (Participatie)

- Uitvoering Participatiewet in eigen beheer: De uitvoering van de participatiewet in eigen beheer per 1 januari 2021 door STOER brengt risico's met zich mee, die voorheen onder primaire verantwoordelijkheid van Laborijn vielen. De hoogte van deze risico's is in grote mate afhankelijk van de manier waarop de nieuwe werkwijze verder wordt doorontwikkeld.
- De gemeente Oude IJsselstreek is al jaren een zgn. nadeelgemeente. Dit houdt in dat de gemeente al jaren minder Buig ontvangt dan dat zij werkelijk nodig heeft om de uitkeringen te betalen. De verwachting is dat dit ook de komende jaren zal zijn. Voor het ontvangen van een vangnetuitkering om dit nadeel deels te compenseren moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan. Op voorhand is niet zeker of de gemeente hieraan voldoet. Een aantal van deze voorwaarden zijn deels afhankelijk van politieke keuzes zoals het inzetten van boetes en maatregelen en het actief opleggen en innen terugvorderingen en verhaal. De keuzes die hierin gemaakt worden moeten we zien in het licht van de vastgestelde visie. Werken vanuit de bedoeling is niet louter gericht op handhaving maar zaken in perspectief zetten en integraal afwegen.
- Exploitatiesubsidies
- Leerlingenvervoer
- ZIN (Zorg in Natura)

Gezien de uitkomsten in de jaarrekening 2023 is het risicobedrag verdubbeld t.o.v. wat we eerder inschatten.

f. Garant/borgstellingen

Het overzicht van de borg-/garantstellingen is opgenomen in de jaarrekening 2023.

g. Overige (externe) factoren

- Economische ontwikkelingen, die buiten de invloedssfeer van de gemeente vallen.
- Planschade.
- Schade ten gevolge van veranderend klimaat en of extreme weersomstandigheden.
- Leges.
- Hypotheken personeel.
- Fluctuatie kosten en opbrengsten Afvalscheiding.
- Uitkering gemeentefonds inclusief Btw- compensatiefonds (BCF).
- Vennootschapsbelasting (VPB).
- Omgevingswet
- Na-ijl effecten Corona
- Algehele maatschappelijke en macro-economische (mondiale) ontwikkelingen

Berekening prognose weerstandsvermogen (x 1.000)

De verhouding tussen de aanwezige weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit bepaalt of het weerstandsvermogen voldoende is. Een ratio >2 is uitstekend te noemen.

		beschikbare weerstandscapaciteit		27.767		
Weerstandsvermogen	=	$\frac{\text{-----}}{\text{-----}}$	=	$\frac{\text{-----}}{\text{--}}$	=	2,22
		benodigde weerstandscapaciteit (risico's)		12.501		

Kengetallen

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat in deze paragraaf een verplichte basisset van 5 kengetallen wordt opgenomen. Deze kengetallen zijn:

- Netto schuldquote
- Solvabiliteitsratio
- Grondexploitatie
- Structurele exploitatieruimte
- Belastingcapaciteit (woonlasten meerpersoonshuishouden)

Het is van belang deze kengetallen in breder perspectief te zien, aangezien deze op zichzelf staan maar een deel van het totale beeld van de gemeentelijke financiën weergeven.

Kengetallen (x 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023 (stand 1- 1)	Rekening 2023 (stand 31-12)
1a Netto schuldquote	85,7 %	109,9%	79,6 %
1b Netto schuldquote gecorrigeerd	77,2 %	99,6%	71,6 %

2 Solvabiliteitsratio	22,7 %	15,8%	21,0 %
3 Grondexploitatie	6,2 %	16,1%	2,5%
4 Structurele exploitatieruimte*	1,3 %	1,03%	-2,0%
5 Belastingcapaciteit**	93,3 %	91,2%	88,2%
6 Weerstandsvermogen	349 %	336%	222%

* Hierbij is het rekening resultaat (na reservemutaties) volledig als incidenteel aangemerkt.

** Gebaseerd op het landelijk gemiddelde van € 944 (2023) voor meerpersoonshuishoudens met een koopwoning.

Signaleringswaarden	Waarde Oude IJsselstreek	Categorie A	Categorie B	Categorie C
Netto schuldquote	79,6 %	<90%	90-130%	>130%
Netto schuldquote, gecorrigeerd	71,6 %	<90%	90-130%	>130%
Solvabiliteitsratio	21,0 %	>50%	20-50%	<20%
Grondexploitatie	2,5 %	<20%	20-35%	>35%
Structurele exploitatieruimte*	-2,0 %	Jaarrekening >0%	Jaarrekening >0%	Jaarrekening <0%
Belastingcapaciteit	88,2 %	<95%	95-105%	>105%
Weerstandsvermogen	222 %	>100%	80-100%	<80%

* Dit kengetal en de classificering is bedoeld voor begroting en meerjarenraming en bij de jaarrekening minder bruikbaar.

Jaarrekening 2023

De jaarrekening 2023 staat als PDF onder de knop "Bijlagen".

